

RAPORT

**de monitorizare în Judecătoria Bălți a
proceselor de judecată cu implicarea
copiilor**

Prezentul raport este elaborat de Asociația Obștească „Clinica Juridică din Bălți” în cadrul Proiectului „*Consolidarea capacităților Judecătorilor Bălți și Ungheni de a răspunde necesităților grupurilor vulnerabile*”, susținut financiar prin intermediul Proiectului USAID „*Instanțe Judecătorești Model*” și prezintă rezultatele procesului de monitorizare a ședințelor judecătorești cu implicarea copiilor în instanțele Bălți și Ungheni, în perioada ianuarie – iunie 2022.

Conținutul acestui raport este responsabilitatea A.O. „Clinica Juridică din Bălți” și nu reflectă neapărat opinia USAID sau a Guvernului Statelor Unite ale Americii.

Informațiile au fost colectate de către o echipă de doi specialiști: monitoarea avocata Oxana Melnic și monitorul avocatul Ion Dănoi și prelucrate sub aspect analitic de *avocata, experta Arina Donțu -Turcan*.

Pentru alte detalii, vă rugăm să ne contactați la următoarea adresă: clinicabalti@gmail.com

Adresa de contact:

Mun. Bălți, str. Mircea cel Bătrîn 81, oficiul 53,
Republica Moldova

Telefon de contact: +37379507946

Pagina web: www.clinicajuridica.md

pagina de FB: <https://www.facebook.com/clinicajuridicabalti>

Cuprins

ABREVIERI	4
INTRODUCERE	5
SUMAR EXECUTIV	6
I. CADRUL CERCETĂRII	13
1.1. Scopul și obiectivele programului de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea copiilor	13
1.2. Metodologia programului de monitorizare	14
1.3. Limitări metodologice	15
II. ANALIZA CAUZELOR MONITORIZATE ÎN JUDECĂTORIA BĂLȚI	16
2.1. Tipologia cauzelor supuse monitorizării	16
2.2. Profilul copilului implicat în cauzele monitorizate	16
2.3. Asigurarea interesului superior al copilului în cauzele supuse monitorizării	20
2.3.1. Respectarea dreptului copilului la opinie și a dreptului de a fi informat în cadrul proceselor civile	21
2.3.2. Dreptul copilului de a fi informat și ascultat în cadrul proceselor judiciare penale și contravenționale	23
2.3.3. Dreptul la interpret	27
2.4. Protecția vieții private, siguranța împotriva intimidării și revictimizării copiilor	27
2.4.1. Respectarea dreptului la viață privată în cauzele penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea și cauzele contravenționale	27
2.4.2. Protecția dreptului la viața privată, siguranța împotriva intimidării și revictimizării copilului victimă	28
2.5. Dreptul la o judecată în termene cât mai restrânse	31
2.5. Dreptul la asistență	33
2.5.1. Participarea reprezentantului legal	33
2.5.2. Dreptul la avocat	36
2.6. Respectarea unor cerințe procesuale specifice cauzelor cu implicarea copiilor	37
2.6.1. Medierea în cauzele cu implicarea copiilor	37
2.6.2. Probațiunea	39
2.6.3. Aplicarea măsurilor preventive	40
2.6.4. Audierea copiilor aflați în contact cu sistemul de justiție	41
CONCLUZII	45
RECOMANDĂRI	47
BIBLIOGRAFIE	49
ANEXE	53

ABREVIERI

AAIJ	Agenția de administrare a instanțelor judecătorești
AJGS	Asistență Juridică Garantată de Stat
CDC	Convenția ONU privind drepturile copilului
CEDO	Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale
CNAJGS	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat
CPC	Cod de procedură civilă
CP	Cod penal
CPP	Cod de procedură penală
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii

INTRODUCERE

Accesul liber la justiție este un principiu fundamental cuprins în Constituția Republicii Moldova în conformitate cu care orice persoană poate să-și apere drepturile, libertățile și interesele sale legitime prin apelarea liberă la instanțele judecătorești competente. Accesul liber la justiție presupune și garanția din partea statului că orice persoană, în mod special cele care nu au mijloace financiare suficiente, va dispune de asistență juridică. Copiii sunt îndreptățiți să se bucure de drepturi depline, inclusiv de dreptul de acces la justiție în condiții prietenoase.

Monitorizarea proceselor de judecată reprezintă o modalitate eficientă de a contribui la promovarea schimbărilor pozitive în sistemul judecătoresc și de a continua eforturile de dezvoltare a unui sistem de justiție pentru copii. Analiza cu bună credință a rezultatelor activității elucidate în rapoartele de monitorizare, descoperirea și înlăturarea anumitor lacune cu caracter sistemic sau a unor cazuri izolate, inclusiv ce țin de etică profesională, pot contribui substanțial la edificarea în perspectivă a unui sistem judiciar funcțional, cu adevărat preocupat de protecția eficientă a drepturilor omului.¹

Prezentul raport de monitorizare a fost elaborat de Asociația Obștească „Clinica Juridică din Bălți” în cadrul Proiectului „*Consolidarea capacităților Judecătorilor Bălți și Ungheni de a răspunde necesităților grupurilor vulnerabile*”, susținut financiar prin intermediul Proiectului USAID „Instanțe Judecătorești Model” și prezintă rezultatele procesului de monitorizare a ședințelor judecătorești cu implicarea copiilor în Judecătoria Bălți, în perioada ianuarie – iunie 2022.

Monitorizarea ședințelor de judecată cu implicarea copiilor a avut drept scop constatarea gradului de respectare a drepturilor procesuale ale copiilor implicați în procesele penale, contravenționale și civile aflate pe rolul Judecătoriei Bălți și a modului de exercitare a drepturilor de către aceștia la etapa judecării cauzei.

Raportul de monitorizare reflectă informația sistematizată din analiza actelor de monitorizare a proceselor de judecată și a tratamentului aplicat față de copiii implicați în procese penale, contravenționale și civile aflate pe rolul Judecătoriei Bălți. Raportul formulează un set de recomandări care vor putea fi utilizate în calitate de suport și sursă informațională, în vederea îmbunătățirii situației, acolo unde este necesar, pentru a asigura respectarea interesului superior al copilului și a drepturilor procesuale ale copiilor implicați în procesele penale, contravenționale și civile. Totodată, prezentul raport va servi drept sursă importantă în procesul de elaborare a materialelor de suport și în instruirea judecătorilor, contribuind la consolidarea cunoștințelor și capacității lor în aplicarea standardelor internaționale privind judecarea cauzelor cu implicarea copiilor.

---

¹ CDF (2018), *Monitorizarea proceselor de judecată pe cauze de violență în familie, violență sexuală și trafic de ființe umane*, Perevoznic I., Chișinău, 144 p.

[file:///C:/Users/Admin/Downloads/CDF_Monitorizare_web_RO%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/CDF_Monitorizare_web_RO%20(4).pdf)

SUMAR EXECUTIV

Pentru a constata gradul de respectare a drepturilor procesuale ale copiilor implicați în procesele penale, contravenționale și civile aflate pe rolul Judecătoriei Bălți și a modului de exercitare a drepturilor de către aceștia la etapa judecării cauzei, Asociația Obștească „Clinica Juridică din Bălți” în cadrul Proiectului „*Consolidarea capacităților Judecătoriilor Bălți și Ungheni de a răspunde necesităților grupurilor vulnerabile*”, susținut financiar prin intermediul Proiectului USAID „Instanțe Judecătorești Model”, a inițiat procesul de monitorizare a ședințelor de judecată în Judecătoria Bălți. Monitorizarea proceselor de judecată cu implicarea copiilor a avut loc în perioada februarie – iunie 2022.

Drept punct de pornire în elaborarea prezentului raport a constituit analiza cadrului regulatoriu internațional în domeniul drepturilor copilului, justiției pentru copii și actele normativ-juridice ale Republicii Moldova, ce reglementează răspunsul sistemului de justiție la cazurile cu implicarea copiilor.

Datele utilizate pentru elaborarea *Raportului de monitorizare a proceselor de judecată cu implicarea copiilor* au fost colectate prin completarea actelor de monitorizare (Anexele 1-4) de către 2 monitori ce dețin licență de avocat, în timpul asistării la ședințele de judecată desfășurate în Judecătoria Bălți.

Pentru colectarea datelor incluse în prezentul raport, monitorii au participat la **111** ședințe în cadrul Judecătoriei Bălți. Din numărul total de cauze supuse monitorizării, **51** sunt penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea, în **5** cauze copilul avea statut procesual de victimă/parte vătămată, **23 de** cauze contravenționale au fost inițiate în privința contraveniențelor minori și **32** cauze civile au fost examinate cu implicarea copiilor.

Ședințele de judecată ce au făcut obiectul monitorizării proceselor civile au fost selectate aleatoriu din cele publicate pe pagina web a Judecătoriei Bălți. În partea ce vizează procesele contravenționale și penale, selectarea ședințelor de judecată a fost realizată aleatoriu în baza informației primite de la secretariatul Judecătoriei Bălți, până la începerea procesului de monitorizare.

Vârsta copiilor implicați în cauzele civile variază între 9 luni și 16 ani. Majoritatea copiilor (**93, 8%**) din cauzele civile monitorizate provin din mediu urban. În cazul copiilor în conflict cu legea, **43%** au vârsta de 15 ani, iar în **29%** din cazuri vârsta acestora este de 16 și 17 ani și aceștia provin din mediul urban (100%). Vârsta copiilor victime/părți vătămate oscilează între 10 și 16 ani, **40%** aveau 11 ani, iar în câte **20%** din cazuri 10 ani, 12 ani și 16 ani. În cauzele contravenționale monitorizate vârsta copiilor implicați este cuprinsă între 16 și 17 ani, mediul de proveniență fiind cel urban.

Sub aspect gender, preponderent statutul de victimă a infracțiunii o au persoanele de sex masculin. Totodată, infracțiunile și contravențiile au fost săvârșite de băieți. În dosarele civile monitorizate au fost implicate mai multe fete decât băieți.

În cauzele supuse monitorizării, **36%** sunt sustrageri de bunuri, furtul fiind cea mai răspândită infracțiune din această categorie, urmată de jaf – **19%**, huliganism și răpirea mijlocului de transport - **12%**. Tendințele constatate în cadrul monitorizării se confirmă și prin datele statistice ce reflectă situația la nivel național. Potrivit datelor publicate de Biroul Național de Statistică în anul 2021, au fost înregistrate **695** infracțiuni săvârșite de către minori sau cu

participarea acestora, ceea ce a constituit **2,6%** din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul 2020, s-a atestat o creștere cu **14,7%** a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor contra patrimoniului, aceștia cel mai frecvent fiind implicați în săvârșirea furturilor – **52,8%**, după care urmează jafurile – **9,5%** și huliganismul – **6,5%**.²

Ca și în cauzele penale, cauzele contravenționale cu implicarea copiilor vizează sustragerile în proporții mici, urmate de conducerea vehiculului cu încălcarea regulilor privind dreptul de a conduce vehicule.

Nici un copil care a fost implicat în cauzele penale, contravenționale și civile nu era încadrat în grad de dizabilitate și nici nu prezenta cerințe educaționale speciale.

Analiza complexă a actelor de monitorizare a permis formularea următoarelor concluzii și recomandări în cadrul raportului:

Deși legislația este în mare parte racordată la standardele internaționale, practicile actuale de judecare a cauzelor nu denotă garanția incontestabilă a respectării acestor standarde în totalitate. Astfel, chiar dacă ideea specializării instanțelor de judecată în cauzele cu implicarea copiilor nu este una nouă pentru Republica Moldova, fiind reflectată atât în documentele de politici³, cât și în acțiuni concrete implementate în vederea realizării obiectivelor asumate, nu există instanțe specializate pentru judecarea cazurilor cu implicarea copiilor. Respectiv, dosarul cu implicarea copilului poate să fie repartizat în gestiunea unui judecător care nu a beneficiat de instruire în domeniul justiției pentru copii și nu dispune de practici de interacțiune cu copilul în conflict cu legea sau copil victimă/martor a infracțiunii.

Având în vedere că contextul normativ de organizare și funcționare a autorității judecătorești ar permite specializarea în ceea ce privește cauzele cu implicarea copiilor, se recomandă conducerii Judecătoriei Bălți să înainteze demersuri către Consiliul Superior al Magistraturii și Institutului Național al Justiției în vederea creării completelor specializate în examinarea cauzelor cu copiii și instruirea/actualizarea listelor judecătorilor specializați pentru judecarea acestei categorii de cauze.

Programul de monitorizare a mai stabilit că examinarea cauzelor în instanță încă nu corespunde tuturor exigențelor privind protecția vieții private. Identitatea și datele cu caracter personal ale copiilor, în unele cazuri, poate fi determinată cu ușurință sau este identificabilă, prin analiza actelor procesuale publicate pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată (chiar dacă datele copiilor sunt depersonalizate în dispozitivul hotărârii sau citind sentința poți identifica localitatea în care locuiește victima, școala acesteia, etc.), iar cerința potrivit căreia ședințele de judecată în privința copiilor în conflict cu legea trebuie să fie, închise nu întotdeauna este respectată. Astfel, în **53,1%** din cauzele monitorizate judecătorii au dispus din oficiu examinarea cauzelor cu implicarea copiilor în conflict cu legea în ședință închisă, iar în **46,9 %** din cazuri ședințele au fost publice. În cauzele contravenționale monitorizate **87%** din ședințe au fost publice și doar în **13%** din ședințe, instanța din oficiu a dispus ca ședința să fie

---

² Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2021, disponibil pe <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=168&id=7312>

³ Hotărârea Guvernului nr. 434 din 10.06.2014 privind aprobarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020, M. O. nr. 160-166 art. 481; Legea nr. 211 din 06.12.2021 pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

închisă. Totuși, monitorii au specificat că în cadrul ședințelor publice, nu au asistat persoane care nu erau participante la proces. Deși protejarea vieții private a copiilor victime este esențială în scopul asigurării unui proces echitabil, în **80%** din cauzele cu implicarea copiilor victime, ședințele au fost publice și doar în **20%** instanța din oficiu a decis asupra examinării cauzei în ședință închisă. Corespunzător se recomandă, organizarea prin intermediul Institutului Național al Justiției sau în comun cu organizațiile internaționale sau ONG-urile partenere, a activităților de sensibilizare și formare a judecătorilor cu referire la perceperea adecvată și în conformitate cu standardele internaționale a importanței protejării dreptului la viața privată al copiilor implicați în procese de judecată.

Protecția specială a copiilor implicați în procese judiciare este determinată de particularitățile de vârstă a copiilor, dar și de alți factori sociali care ar putea leza dreptul la demnitate a copiilor. În urma procesului de monitorizare a ședințelor de judecată în judecătoria Bălți nu au fost constatate situații de intimidare, stigmatizare sau lezare a demnității copilului de către judecători sau alți reprezentanți ai sistemului de justiție penală. Totodată, nu a fost identificat nici un caz în care protecția a fost oferită unui copil victimă în baza Legii nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, art. 215/1 CPP și nici un caz de oferire a protecției în baza Legii privind protecția martorilor.

Rezultatele monitorizării atestă că instanța de judecată a asigurat în mare măsură dreptul copilului la participare efectivă în cadrul procesului judiciar. Astfel, **63%** din judecători au determinat opinia copilului în raport cu cauza aflată în examinare, iar în **27%** au asigurat posibilități copilului de a-și exprima opinia în raport cu circumstanțele cauzei, oferind posibilitatea de a acorda întrebări, formula obiecții, completări, etc. Constatările sunt similare cu cele din procesele penale monitorizate și în cauzele contravenționale, copiilor fiindu-le explicate într-un limbaj accesibil drepturile și obligațiile procesuale (**85,7%**), fiind determinată de către judecător opinia copiilor în raport cu cauza aflată în examinare (**69%**). Monitorii au constat că în asigurarea dreptului la informare, în principal judecătorii sunt orientați spre explicarea drepturilor, deoarece în caz de neîndeplinire a acestor cerințe pot apărea consecințe de ordin procesual (cum ar fi casarea hotărârilor), iar componentele ce rămân la discreția judecătorilor sunt valorificate mai rar. De exemplu, instanța de judecată a adus la cunoștința copiilor cu statut de inculpat drepturile și obligațiile procesuale ale copilului într-un limbaj accesibil (**56%**), fiind explicate procedurile și rolul participanților la proces într-un limbaj accesibil, în **38%** de cazuri fiind oferite informații necesare pentru îndeplinirea de către copil și reprezentantul acestuia a obligațiilor procesuale (de exemplu, data următoarei ședințe), și doar în **2%** de cazuri copilul a fost informat despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil etc. În contextul dat, se recomandă conducerii Judecătoriei Bălți să organizeze activități de sensibilizare și instruire a judecătorilor cu referire la acomodarea procesului penal în partea solemnității procesului în funcție de vârsta copilului, dar și informarea copilului și reprezentantului său legal despre obligații, proceduri și servicii cu metode și mijloace de comunicare adaptate particularităților de dezvoltare a copilului. Activitățile de sensibilizare și instruire a judecătorilor pot fi realizate prin intermediul Institutului Național al Justiției sau cu concursul organizațiilor internaționale partenere și/sau ONG-urile de profil.

Prin modificarea art. 54 din Codul Familiei prin Legea 112 din 09.07.20, în vigoare 14.08.20, a fost exclus criteriul vârstei de 10 ani în determinarea oportunității audierii copiilor

în litigiile de familie și în practică au apărut dificultăți în determinarea gradului de maturitate a copilului. Monitorii au constatat că, în mare parte, redacția veche a art. 54 din Codul Familiei era mai clară în aplicare, or instanța de judecată determina vârsta în baza actului de stare civilă și dispunea audierea lui. În actuala redacție este necesară concluzia unui specialist în psihologia dezvoltării care ar oferi instanței informații cu referire la gradul de maturitate al copilului. Având în vedere că în Judecătoria Bălți nu este angajat un psiholog, această povară este pusă pe seama instanței în partea ce vizează identificarea și cooptarea psihologului. Corespunzător, se recomandă conducerii Judecătoriei Bălți să inițieze parteneriate cu organizațiile internaționale sau ONG-urile de profil pentru acordarea serviciilor de consultanță din partea psihologilor și elaborarea unui material de suport/ghid pentru judecători care ar informa asupra indicatorilor de evaluarea a gradului de maturitate a copilului și/sau serviciile care pot fi implicate pentru a acorda asistență copilului și sprijin instanței în procedurile civile.

Monitorii au remarcat practica pozitivă din Judecătoria Bălți în partea ce vizează participarea activă a reprezentantului autorității tutelare în cauzele civile, aceștia sunt prezenți practic la fiecare ședință, participă activ în examinarea cauzei prin adresarea întrebărilor și prezentarea probelor în susținerea avizului concluzie. Respectiv, în **52,2%** din cauze instanța de judecată a solicitat opinia autorității tutelare și a reprezentantului legal cu privire la oportunitatea participării copilului în ședință, în **30,4 %** din cazuri instanța s-a familiarizat cu caracteristicile copilului și doar în **17,4 %** au fost evaluate riscurile de revictimizare prin participarea în ședința de judecată. O altă practică pozitivă identificată vizează examinarea cauzelor civile cu implicarea copiilor, fără prezența fizică a acestora în ședința de judecată. În **75%** din cauzele civile monitorizate copilul nu a participat fizic în ședință, iar în **50%** din cauze la determinarea oportunității de a fi audiat, instanța de judecată a solicitat opinia psihologului cu privire la gradul de maturitate al acestuia.

Realizarea dreptului la expunerea opiniei este condiționată de înțelegerea limbii în care se desfășoară procesul. În cauzele copiilor victime, în nici una din ședințe nu a fost nevoie de interpret, copiii fiind audiați în limba maternă. În ceea ce privește copiii în conflict cu legea, în **69,2 %** din cazuri, iar în cauzele contravenționale în **62,5 %** din cazuri a fost implicat un interpret, acesta fiind asigurat de instanța de judecată. Deși monitorii nu au constatat carențe în privința calității traducerii, se recomandă ca interpreții care participă în astfel de cauze să fie instruiți în ceea ce privește lucrul cu sau pentru copii, deoarece folosirea și înțelegerea unei limbi de către copii poate fi diferită de cea a adulților. Lipsa cunoștințelor sau a experienței în această privință poate împiedica copilul să înțeleagă pe deplin întrebările și să submineze dreptul la un proces echitabil și la o participare efectivă a acestuia în proces.

Implementarea efectivă a conceptului de justiție prietenoasă copiilor, presupune existența și funcționalitatea eficientă a anumitor mecanisme și categorii de servicii, precum: cele de protecție a copilului implicat în sistemul de justiție penală; asistența pedagogilor, psihologilor, reprezentanților legali și cea a consilierilor de probațiune, mediere și asistență juridică garantată de stat; mecanism de referire către servicii de asistență. Rezultatele monitorizării atestă că, pregătirea copilului pentru participarea în cadrul ședințelor de judecată este realizată spontan de regulă de către persoanele de încredere ale copilului (părinții, reprezentanții legali) și nu reprezintă o responsabilitate a reprezentanților sistemului de justiție. Deși pregătirea copilului pentru audiere reprezintă una dintre măsurile de asistare a copiilor, ce are menirea de a îmbunătăți comunicarea și înțelegerea procedurilor judiciare în care aceștia sunt implicați,

realizarea măsurilor premergătoare audierii au fost atestate doar în **24 %** din cauzele penale supuse monitorizării. Chiar dacă serviciul specializat (de tip Barnahus) funcționează în mun. Bălți, în cadrul monitorizării nu au fost constatate cazuri de referire către acest serviciu. O posibilă explicație este că acest serviciu este relativ nou și la etapa monitorizării nu erau stabilite parteneriate. Astfel, copiii cu statut de parte vătămată au fost prezenți în toate ședințele de judecată în **25%** din cauze, iar în **25%** partea vătămată a fost prezentă în ședința de audiere. Totodată, în **50%** din cauze partea vătămată a fost doar citată. Audierea copilului cu statut de parte vătămată în **50%** din cazurile în care victima a fost prezentă în ședință, s-a realizat în prezența inculpatului, ceea ce contravine standardelor internaționale și cauzează revictimizarea.

O altă carență identificată de monitori în asistența copiilor în cadrul ședințelor de judecată ține de participarea formală a pedagogului/psihologului în ședințe de judecată. Astfel, a fost atestată participarea formală a pedagogului/psihologului în cadrul audierii inculpatului minor în **64%** din cauzele monitorizate și în **53%** din cazurile de audiere a contravenientului minor. În comparație cu cauzele penale, se atestă o creștere în realizarea măsurilor premergătoare audierii doar în **29 %** din cazuri unde copiii au statut de contravenient. Și în cauzele civile monitorizate au fost atestate carențe privind participarea formală a psihologului/pedagogului în **11%** din cauze. Totuși, în cauzele civile, este apreciat faptul că toți copii au fost audiați în condițiile art. 218 alin (2) CPC în camera de deliberare, în lipsa părinților și a părților, doar cu participarea autorității tutelare, care oferă un cadru prielnic pentru prevenirea victimizării secundare și a intimidărilor.

Rezultatele monitorizării atestă că copiii cu statut de inculpat și reprezentanții legali sunt informați despre posibilitatea medierii și/sau a împăcării, însă în nici unul din cauzele penale monitorizate nu s-a utilizat medierea, ceea ce arată că instituția medierii este puțin aplicată în cazurile copiilor care săvârșesc infracțiuni. Totuși, îmbucurător este faptul că în **30%** a fost atestată împăcarea părților prin aplicarea art. 109 CP. Aplicarea împăcării penale asigură respectarea principiului potrivit căruia la aplicarea unei sancțiuni față de minori trebuie să se urmărească evitarea aplicării privațiunii de libertate. Pentru ca minorul să conștientizeze consecințele comportamentului lui și să fie corijate comportamentele distructive, este necesar ca copiii să primească asistență în cadrul serviciilor comunitare.⁴ În cadrul monitorizării nu s-au constatat cazuri de referire a copiilor în conflict cu legea la astfel de servicii, posibil și pentru că în multe localități astfel de servicii nu există sau nu sunt cunoscute de către judecători. În această ordine de idei, considerăm că aspectul ce vizează referirea copiilor către servicii comunitare este un domeniu care urmează a fi studiat mai detaliat pentru a identifica problemele de ordin legal, dar și organizatoric sau informațional care împiedică judecătorii să facă referire la astfel de servicii. La fel, considerăm oportun a fi realizată cartografierea serviciilor destinate pentru copiii în conflict cu legea care sunt disponibile în mun. Bălți și plasate informații în sediile instanței de judecată, dar și distribuite materiale informative către judecători.

În procesul de monitorizare nu au fost constatate situații de aplicare a medierii nici în cauzele contravenționale și nici în cele civile.

În cadrul monitorizării s-a constatat că reprezentantul legal a fost prezent pentru toate categoriile de copii la toate ședințele. Astfel, în cauzele penale monitorizate, copiii au fost

---

⁴ IRP (2014), *Raport de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea minorilor (judecătoriile Căușeni, Leova, Orhei, Ungheni și mun. Bălți)*, Dolea I., V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 43 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-12/1417603200_raport-de-monitorizare_unicef-2014.pdf

reprezențați de către părinți în **47,1%**, iar de către autoritatea tutelară în **52,9%** de cazuri. În mare parte copiii în conflict cu legea care au statut de inculpat sunt plasați în structura de protecție (centru de plasament) și potrivit art. 7 lit. h¹) din Legea 140 privind copiii în situație de risc, autoritatea tutelară participă în calitate de reprezentant legal al copilului. În alte **12,5 %** de cazuri reprezentantul legal a fost înlocuit de către instanța de judecată prin încheiere motivată, din cauza că nu se prezenta în ședință, situație care deseori se întâmplă în cazul copiilor neglijanți de părinți. Copiii cu statut de contravenient au fost reprezentați de autoritatea tutelară în **78,3%** din cauzele monitorizate, urmate de părinți în **21,7%**, iar în **10%** din cazuri reprezentantul legal a fost înlocuit prin încheiere motivată. Motivul reprezentării copilului de către autoritatea tutelară a fost determinat de aflarea copiilor în structura de protecție, iar înlocuirea reprezentantului legal a fost determinată de absența părinților de la ședința de judecată. Cât privește cauzele penale cu implicarea copiilor victime, toți copii au fost reprezentați de părinți. Această tendință se menține și în cauzele civile, acolo unde interesele copiilor au fost reprezentate în **81,3%** de părinți, iar în **15,6 %** de autoritatea tutelară.

În cadrul proceselor monitorizate nu au fost constatate situații în care să nu fie asigurată participarea *de facto* a apărătorului, în **92%** din cauze copiii fiind reprezentați de avocați ce acordă AJGS. Această tendință este determinată de faptul că copiii în conflict cu legea sunt plasați în structura de protecție sau provin din familii socialmente vulnerabile. În **93,1 %** din cazuri avocați ce reprezintă interesele copiilor au realizat pregătirea acestuia înainte de ședință în sensul informării despre procedură, dar și consultând strategia de caz. În **63,6 %** apărătorii copiilor au înaintat cereri, iar în **13,6%** din cazuri au solicitat clarificări de la participanții la proces sau instanță. În cauzele contravenționale monitorizate situația este similară celor penale, copiii au fost reprezentați în **94,4%** de avocați ce acordă AJGS. În cauzele civile monitorizate **76,2%** din copii au fost reprezentați de avocați în bază de contract și **23,8 %** au fost reprezentați în temeiul art. 77 CPC de avocați ce acordă AJGS.

Monitorii nu au constatat prezența avocatului copilului victimă în nici un caz monitorizat, chiar dacă copiii victime a infracțiunilor au dreptul la asistență juridică indiferent de veniturile familiei.⁵ O posibilă explicație a acestor date poate fi că reprezentanții sistemului de justiție penală de multe ori nu percep ca necesară reprezentarea victimei de către avocat din moment ce procurorul susține acuzarea. Această percepție cu privire la rolul apărătorului victimei în proces este prezentă și în cazul reprezentanților legali, care cred că procurorul este obligat să le apere drepturile și nu au apelat la un avocat. Pentru a asigura informarea victimelor minore și reprezentanților lor legali cu referire la procedura de obținere a asistenței unui avocat plătit din contul statului sau din partea ONG-urilor, se recomandă conducerii Judecătoriei Bălți să inițieze parteneriate cu organizații internaționale sau ONG-urile de profil în vederea elaborării materialelor informaționale cu referire la modul de accesare de către copilul victimă a AJGS sau a unui avocat ce activează în ONG-uri, astfel încât acestea să fie accesibile pentru persoanele ce posedă un nivel de instruire elementară, dar și multiple vulnerabilități (de ex., persoane cu dizabilități mintale și psihosociale, dizabilități senzoriale, analfabete etc.). În acest

---

⁵ Art. 19 alin (1) Legea nr. 198 din 26 iulie 2007 privind asistența juridică garantată de stat.

caz, pot fi utilizate materiale elaborate cu utilizarea metodei *ușor de citit, ușor*⁶, pictogramelor și a reprezentărilor grafice.

Cadrul juridic internațional și național stabilește că în toate procedurile care vizează copii ar trebui să se aplice principiul urgenței cu scopul de a furniza un răspuns rapid și de a proteja interesul superior al copilului. Cu toate acestea, în cadrul monitorizării s-a constatat că amânările ședințelor de judecată sunt mai degrabă o regulă decât o excepție și se produc din varii motive, dar în majoritatea cazurilor acestea țin de absența unui participant important al procesului (de cele mai multe ori inculpatul). Astfel, **83,7%** din ședințele de judecată în cauzele penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea au fost amânate. Amânarea ședințelor de judecată a fost determinată în cele mai multe cazuri de absența inculpatului minor, lipsa părții vătămate, absența avocatului, acordarea unui termen pentru împăcare, amânarea pronunțării sentinței.

În cauzele în care sunt inculpați minori, cel mai scurt timp în care a fost fixată ședința preliminară este de 10 zile, urmat de 30 zile, iar într-un caz aceasta a fost fixată la un interval de 180 zile. Doar într-un singur caz monitorii au constatat că judecătorul care a pronunțat sentința după repartizare repetată aleatorie s-a încadrat în termenul de judecare de până la 20 zile. Analizând intervalele de timp în care au fost fixate ședințele de judecată pentru examinarea cauzei penale în fond, monitorii au constatat că în cauzele cu implicarea copiilor cu statut de inculpat termenul variază de la 1 zi până la 45 zile, iar în **70,5%** din cazuri la stabilirea următoarei ședințe instanța nu a ținut cont de programul școlar al copilului. Trebuie să menționăm că nici una din cauzele supuse analizei nu s-a finalizat cu soluție în fond într-o ședință.

În cauzele contravenționale în **56,3%** din cauze nu s-a ținut cont de termenul de judecare a cauzei fixat în art. 454 Cod Contravențional, ședințele de judecată fiind fixate la un interval de la 7 zile până la 60 zile. În **50%** din cauze la fixarea ședinței de judecată instanța a ținut cont de programul școlar al copilului. Similar situației atestate în cauzele penale cu implicarea copiilor, în **58,8%** din cauzele contravenționale ședințele de judecată au fost amânate pe motivul lipsei agentului constator, a inculpatului sau acordarea termenului de împăcare.

Ca și în cazurile copiilor în conflict cu legea, în toate cauzele penale cu implicarea copiilor victime a avut loc amânarea ședințelor pe un termen de la 20 zile până la 2 luni. Motivele amânării au fost prezentarea probelor acuzării, neprezentarea inculpatului sau absența acuzatorului de stat. Și în cauzele civile monitorizate amânările ședințelor de judecată au avut loc în **77,8%** din cauze. Ședințele au fost amânate pe o perioadă între 2 și 60 zile, de cele mai multe ori pentru realizarea procedurii de citare a pârâtului, la cererea avocatului pentru prezentarea probelor sau la cererea autorității tutelare pentru pregătirea avizului.

Monitorii au mai indicat că încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei cu implicarea copiilor este condiționat și de volumul mare de cauze pe care îl au judecătorii în

---

⁶ Metoda *ușor de citit, ușor de înțeles* reprezintă adaptarea informațiilor într-un limbaj mai simplu și o necesitate prin care persoanele cu dizabilități intelectuale și de învățare vor putea să cunoască și să înțeleagă în ce constau drepturile lor. Metoda *ușor de citit, ușor de înțeles* este utilizată pentru adaptarea informației pentru un grup larg de beneficiari: persoane cu dizabilități intelectuale, persoane cu dificultăți de învățare, persoane cu dificultăți de citit, cauzate de alți factori decât deficiența (persoanele alolingve, imigranții, copiii). Este o abordare inovatoare pentru Republica Moldova, favorizând accesul persoanelor cu dizabilități intelectuale sau de învățare la informații, prin pregătirea informației în versiunea "ușor de citit și ușor de înțeles"

procedură. Această concluzie se confirmă prin datele statistice publicate de AAIJ, potrivit cărora în primele 6 luni a anului 2022, pe rolul Judecătoriei Bălți Sediul Central s-au aflat **11189** cauze, iar încărcătura pentru numărul de judecători efectiv lucrați este de **699 cauze**.⁷

Chiar dacă judecătorii au un volum mare de muncă, practicile de amânare a ședințelor de judecată vin în contradicție cu standardele internaționale ce vizează examinarea cauzelor cu implicarea copiilor în termeni restrânși și diminuează încrederea părților în actul de justiție, dar și solemnitatea procesului (de exemplu, în unele situații chiar dacă inițial inculpații, martorii sau reprezentanții legali se prezintă la ședințele de judecată stabilite anterior, pe parcurs, după mai multe amânări repetate, încetează să mai vină).

Ședințele de judecată sunt afectate și de întârzieri cauzate de lipsa de punctualitate a părților, dar și de insuficiența sălilor de ședință. Începerea cu întârziere a ședinței pune în dificultate respectarea în continuare a orarului instanței, dar și, de multe ori, al participanților, în special fiind vorba de programul de studii al copilului. Corespunzător, se recomandă judecătorilor să aplice tehnici care ar grăbi examinarea unei cauze. De exemplu, la unii judecători există practica stabilirii câtorva ședințe la rând, astfel asigurându-se examinarea în termeni restrânși a cauzei.

Reținerea copilului este o măsură excepțională atât în ce privește cazurile în care acesta poate fi reținut, cât și lejeritatea cu care aceasta se aplică. Standardele internaționale indică că această măsură procesuală de constrângere trebuie să fie aplicată în calitate de măsură excepțională, de ultimă instanță, pentru un termen cât mai scurt. Rezultatele monitorizării atestă că în circumscripția Judecătoriei Bălți se respectă principiul evitării detenției/încarcerării copiilor, reținerea fiind aplicat în **7,4 %**. Chiar dacă procesul de monitorizare reflectă tendințe pozitive cu referire la respectarea dreptului la libertate a copiilor în conflict cu legea, considerăm necesar a fi continuate de către Institutul Național al Justiției eforturile de instruire a judecătorilor, procurorilor și avocaților ce acordă asistență juridică garantată de stat în vederea conștientizării efectelor detenției asupra copiilor și cunoașterii standardelor internaționale privind aplicarea măsurilor non privative de libertate.

I. CADRUL CERCETĂRII

1.1. Scopul și obiectivele programului de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea copiilor

Monitorizarea ședințelor de judecată cu implicarea copiilor are drept scop constatarea gradului de respectare a drepturilor procesuale ale copiilor implicați în procesele penale, contravenționale și civile aflate pe rolul Judecătoriei Bălți și a modului de exercitare a drepturilor de către aceștia la etapa judecării cauzei.

---

⁷ Informație privind volumul de lucru în instanțele de judecată pentru perioada de 6 luni ale anului 2022, disponibilă pe <https://aaij.justice.md/files/document/attachments/4.Informa%C5%A3ie%20privind%20volumul%20de%20lucru%20C3%AEn%20instan%C5%A3ele%20de%20judecat%C4%83%20pentru%20perioada%20de%206%20luni%202022%20281%29.pdf>

Pentru realizarea scopului general al monitorizării, au fost stabilite următoarele obiective specifice:

- monitorizarea proceselor de judecată cu implicarea copiilor în cauze penale; contravenționale și civile aflate pe rolul Judecătoriei Bălți;
- analiza tratamentului aplicat față de copiii implicați în procese penale, contravenționale și civile aflate pe rolul Judecătoriei Bălți;
- formularea recomandărilor de îmbunătățire a situației, acolo unde este necesar, pentru a asigura respectarea interesului superior al copilului și a drepturilor procesuale ale copiilor implicați în procesele penale, contravenționale și civile.

Monitorizarea proceselor de judecată cu implicarea copiilor a avut loc în perioada februarie – iunie 2022.

1.2. Metodologia programului de monitorizare

La elaborarea metodologiei de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea copiilor în cauze penale, contravenționale și civile aflate pe rolul Judecătoriei Bălți, drept punct de inițiere au constituit standardele internaționale în domeniul de referință, după cum urmează:

1. **Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului**, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 20 noiembrie 1989;
2. **Protocolul Opțional la Convenția pentru Drepturile Copilului contra vânzării copiilor, prostituției juvenile și pornografiei juvenile**, adoptat de către Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 54/263 din 25 mai 2000;
3. **Convenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități**, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția A/RES/61/106 din 13 decembrie 2006;
4. **Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite cu privire la Administrarea Justiției Juvenile – “Regulile de la Beijing”**, adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985;
5. **Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ai Infrațiunilor**, adoptat de Consiliul Economic și Social al O.N.U. prin Rezoluția 2005/20 din 22 iulie 2005;
6. **Comentariul General al Comitetului O.N.U. pentru Drepturile Omului nr. 17: Drepturile copilului (art. 24).**

Datele pentru *Raportul de monitorizare a proceselor de judecată cu implicarea copiilor* au fost colectate prin completarea actelor de monitorizare (Anexele 1-4) de către doi monitori care dețin licență de avocat, în timpul asistării la ședințele de judecată desfășurate în Judecătoria Bălți.

Până la începerea programului de monitorizare, monitorii au urmat un curs de instruire, de 2 zile privind standardele internaționale ale unui proces echitabil pe cauzele cu implicarea copiilor, aspectele relevante în acest domeniu, cadrul legislativ național, precum și aplicarea instrumentelor de monitorizare. În cadrul cursului de instruire au fost abordate și subiectele ce țin de rolul monitorilor în procesul de monitorizare, care constă în urmărirea și notarea celor observate până la începerea ședinței de judecată și în timpul procesului aflat în derulare. În acest sens, monitorilor li s-au pus la dispoziție actele de monitorizare.

Cursul de instruire a fost susținut de Arina Țurcan-Donțu, avocată specializată în cauzele cu implicarea copiilor, expert național în domeniul justiției pentru copii. Arina Țurcan-Donțu are o experiență de peste 10 ani în calitate de formatoare în domeniul drepturilor omului, colaborând cu organizații internaționale cum sunt Consiliul Europei, UNICEF, OHCHR și fiind implicată în activități de instruire/formare a profesioniștilor din domeniul justiției (judecători, procurori, avocați, polițiști etc.) ce țin de aplicarea standardelor Convenției Europene pentru Drepturile Omului în Republica Moldova, Convenției privind drepturile copilului și a standardelor privind prevenirea și combaterea discriminării și a violenței de gen.

Întrebările din actul de monitorizare au vizat evidențierea celor mai importante informații legate de acțiunile întreprinse și deciziile adoptate de actorii din cadrul sistemului justiției, de la etapa de primire a dosarului în instanță, până la emiterea hotărârii.

Criteriile de bază pentru elaborarea actului de monitorizare au fost:

- respectarea interesului superior al copilului la examinarea cauzelor penale, contravenționale și civile; respectarea termenului rezonabil în cadrul dosarelor penale, contravenționale și civile cu implicarea copiilor;
- calitatea asistenței juridice și a protecției necesare oferite pentru copiii cu statut de inculpat, contravenient, victimă, martor;
- reprezentarea intereselor copilului în procesele penale, contravenționale și civile cu implicarea copiilor;
- soluții / acțiuni întreprinse cu privire la încălcările procedurale identificate în cadrul procesului penal, contravențional și civil cu implicarea copiilor;
- protecția datelor cu caracter personal ale copilului cu statut de inculpat, contravenient, victimă, martor, inclusiv în urma publicării hotărârilor judecătorești.

Informațiile au fost colectate pentru fiecare copil în parte, în funcție de statutul procesual al acestuia: inculpat, victimă/parte vătămată, contravenient, martor în procesul penal, contravențional sau civil.

Pentru colectarea datelor incluse în prezentul *Raport de monitorizare a proceselor de judecată cu implicarea copiilor*, monitorii au participat la **111** ședințe în cadrul Judecătoriei Bălți. Ședințele de judecată ce au făcut obiectul monitorizării proceselor civile au fost selectate aleatoriu din cele publicate pe pagina web a Judecătoriei Bălți. În partea ce vizează procesele contravenționale și penale, selectarea ședințelor de judecată a fost realizată aleatoriu în baza informației primite de la secretariatul Judecătoriei Bălți, până la începerea procesului de monitorizare.

1.3. Limitări metodologice

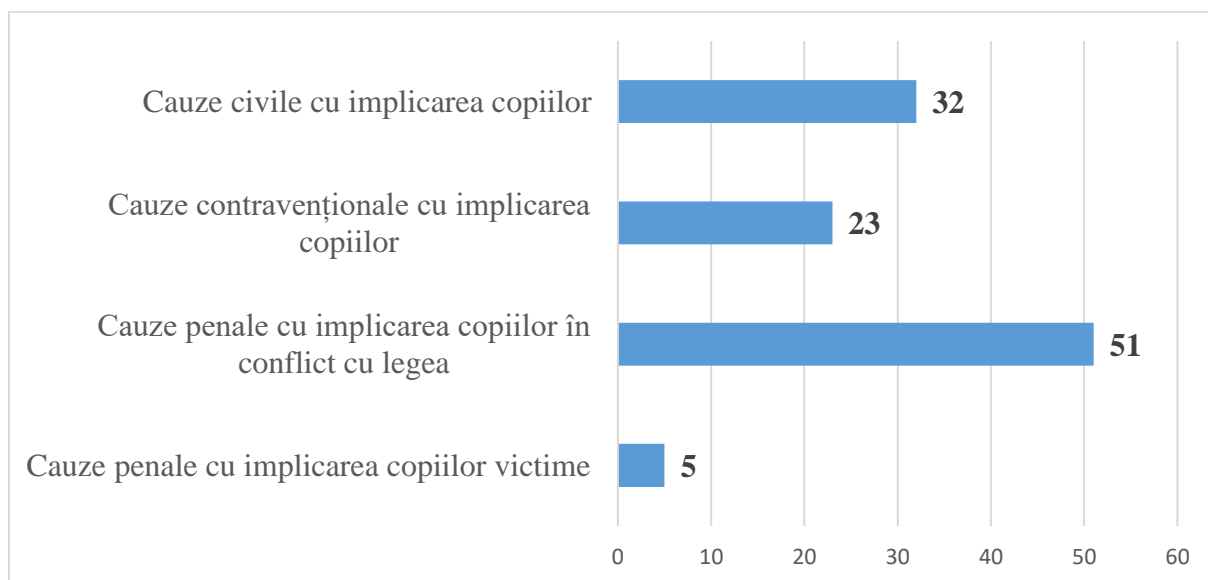
Principalele limitări aferente realizării raportului au ținut de suspendarea de drept a examinării de către instanțele de judecată a cauzelor prin Dispoziția nr. 5 din 02.03.2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova. Ca rezultat, monitorizarea a fost suspendată în perioada 02.03.2022-04.04.2022. În perioada indicată, informația necesară pentru realizarea raportului a fost completată din alte surse disponibile, cum ar fi: analiza paginilor web a instanțelor de judecată și cercetarea studiilor realizate anterior ce au ca obiect monitorizarea cauzelor cu implicarea copiilor.

II. ANALIZA CAUZELOR MONITORIZATE ÎN JUDECĂTORIA BĂLȚI

2.1. Tipologia cauzelor supuse monitorizării

În cadrul programului au fost supuse monitorizării în Judecătoria Bălți, **111 cauze** cu implicarea copiilor, monitorii fiind prezenți la **111 ședințe de judecată**. Din numărul total de cauze supuse monitorizării, **51** cauze au fost penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea, în **5** cauze copilul avea statut procesual de victimă/parte vătămată, **23** cauze contravenționale au implicat participarea contravenienților minori și **32** cauze cu implicarea copiilor au fost civile (Figura nr. 1).

Figura 1. *Tipologia cauzelor monitorizate*

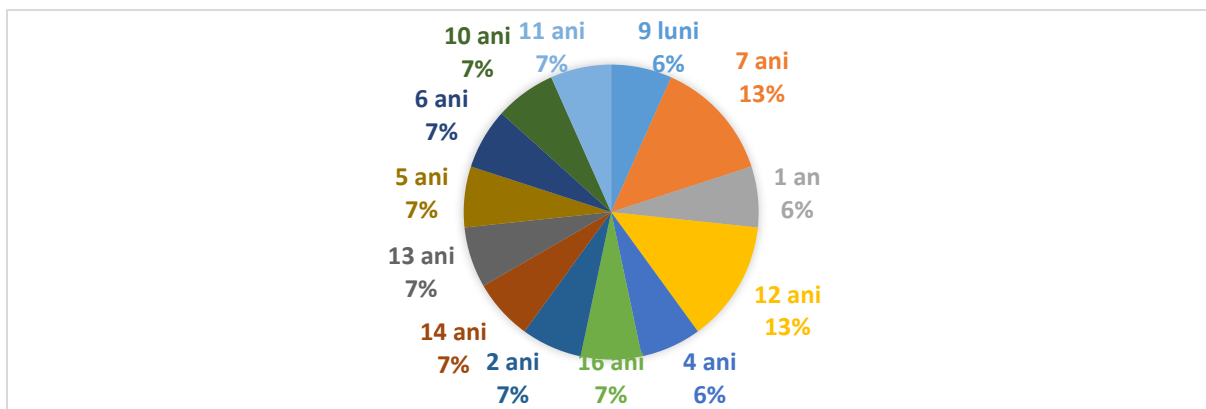

2.2. Profilul copilului implicat în cauzele monitorizate

Monitorii au participat în Judecătoria Bălți la **32 ședințe de judecată** în cauze civile, cu implicarea a **32 de copii**. Majoritatea cauzelor civile cu implicarea copiilor au vizat litigii ce țin de determinarea domiciliului copilului, decăderea din drepturi părintești sau luarea copilului fără decădere din drepturile părintești. Vârsta copiilor implicați în cauzele civile variază între 9 luni și 16 ani. (Figura nr. 2).

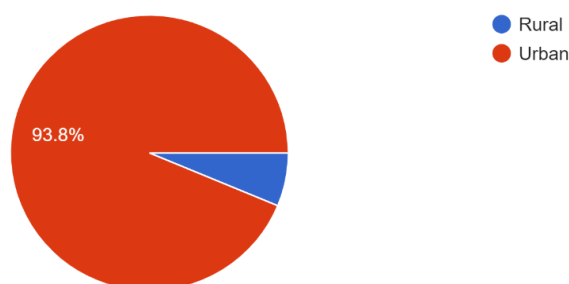
Figura 2. *Vârsta copiilor implicați în cauzele civile*

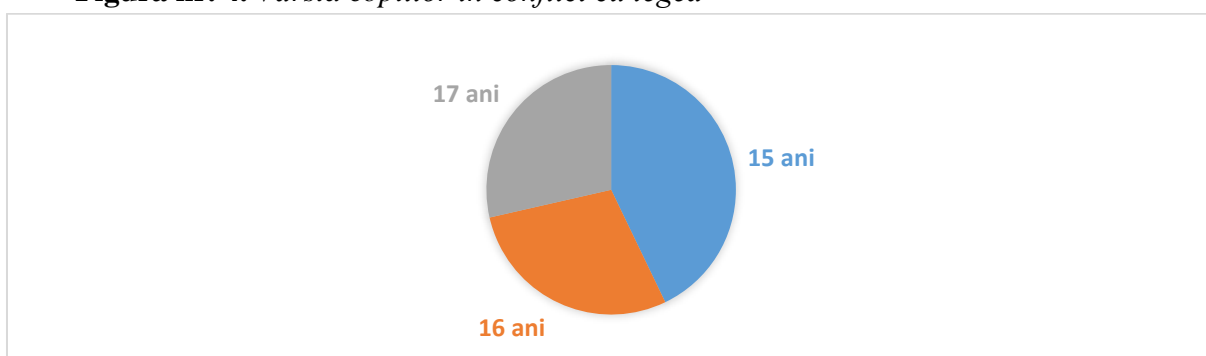
Majoritatea copiilor (**93,8%**) din cauzele civile monitorizate provin din mediu urban (Figura nr. 3).

Figura 3. Mediul de reședință al copiilor implicați în cauzele civile

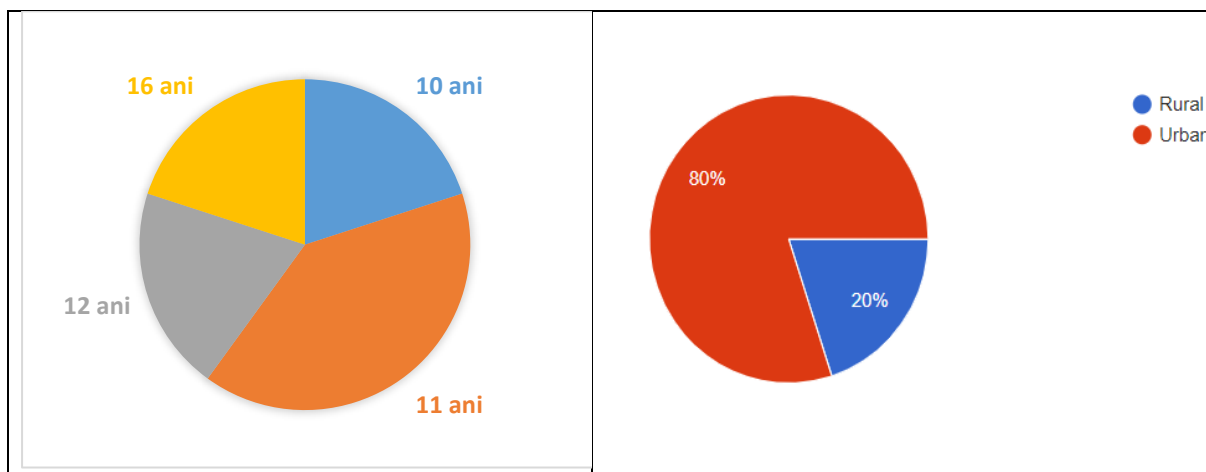
În cazul copiilor în conflict cu legea, vârsta lor variază între 15 și 17 ani (Figura nr. 4) și toți (**100%**) provin din mediu urban.

Figura nr. 4. Vârsta copiilor în conflict cu legea

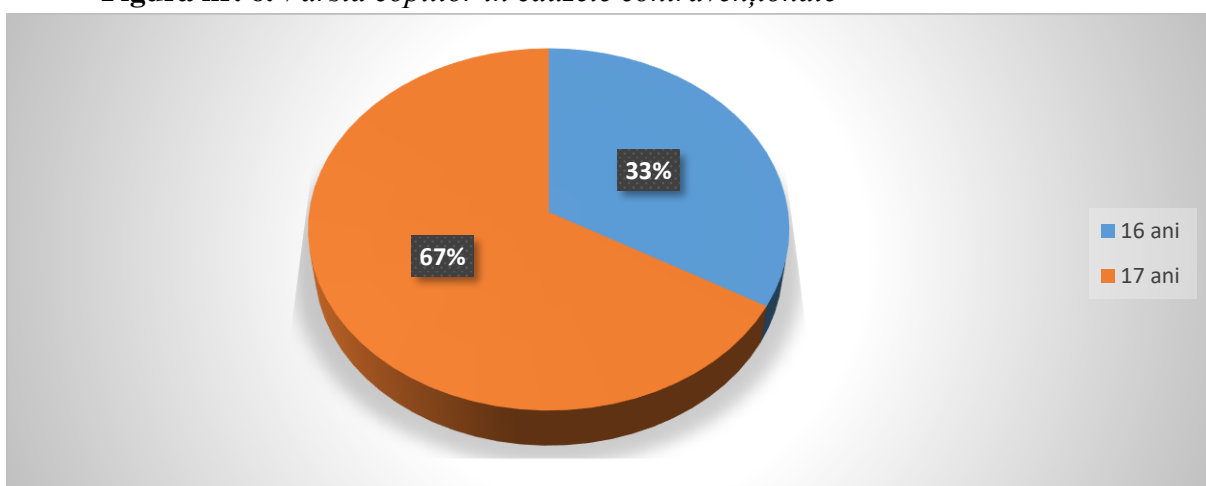
Totodată, vârsta copiilor victime/părți vătămate oscilează între 10 și 16 ani, **80%** din copii provin din mediul urban, iar **20%** - din cel rural. (Figura nr. 5)

Figura nr. 5. Vârsta și mediul de reședință al copilului victimă în procesul penal

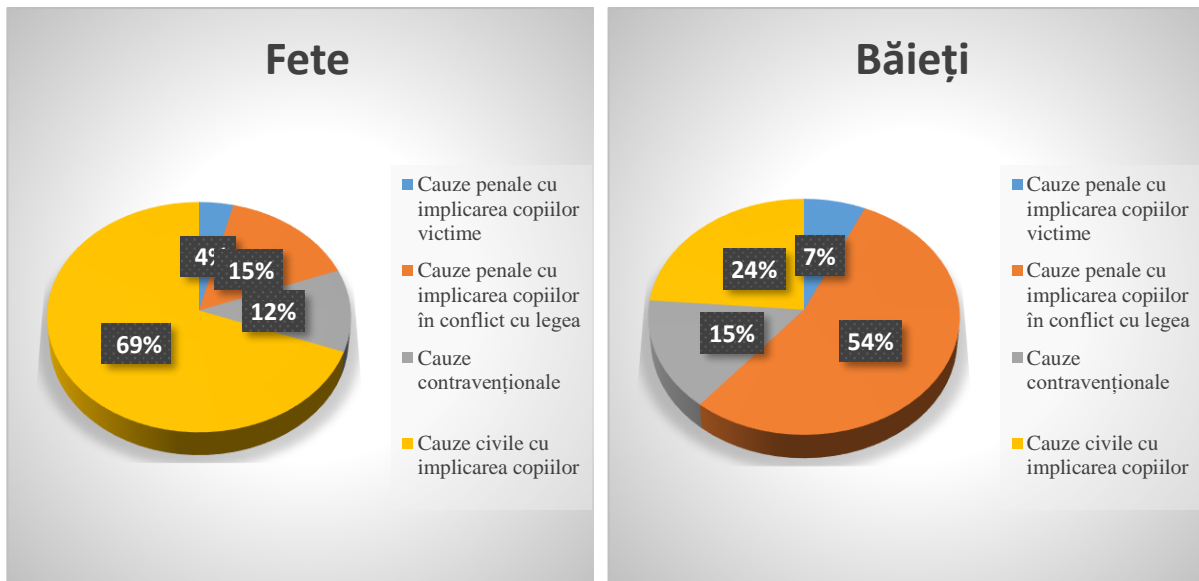
Ca și în cauzele penale, toți copiii implicați în cauzele contravenționale provin din mediul urban și au vârsta cuprinsă între 16 și 17 ani. (Figura nr. 6). Similar tendințelor observate în cauzele penale, cauzele contravenționale monitorizate au vizat sustrageri în proporții mici, urmate de conducerea vehicului cu încălcarea regulilor privind dreptul de a conduce vehicule.

Figura nr. 6. *Vârsta copiilor în cauzele contravenționale*

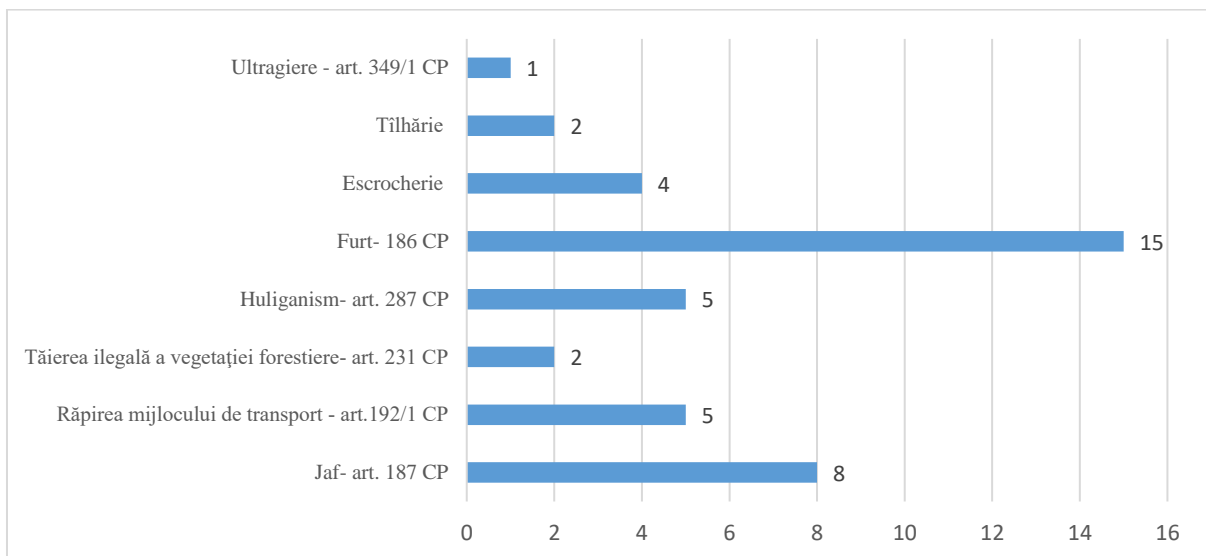
Sub aspect gender, preponderent statutul de victimă a infracțiunii o au persoanele de sex masculin, infracțiunile și contravențiile fiind, de asemenea, săvârșite de băieți. În dosarele civile monitorizate au fost implicate mai multe fete decât băieți (Figura nr. 7).

Figura 7. *Profilul gender al copiilor implicați în cauzele supuse monitorizării*

Copiii în conflict cu legea din cauzele supuse monitorizării au fost implicați în proporție de **36%** în sustrageri de bunuri, furtul fiind cea mai răspândită infracțiune din această categorie, urmată de jaf – **19%**, huliganism și răpirea mijlocului de transport - **12%** (Figura 8).

Figura 8. Distribuția numerică a infracțiunilor săvârșite de copiii în conflict cu legea.

În cadrul procesului de monitorizare au fost incluse **5** cauze penale cu implicarea copiilor victime care au suferit în urma infracțiunilor legate de securitatea circulației transportului rutier, infracțiuni privind viața sexuală, infracțiuni contra patrimoniului și huliganism.

Totodată, în timpul monitorizării s-a constatat că nici un copil care a fost implicat în cauzele penale, contravențional și civile nu era încadrat în grad de dizabilitate și nici nu prezenta cerințe educaționale speciale.

2.3. Asigurarea interesului superior al copilului în cauzele supuse monitorizării

Convenția cu privire la Drepturile Copilului garantează dreptul copilului de a-i fi evaluat și luat în considerare interesul său superior ca punct de pornire în toate acțiunile sau deciziile care îl privesc.⁸

Conceptul interesului superior al copilului are drept scop asigurarea atât a exercitării depline a drepturilor copilului, cât și dezvoltarea holistică a acestuia. Acest concept este privit și aplicat ca drept material, ca principiu de interpretare a normelor de drept și ca regulă de procedură.

Având la bază prevederile Convenției cu privire la Drepturile Copilului, în cadrul procesului judiciar, la evaluarea și determinarea interesului superior al copilului profesioniștii în primul rând trebuie să determine elementele de fapt relevante situației copilului, ținând cont de context. La etapa următoare, aceștia trebuie să acorde valoare elementelor de fapt coroborate și apoi să adopte (sau să promoveze) decizii pe care le consideră potrivite, urmând următorul algoritm:

- a) identificarea tuturor opțiunilor posibile în vederea soluționării situației pentru care urmează să se ia o decizie, inclusiv situațiile de dificultate generate de interacțiunea cu sistemul de justiție penală, civilă sau contravențională;
- b) evaluarea rezultatelor previzibile ale opțiunilor identificate pentru rezolvarea situației individuale a copilului aflat în dificultate;
- c) proximitatea șanselor de a produce rezultatele prefigurate pentru fiecare din opțiunile posibile;
- d) determinarea valorii specifice fiecăreia dintre rezultatele în competiție.

În contextul celor expuse indicatorii privind determinarea interesului superior al copilului includ⁹:

- a. **Opinia copilului.** Dreptul copilului de a-și exprima opinia în orice decizie relevantă lui este un drept fundamental al copilului, care se aplică ținând cont de vârsta și gradul de maturitate ale acestuia.
- b. **Identitatea copilului.** Copiii nu sunt un grup omogen, de aceea particularitățile caracteristice ale fiecărui copil (cum ar fi, identitatea culturală, personalitatea, religia etc.) trebuie luate în considerare.
- c. **Demnitatea copilului.** Declarația universală a drepturilor omului stipulează în art. 1 că toate ființele umane sunt egale în fața legii și au dreptul la protecție și beneficiu egal în fața legii.¹⁰ Din prevederile indicate rezultă că dreptul la egalitate este dreptul tuturor ființelor umane de a fi egale în demnitate, de a fi tratate cu respect și considerație și de a participa în condiții de egalitate cu ceilalți la orice aspect al vieții economice, sociale, politice, culturale sau civile. Respectiv fiecare om în mod inerent are un număr

---

⁸ Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 20 noiembrie 1989 la New York. În vigoare pentru RM din 25 februarie 1993.

⁹ CNAJGS (2015), *Standarde de calitate ale activității avocaților pe cauze penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea*, Zaharia V., Rotaru V., Chișinău, 2015, 47 p. Disponibil pe https://cnaajgs.md/uploads/asset/file/ro/1649/Standarte_de_calitate_copii_in_conflict_cu_legea.pdf

¹⁰ Art. 1 din Declarația universală a drepturilor omului

de drepturi fundamentale, iar respectarea drepturilor omului nu este un aspect legat de bunăvoință sau caritate, ci o obligație necondiționată și imperativă. În cazul copiilor standardele internaționale, obligă statele să ia măsuri pentru a se asigura că copiii beneficiază de protecție adecvată și că drepturile lor la integritate fizică și demnitate sunt respectate în mod efectiv. Obligația statului de a proteja copiii poate avea diverse forme, în funcție de riscul specific la care este expus un copil și de sursa de victimizare secundară. Protecția specială a copiilor implicați în procese judiciare este determinată de particularitățile de vârstă a copiilor dar și de alți factori sociali care ar putea leza dreptul la demnitate al copiilor. Spre exemplu, discriminarea copiilor implicați în procesele penale, contravenționale sau civile conduce la lezarea demnității și constituie o încălcare a dreptului copiilor la egalitate și de a fi tratat cu demnitate.

- d. **Mentținerea relațiilor pozitive și păstrarea mediului familial.** Familia și relațiile sociale sunt un element important în dezvoltarea copilului, iar orice decizie luată trebuie să nu limiteze relațiile familiale și sociale pozitive pe care le are copilul.
- e. **Protecția și siguranța copilului.** Orice acțiune sau decizie conformă cu principiul interesului superior al copilului va ține cont de bunăstarea și dezvoltarea lui în sens larg, aceasta incluzând nevoile materiale, fizice, educaționale, emoționale și de siguranță. Necesitățile și interesele variate ale copilului pot fi în conflict, caz în care acestea trebuie să fie prioritizate.
- f. **Prezența situațiilor de vulnerabilitate multiplă a copilului.** O atenție deosebită trebuie atrasă de instanțele de judecată în cazurile copiilor aflați în situație de vulnerabilitate multiplă, cum ar fi prezența dizabilității, apartenența la un grup minoritar, refugiat, victime ale abuzului, etc.

În contextul celor expuse, în continuare, sunt prezentate rezultatele procesului de monitorizare prin prisma respectării indicatorilor de evaluare a interesului superior a copilului în procesele penale, contravenționale și civile.

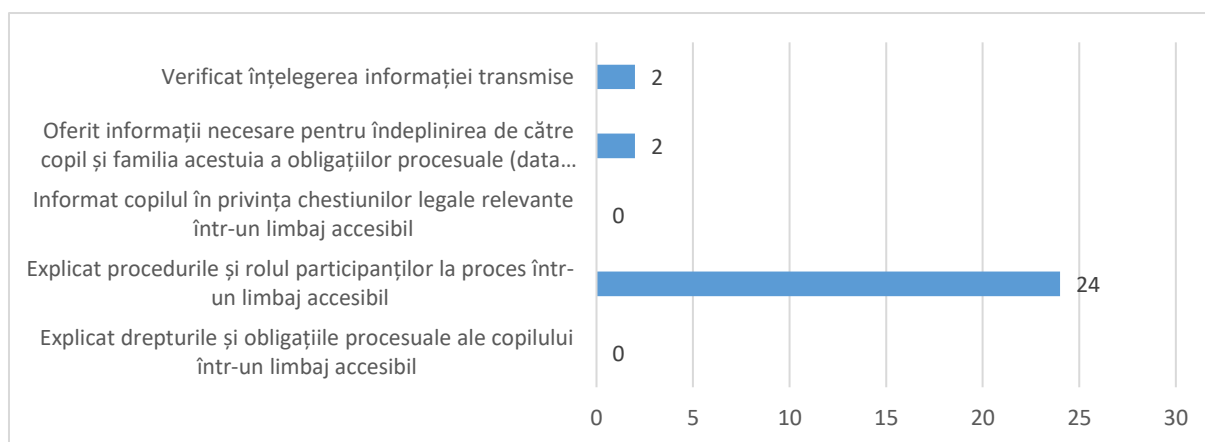
2.3.1. Respectarea dreptului copilului la opinie și a dreptului de a fi informat în cadrul proceselor civile

Dreptul copilului de a-și exprima liber opiniile în toate chestiunile care îl privesc constituie unul dintre principiile generale ale Convenției privind drepturile copilului. Fiind un drept, instanțele naționale nu au întotdeauna obligația de a audia copiii în litigiile civile, această chestiune trebuie apreciată în funcție de circumstanțele specifice ale fiecărui caz, ținându-se seama de vârsta și de maturitatea copilului în cauză.¹¹ În acest sens, standardele internaționale indică asupra necesității motivării de către instanțele de judecată a încheierilor prin care se admite sau se respinge audierea copilului în cadrul procesului civil. Cu toate acestea, potrivit informațiilor prezentate de monitori, în cazurile aflate în examinare, judecătorii din Judecătoria Bălți nu întotdeauna au motivat încheierile în care s-au expus asupra admiterii audierii copilului.

Legislația națională garantează drepturile copiilor la opinie, acordându-le drepturi procedurale specifice în cadrul procedurilor familiale, aflate pe rolul unei autorități judiciare, în special în procedurile care implică exercitarea autorității părintești, cum ar fi determinarea domiciliului copilului, litigii ce vizează stabilirea graficului de întrevederi, decăderea din drepturi părintești. Astfel, art. 54 din Codul Familiei prevede că copilul are dreptul să-și exprime opinia cu privire la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului. Consecvent, art. 54 din Codul Familie recunoaște dreptul copiilor de a fi informați și de a-și exprima opiniile în cadrul procedurilor judiciare, cu titlu de drept procedural. Aceste modificări au fost promovate relativ recent, prin Legea 112 din 09.07.20 care a intrat în vigoare din 14.08.20, fiind exclus criteriul vârstei de 10 ani în realizarea dreptului de fi audiat în litigiile civile. Chiar dacă prin modificările operate, legiuitorul a aliniat legislația națională la standardele internaționale, garantând dreptul la opinie în raport cu gradul de maturitate cognitivă și emoțională a copilului, monitorii au constatat că în practică apar dificultăți în determinarea acestui aspect. Astfel, redacția veche a art. 54 din Codul Familie era mai clară din punctul de vedere al aplicării acesteia, întrucât instanța de judecată determina vârsta în baza actului de stare civilă și dispunea audierea lui. În actuala redacție este necesară concluzia unui specialist în psihologia dezvoltării care ar oferi instanței informații cu referire la gradul de maturitate al copilului. Având în vedere că în Judecătoria Bălți nu este angajat un psiholog, această povară este pusă pe seama instanței în partea ce vizează identificarea și cooptarea psihologului. În acest sens, se recomandă a fi elaborat un material de suport/ghid pentru judecători care ar informa asupra indicatorilor de evaluarea a gradului de maturitate a copilului și/sau serviciile care pot fi implicate pentru a acorda asistență copilului și instanței în procedurile civile.

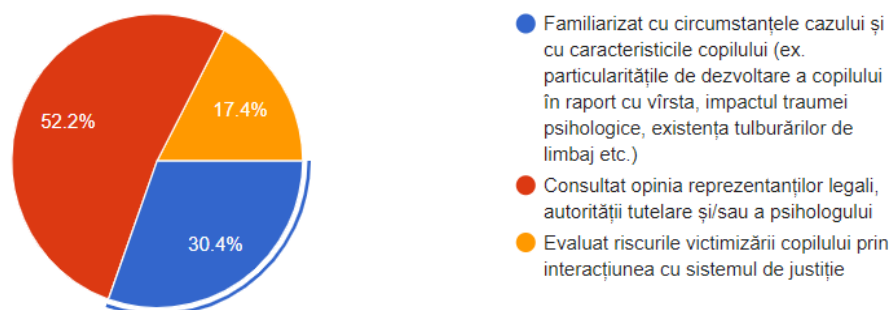
Potrivit datelor monitorizării, în **75%** din cauzele civile monitorizate copilul nu a participat fizic în ședința de judecată, iar în **50%** din cauze la determinarea oportunității de a fi audiat, instanța de judecată a solicitat opinia psihologului cu privire la gradul de maturitate al acestuia. (Figura 9). Aceasta reprezintă o practică pozitivă care ar putea fi preluată de alte instanțe. În **85,7%** din cazuri copilului i-au fost explicate rolurile participanților la proces și procedurile într-un limbaj accesibil și doar în **7,1 %** a fost verificată înțelegerea de către acesta a informațiilor comunicate.

Figura 9. *Respectarea dreptului la informare a copilului în procesul civil*

Monitorii au remarcat practica pozitivă din Judecătoria Bălți în partea ce vizează participarea activă a reprezentantului autorității tutelare. Aceștia au fost prezenți la fiecare ședință, au participat activ la examinarea cauzei prin adresarea întrebărilor și prezentarea probelor în susținerea avizului concluzie. În cauzele monitorizate (**52,2%**) instanța de judecată a solicitat opinia autorității tutelare și a reprezentantului legal cu privire la oportunitatea participării copilului în ședință, în **30,4 %** din cazuri instanța s-a familiarizat cu caracteristicile copilului și doar în **17,4 %** au fost evaluate riscurile de revictimizare prin participarea în ședința de judecată. (Figura 10)

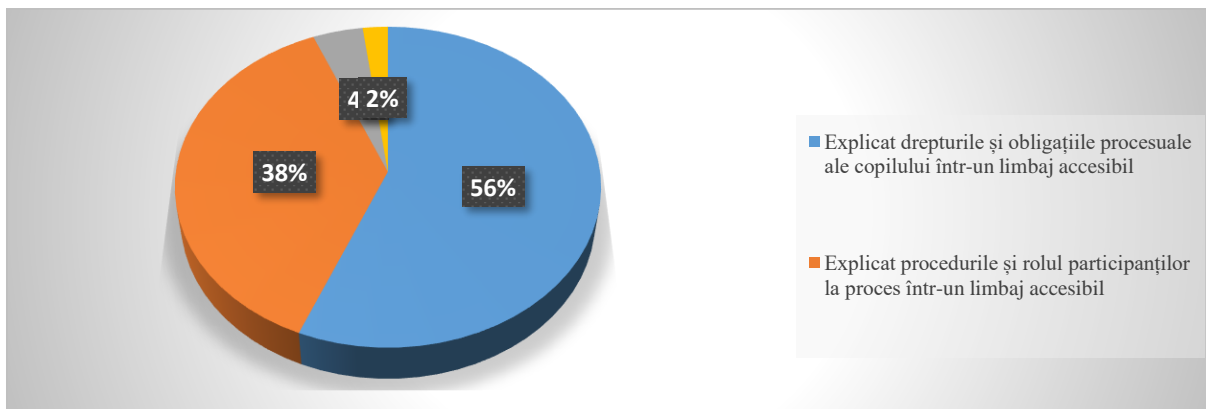
Figura 10. Consultarea opiniei specialiștilor și a reprezentantului legal cu referire la oportunitatea participării copilului în ședință

2.3.2. Dreptul copilului de a fi informat și ascultat în cadrul proceselor judiciare penale și contravenționale

Conform datelor programului de monitorizare implementat, judecătorii din Judecătoria Bălți au adus la cunoștința copiilor cu statut de inculpat drepturile și obligațiile procesuale ale copilului într-un limbaj accesibil (**56%**) fiind explicate procedurile și rolul participanților la proces într-un limbaj accesibil (**38%**), oferind informații necesare pentru îndeplinirea de către copil și reprezentantul acestuia a obligațiilor procesuale (de exemplu, data următoarei ședințe) și doar în (**2%**) a informat despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil etc.) (Figura 11.)

Figura 11. Informarea copilului și a reprezentantului acestuia

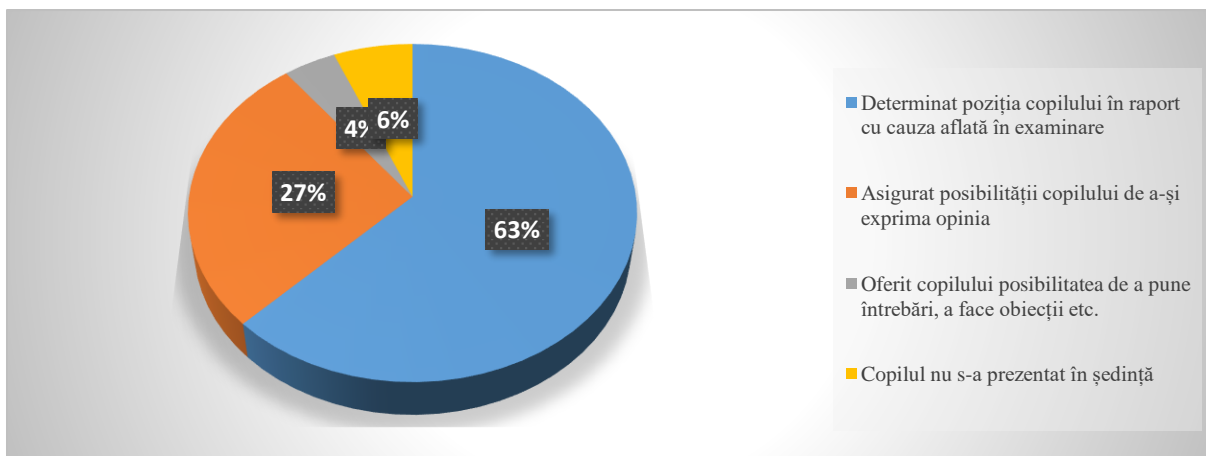

Aceste constatări, relevă că judecătorii pun întotdeauna accent pe informațiile necesare pentru îndeplinirea de către copil și reprezentantul legal al acestuia a obligațiilor procesuale și nu pe informarea copilului și a reprezentantului legal despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil. Carențele legate de informarea lacunară a copilului despre obligațiile procesuale, afectează solemnitatea procesului, care în cazul adolescenților are un rol foarte important în crearea unei imagini de seriozitate a actului de justiție. Evident, că în cazul copiilor care sunt cu vârsta cuprinsă între 10 -14 ani, nu este de recomandat ca aspectul de solemnitate a procesului să fie atât de pronunțat. În principal instanțele sunt orientate spre explicarea drepturilor, deoarece în caz de neîndeplinire a acestor cerințe pot apărea consecințe de ordin procesual, cum ar fi casarea hotărârilor, iar componentele ce rămân la discreția judecătorilor sunt valorificate mai rar. Astfel, se recomandă judecătorilor să țină cont de faptul că minorii care ajung pentru prima dată în instanță de cele mai multe ori nu înțeleg ce se petrece sau ce se discută și ce urmează să se întâmple cu ei. Chiar și atunci când copilul aude informația oferită de judecător, nu este sigur că acesta cu adevărat o înțelege și conștientizează consecințele actului de justiție. Respectiv, pentru a asigura un acces efectiv la justiție a copiilor se recomandă a fi realizată sensibilizarea și instruirea judecătorilor cu referire la acomodarea procesului penal în partea solemnității procesului în funcție de vârsta copilului, dar și informarea copilului și reprezentantului său legal despre obligații, proceduri și servicii cu metode și mijloace de comunicare adaptate particularităților de dezvoltare a copilului.

În cadrul proceselor penale monitorizate, monitorii au constat că judecătorii în proporție de **63%** au determinat opinia copilului în raport cu cauza aflată în examinare și în **27 %** au asigurat posibilității copilului de a-și exprima opinia în raport cu circumstanțele cauzei, oferind posibilitatea de a acorda întrebări, formula obiecției, completări, etc. (Figura 12.) Aceste rezultate atestă că instanțele de judecată au asigurat dreptul copilului la participare efectivă în cadrul procesului judiciar.

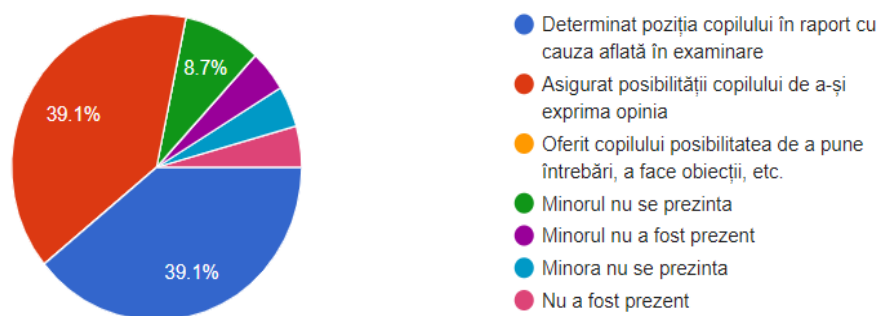
Figura 12. *Asigurarea posibilității copilului de a-și exprima opinia*

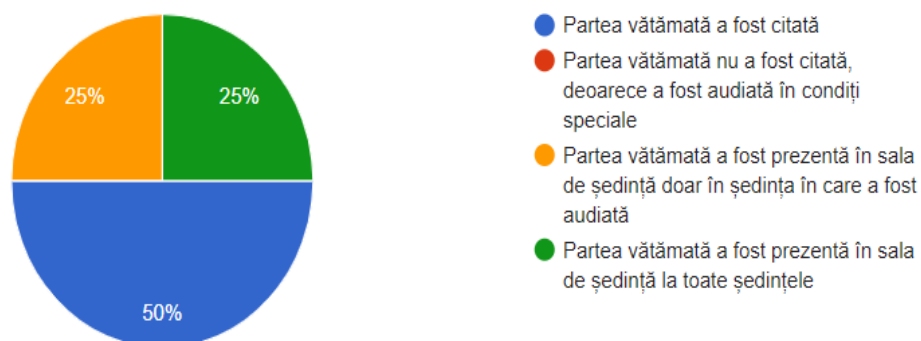
Constatările sunt similare și în cauzele contravenționale, copiii fiindu-le explicate într-un limbaj accesibil drepturile și obligațiile procesuale (**85,7%**), fiind determinată de către judecător opinia copiilor în raport cu cauza aflată în examinare (**69%**) (Figura 13)

Figura 13. *Respectarea dreptului la opinie și informare a copilului în procesul contravențional*

Potrivit datelor monitorizării, copiii cu statut de parte vătămată au fost prezenți la toate ședințele de judecată în **25%** din cauze, în **25%** din cauze partea vătămată a fost prezentă în ședința de audiere, iar în **50%** din cauze partea vătămată a fost doar citată (Figura 14). Deși, Serviciul specializat (de tip Barnahus) funcționează în mun. Bălți, în cadrul monitorizării nu au fost constatate cazuri de referire către acest serviciu. O posibilă explicație este că acest serviciu este relativ nou și la etapa monitorizării nu era stabilit un parteneriat. Un alt posibil argument este că Serviciul specializat (de tip Barnahus) realizează audierile în condițiile art. 110/1 CPP, care au loc la etapa de urmărire penală, respectiv cauzele monitorizate s-au aflat la etapa de urmărire penală anterior deschiderii centrului. Având în vedere faptul că Judecătoria Bălți are amenajate camere de audiere se propune ca acestea să fie utilizate pentru audierea copiilor la etapa de examinare în fond a cauzelor, iar audierea copiilor din mun. Bălți să fie relalizată în condițiile art. 110/1 CPP în cadrul Serviciului specializat (de tip Barnahus).

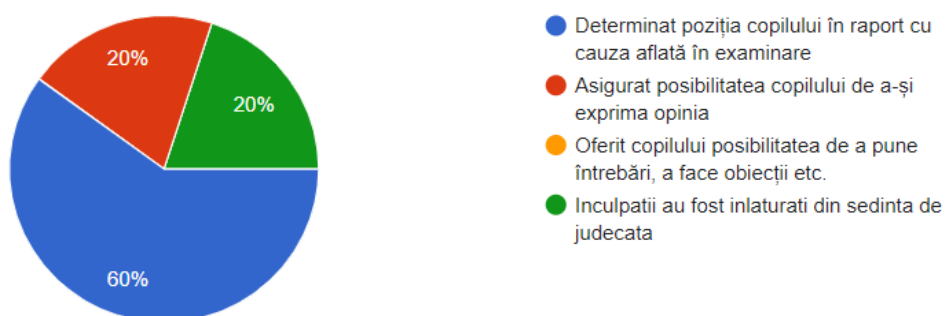
Figura 14. *Participarea copilului cu statut de parte vătămată în ședința de judecată.*

Cu referire la incidența situațiilor de revictimizare în toate cele 5 cauze penale cu implicarea copiilor victime s-au constatat situații de începere a ședinței cu întârziere și audierea în spații care nu oferă siguranță și confort psihologic pentru copil. Monitorii au explicat că în mare parte începerea ședințelor cu întârziere de la 10 min până la 1 oră a fost determinată de participarea judecătorului în altă ședință, lipsa sălilor de judecată, nerespectarea programului de către participanții la proces.

În cazul copiilor victime/părți vătămate, monitorii au constatat că instanțele au explicat rolul participanților la proces într-un limbaj accesibil (**60%**), au oferit informații necesare pentru îndeplinirea de către copil și reprezentantul acestuia a obligațiilor procesuale (data următoarei ședințe, a informat despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil etc.), în **20%** fiind respectat dreptul copilului victimă/parte vătămată de a-și exprima opinia (Figura 15.)

Figura 15. *Respectarea dreptului copilului victimă/parte vătămată la opinie și informare.*

Chiar dacă rezultatul monitorizării arată că judecătorii din Judecătoria Bălți sunt receptivi la nevoile copiilor victime și realizează acomodarea procesului penal în limitele spațiilor și posibilităților disponibile, având la bază standardele internaționale, se recomandă ca judecătorii să evite revictimizarea prin citări, audieri repetate și să facă uz de serviciile comunitare disponibile pentru a realiza actul justiției într-un mediu prietenos.

2.3.3. Dreptul la interpret

Realizarea dreptului la expunerea opiniei este condiționată de înțelegerea limbii în care se desfășoară procesul. Atunci când copilul nu înțelege sau nu vorbește limba în care are loc procesul, acesta are dreptul la asistența unui interpret. În procesele penale cu implicarea copiilor victime, în nici unul din cazuri nu a fost nevoie de interpret, copiii fiind audiați în limba maternă. În ceea ce privește copiii în conflict cu legea, în **69,2 %** din cazuri, iar în cauzele contravenționale în **62,5 %** din cazuri a fost implicat un interpret/translator, acesta fiind asigurat de instanță. Deși monitorii nu au constat curențe în privința calității traducerii, se recomandă ca interpreții/translatorii care participă în astfel de ședințe de judecată să fie instruiți în ceea ce privește comunicarea și interacțiunea cu copii, deoarece utilizarea și înțelegerea unei limbi de către copii poate fi diferită de cea a adulților. Lipsa cunoștințelor sau a experienței în această privință poate împiedica copilul să înțeleagă pe deplin întrebările și să submineze dreptul la un proces echitabil și la o participare eficientă în procedurile judiciare.¹²

2.4. Protecția vieții private, siguranța împotriva intimidării și revictimizării copiilor

2.4.1. Respectarea dreptului la viață privată în cauzele penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea și cauzele contravenționale

Regulile de la Beijing stabilesc că dreptul la viața privată al copilului în conflict cu legea trebuie să fie respectat în cadrul tuturor etapelor procesului penal, pentru a evita daunele care pot să-i fie cauzate drept urmare a publicității neadecvate sau a etichetării (Regula 8.1).¹³

Pentru a evalua respectarea acestui drept, monitorii au analizat aspectul de publicitate a ședințelor, accesul în sala de judecată a persoanelor străine, prezența reprezentanților mass-media la examinarea cauzei, depersonalizarea datelor cu caracter personal în hotărâri etc. Trebuie să specificăm, că în cadrul monitorizării, la nici un proces monitorizat reprezentanții mass-media nu au fost prezenți, iar informația despre aceste procese nu a fost publicată în spațiul public.

Potrivit prevederilor art. 474 CPP, ședința de judecare a cauzei în privința minorului, de regulă, nu este publică. Din textul normei enunțate rezultă că în privința copiilor în conflict cu legea, publicitatea este excepția și nu o regulă.¹⁴ Rezultatele monitorizării însă atestă că în **53,1%** din cauzele monitorizate judecătorii au dispus din oficiu examinarea cauzelor cu implicarea copiilor în conflict cu legea în ședință închisă, iar în **46,9 %** din cazuri ședințele au fost publice (Figura 16).

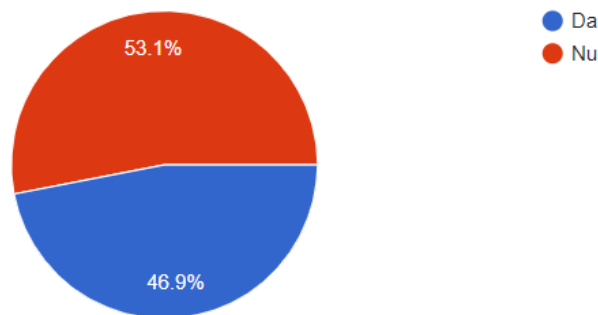
---

¹² IRP (2014), *Raport de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea minorilor (judecătoriile Căușeni, Leova, Orhei, Ungheni și mun. Bălți)*, Dolea I., V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 43 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-12/1417603200_raport-de-monitorizare_unicef-2014.pdf

¹³ Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite cu privire la Administrarea Justiției Juvenile - "Regulile de la Beijing" (adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985).

¹⁴ Notă: monitorii au stabilit caracterul public sau închis al ședinței în rezultatul comunicatului expus de judecător la începutul ședinței.

Figura 16. Publicitatea ședințelor de judecată în cauzele penale cu implicarea copiilor cu statut de inculpat

Art. 452 din Codul Contravențional prevede faptul că dosarele contravenționale se judecă de instanța de judecată în ședință publică, oral, nemijlocit și în contradictoriu. Prin derogare, cauza contravențională poate fi examinată în ședință închisă în condițiile și în modul stabilit de art. 18 din Codul de procedură penală. Subsecvent, art. 18 alin (2) CPP prevede că accesul în sala de ședință poate fi interzis presei sau publicului, prin încheiere motivată, pe parcursul întregului proces sau al unei părți din proces, în interesul respectării moralității, ordinii publice sau securității naționale, când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților în proces o cer, sau în măsura considerată strict necesară de către instanță când, datorită unor împrejurări speciale, publicitatea ar putea să prejudicieze interesele justiției.

În cauzele contravenționale monitorizate **87%** din ședințe au fost publice și doar în **13%** de ședințe instanța din oficiu a dispus examinarea cauzei în ședință închisă. Cu toate acestea, monitorii au specificat că în cadrul ședințelor publice, nu au asistat persoane care nu erau participante la proces.

Având în vedere constatările enunțate, potrivit cărora pentru mulți judecători minoratul nu este o circumstanță care să justifice examinarea cauzei penale și contravenționale în ședință închisă, considerăm necesar să fie organizate activități de sensibilizare și formare a judecătorilor cu referire la perceperea adecvată și în conformitate cu standardele internaționale a importanței dreptului la viața privată al copiilor în conflict cu legea și cei implicați în procesele contravenționale.

2.4.2. Protecția dreptului la viața privată, siguranța împotriva intimidării și revictimizării copilului victimă

Protejarea vieții private a copilului victimă reprezintă un mijloc important pentru prevenirea stigmatizării, precum și pentru protejarea siguranței acestuia. Absența acestor măsuri de protecție poate conduce la revictimizare secundară sau la diminuarea dorinței de cooperare cu organele de drept.

Convenția de la Lazarote prevede obligația statelor privind protecția siguranței, intimității și identității copilului în cadrul tuturor etapelor urmăririi și procedurilor penale. Respectarea intimității victimei poate fi esențială pentru asigurarea siguranței sale și pentru protecția

împotriva intimidării.¹⁵ Absența intimității poate provoca victimei sentimente de rușine, tulburări emoționale, stigmatizare în comunitate și poate împiedica victimele să raporteze sau să coopereze în cadrul procesului justiției penale.¹⁶

În aceeași ordine de idei, și Liniile directoare cu privire la Justiție în ceea ce privește chestiunile ce implică copii victime sau martori ai infracțiunii (2005)¹⁷ recomandă ca, în ordine de importanță primară, copiii victime și martori să li se asigure protecția vieții private. Informația referitoare la implicarea copilului în procesul de justiție, de asemenea, trebuie să fie protejată. Aceasta se poate face, printre altele, prin menținerea confidențialității și restricționarea divulgării informației care poate duce la identificarea copilului victimă sau martor în cadrul procesului. Trebuie luate măsuri pentru a proteja copiii de expunere publică, de exemplu, prin excluderea publicului și mass-mediei din sala de ședințe în timp ce copilul este audiat.¹⁸

Și legislația Republicii Moldova garantează dreptul copilului victimă la viața privată, dând dreptul judecătorilor de a decide ca procesul să fie interzis presei și publicului, atunci când interesele minorilor sau protejarea vieții private a părților necesită acest lucru.¹⁹ Audierea copiilor victime și a martorilor trebuie să aibă loc în cadrul unei “ședințe închise”.²⁰

Circumstanțele examinate în cadrul procesului de monitorizare atestă că în **80%** din cauzele cu implicarea copiilor victime monitorizate, ședințele au fost publice și doar în **20%** instanța din oficiu a decis asupra examinării cauzei în ședință închisă (Figura 17). Această practică contravine standardelor internaționale și deseori informațiile ce conțin date cu caracter personal se pot răspândi în comunitate, respectiv victimele se pot confrunta cu stări de frică sau rușine din cauza că au fost divulgate detaliile respective, atunci când ședința este publică. În aceste condiții, protejarea vieții private a copiilor victime/părți vătămate este esențială în scopul asigurării unui proces echitabil.

Figura 17. *Publicitatea ședințelor de judecată în cauzele penale cu implicarea copiilor victime*

---

¹⁵ CoE (2020), Analiza practicii judiciare privind cazurile de exploatare sexuală și abuz sexual asupra copiilor în Republica Moldova, 67 p., disponibil pe <https://rm.coe.int/judicial-practice-en-dupa-modificari/1680a12438>

¹⁶ UNODC & UNICEF, *Handbook for Professionals and Policymakers on Justice in Matters Involving Child Victims and Witnesses of Crime*, Organizația Națiunilor Unite New York, 2009 la pag. 59

¹⁷ Guidelines on Justice in Matters Involving Child Victims and Witnesses of Crime, disponibil pe <https://www.un.org/en/ecosoc/docs/2005/resolution%202005-20.pdf>

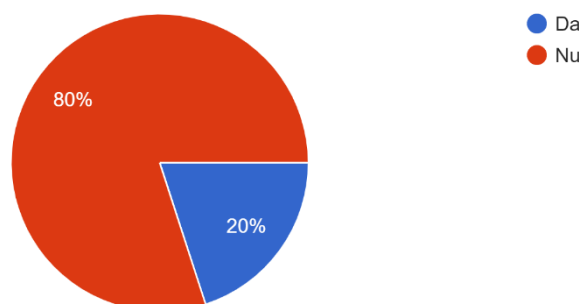
¹⁸ IRP (2012), *Raport de monitorizare. Respectarea drepturilor copiilor implicați în judecarea cauzelor penale în mun. Bălți*, Dolea I, V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 57 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-03/1394404674_raport-balti-2012.pdf

¹⁹ Art. 18 CPP

²⁰ Art. 18 CPP

Indicați dacă a fost dispusă examinarea cazului în ședință închisă

5 responses

Regulamentul CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție²¹ impune publicarea hotărârilor pe paginile web a instanțelor de judecată în scopul asigurării unei justiții transparente.

Subsecvent, în scopul protejării vieții private, Regulamentul CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție prevede depersonalizarea datelor cu caracter personal înainte de publicarea hotărârilor.²² Cu toate acestea, prezenta analiză a mai constatat că identitatea și datele cu caracter personal ale copiilor victime în unele cazuri poate fi determinată cu ușurință sau este identificabilă, prin analiza actelor procesuale publicate pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată (chiar dacă sunt depersonalizate în dispozitivul hotărârii și titlu, citind sentința pot fi identificate localitatea, școala copilului etc.).

În acest context, instanțele de judecată și organele de administrare trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că hotărârile sunt publicate și redactate în mod adecvat pentru a respecta Regulamentul CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, dar și pentru a asigura protejarea intimității și a datelor cu caracter personal ale copiilor victime.

Legislația Republicii Moldova prevede că copiii victime sunt eligibili pentru măsuri de protecție în două cazuri. Aceștia pot fi eligibili pentru măsuri de protecție atunci când copilul este victimă a infracțiunii de violență în familie sau când infracțiunea privind viața sexuală a avut loc în cadrul familiei²³ și victima este în pericol de violență sau „alte acțiuni ilegale”²⁴.

În cadrul programului de monitorizare nu au fost identificate cazuri în care protecția a fost oferită unui copil victimă în baza Legii nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și

²¹ Aprobata prin hotărârea CSM nr. 658/30 din 10 octombrie 2017

²² CRJM (2020), *Transparența justiției versus datele cu caracter personal. O analiză a modului de publicare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova*, I. Chirtoacă și alții, Chișinău

²³ Familia este definită în Articolul 133/1 CC.

²⁴ Art. 215/1 CPP și Legea privind prevenirea și combaterea violenței domestice nr. 45-XVI din 1 martie 2007. Măsurile de protecție disponibile copiilor victime în baza prevederilor privind violența domestică pot include (printre altele) un ordin pentru bănuț / învinuit privind părăsirea temporară a locuinței sau păstrarea unei anumite distanțe față de locuință, păstrarea unei anumite distanțe față de victimă, interdicția de contactare a victimei, un ordin pentru bănuț / învinuit privind un tratament sau un curs de consiliere pentru reducerea / eliminarea acțiunilor violente.

combaterea violenței în familie sau art. 215/1 CPP și nici un caz de oferire a protecției în baza Legii privind protecția martorilor.

La fel, în cadrul monitorizării s-a constatat că audierea copilului cu statut de parte vătămată în **50%** din cazuri s-a realizat în prezența inculpatului, ceea ce contravine standardelor internaționale și determină revictimizarea.

Aceste constatări indică asupra necesității de a îmbunătăți condițiile oferite în cadrul Judecătoriei Bălți, astfel încât să nu fie admisă revictimizarea copiilor victime în timpul interacțiunii cu sistemul de justiție și să fie asigurată siguranța și securitatea victimelor în sediile instanței de judecată până și după începerea acțiunilor procesuale/ședințelor de judecată. În acest sens, pentru a garanta siguranța copiilor în contact cu sistemul de justiție, se recomandă ca sediul Judecătoriei Bălți să fie acomodat/adaptat, astfel încât să dispună de intrări separate (dacă normele de siguranță în construcții și condițiile tehnice permit acest lucru) și zone de așteptare pentru victime/părți vătămate și învinuți/inculpați, detector de metale la intrare, servicii de însoțire a victimei la ieșirea din instanță, servicii juridice, sociale, psihologice concentrate sub același acoperiș.

În partea ce vizează respectarea dreptului la viață privată în cauzele civile, în **89,3%** din cauzele civile ședința a fost publică și doar în **10,7%** instanța din oficiu a decis ca ședința să fie închisă, chiar dacă art. 23 din CPC prevede că instanța poate declara ședința închisă, dacă există riscul afectării dreptului la viață privată.

2.5. Dreptul la o judecată în termene cât mai restrânse

Codul de procedură penală stabilește că urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sunt bănuți, învinuți, inculpați minori se face de urgență și în mod preferențial. Unul din obiectivele programului de monitorizare a fost acela de a stabili în ce măsură acest drept este respectat. Un indicator examinat în această privință a fost numărul de ședințe, intervalul de timp la care au fost fixate acestea și cauzele de amânare a acestora.

Subsecvent, art. 345 alin (1) CPP prevede că în termen de cel mult 3 zile de la data la care cauza a fost repartizată pentru judecare, judecătorul sau, după caz, completul de judecată, studiind materialele dosarului, fixează termenul pentru ședința preliminară, care va începe în cel mult 20 de zile de la data repartizării cauzei, cu excepția infracțiunilor flagrante. Ședința preliminară în cauzele în care sunt inculpați minori sau arestați se face de urgență și cu prioritate, până la expirarea termenului de arest stabilit anterior. Cu toate acestea, monitorizarea a constatat că cel mai scurt timp în care a fost fixată ședința preliminară este de 10 zile, urmat de 30 zile, iar într-un caz aceasta a fost fixată la un interval de 180 zile. Doar într-un singur caz monitorii au constatat că judecătorul care a pronunțat sentința, după repartizare repetată aleatorie, s-a încadrat în termenul de judecare de până la 20 zile.

Analizând intervalele de timp în care au fost fixate ședințele de judecată pentru examinarea cauzei penale în fond, monitorii au atestat că în cauzele cu implicarea copiilor în conflict cu legea termenul variază de la 1 zi până la 45 zile, iar în **70,5%** din cazuri la stabilirea următoarei ședințe instanța nu a ținut cont de programul școlar al copilului. Trebuie să menționăm că nici una din cauzele supuse analizei nu s-a finalizat cu soluție în fond într-o ședință.

Monitorizarea a mai constatat că un număr mare de ședințe de judecată în cauzele penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea au fost amânate. Astfel, acest lucru s-a întâmplat în **83,7%** din cauzele monitorizate.

Amânarea ședințelor de judecată a fost determinată în cel mai multe cazuri de absența inculpatului minor, lipsa părții vătămate, absența avocatului; acordarea unui termen pentru împăcare, amânarea pronunțării sentinței. Aceasta fără îndoială duce la creșterea duratei unui proces, care poate fi agravată de amânarea pe un termen relativ îndelungat a ședințelor.

Codul Contravențional stabilește în art. 454 că dosarele contravenționale se judecă în termen rezonabil, dar nu mai mult de 2 luni de la data intrării dosarului în instanța de judecată. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sunt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a agentului constator, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță. Dacă există temeieri rezonabile, judecătorul, prin încheiere motivată, poate prelungi termenul de judecare a cauzei cu o lună.

Rezultatele monitorizării atestă că în **56,3%** din cauze nu s-a ținut cont de termenul de judecare a cauzei reglementat de art. 454 Cod Contravențional, ședințele de judecată fiind fixate la un interval de la 7 zile până la 60 zile. În doar **50%** din cauze la fixarea ședinței de judecată instanța a ținut cont de programul școlar al copilului. Similar situației atestate în cauzele penale, în **58,8%** din cauzele contravenționale ședințele de judecată au fost amânate pe motivul lipsei agentului constator, a inculpatului sau acordarea termenului de împăcare.

Trebuie să menționăm că amânarea ședințelor creează un cerc vicios, deoarece în percepția copiilor în conflict cu legea se diminuează importanța actului justiție (se formează convingerea că nu i se va face nimic, nu va fi pedepsit), unii chiar săvârșesc noi infracțiuni între timp, în unele situații, chiar dacă inițial martorii sau părțile vătămate se prezintă la ședințele de judecată stabilite anterior, pe parcurs, după mai multe amânări repetate, acestea încetează să mai vină.²⁵ În acest sens, se recomandă judecătorilor să aplice tehnici care ar grăbi examinarea unei cauze. De exemplu, la unii judecători există practica stabilirii câtorva ședințe la rând, astfel asigurându-se examinarea restrânsă a cauzei.

Cerințe privind examinarea în termeni cât mai restrânși a cauzelor este aplicabilă și în cazul copiilor victime. Liniile directoare cu privire la Justiție în ceea ce privește chestiunile ce implică copii victime sau martori ai infracțiunii (2005) stabilesc necesitatea ca examinarea cauzelor în ședințele de judecată să aibă loc cât mai repede posibil, cu excepția cazurilor în care amânarea este în interesul superior al copilului. De asemenea, trebuie să fie accelerate acțiunile din cadrul urmăririi penale și să existe proceduri, legi și reguli de procedură care ar prevedea că și judecarea unor astfel de cauze are loc în mod preferențial. Ca și în cazurile copiilor în conflict cu legea, în toate cauzele penale cu implicarea copiilor victime a avut loc amânarea ședințelor pe un termen de la 20 zile până la 2 luni. Motivele amânării au constat în necesitatea de a prezenta probele acuzării, neprezentarea inculpatului sau absența acuzatorului de stat.

Cadrul juridic al CoE stabilește faptul că în toate procedurile care vizează copii ar trebui să se aplice principiul urgenței cu scopul de a furniza un răspuns rapid și de a proteja interesul

---

²⁵ IRP (2014), *Raport de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea minorilor (judecătoriile Căușeni, Leova, Orhei, Ungheni și mun. Bălți)*, Dolea I., V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 43 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-12/1417603200_raport-de-monitorizare_unicef-2014.pdf

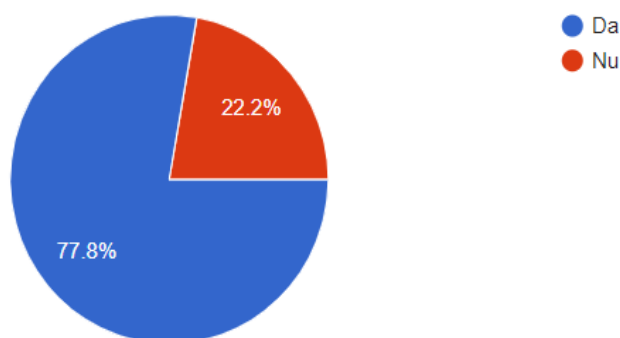

superior al copilului. Fixarea ședințelor cu implicarea copiilor victime la un termen care depășește 60 zile poate apărea din considerentul că sintagma „termene restrânse” este neglijată în instanța de judecată.²⁶

Aflarea în desfășurare a procesului penal mai mult timp, cu numeroase ședințe de judecată are un impact negativ asupra copiilor victime, care ar putea fi expuși la confruntări repetate cu făptuitorii și la revictimizare. Astfel de situații pot contribui și la lipsa de încredere a victimelor în sistemul de justiție penală, fapt pentru care conducerea Judecătoriai Bălți trebuie să identifice pârgii de asigurare a examinării cauzelor în termeni rezonabili.

Și în cauzele civile monitorizate așa cum rezultă din (Figura 18) amânările ședințelor de judecată au avut loc în **77,8%** din cauze. Ședințele au fost amânate pe o perioadă între 2 și 60 zile, de cele mai multe ori pentru realizarea procedurii de citare a pârâtului, la cerere avocatului pentru prezentarea probelor sau la cererea autorității tutelare pentru pregătirea avizului.

Figura 18. Date privind amânările/întreruperile ședinței de judecată în cauzele civile

Efectele și consecințele amânării ședințelor de judecată asupra percepției părților privind actul justiției și asupra psihicului copilului este asemănător celor descrise la cauzele penale și contravenționale la care facem trimitere în modul corespunzător.

2.5. Dreptul la asistență

2.5.1. Participarea reprezentantului legal

Având în vedere complexitatea cauzelor cu implicarea copiilor, determinate de mai mulți factori, cum ar fi dezvoltarea psihică a persoanelor cu statut de inculpat, statutul legal al copiilor, standardele internaționale și legislația națională au prevăzut un șir de garanții procedurale suplimentare, care, la rândul lor, pentru a-și atinge scopul, trebuie să fie respectate

²⁶ UNICEF (2020), *Studiu privind cadrul legal și practicile de audiere în condiții speciale a copiilor victime sau martori a infracțiunilor*, Roraru S., Chișinău, disponibil pe http://justice.gov.md/public/files/dir_elab_acte_norm/Studiu_audierea_copii.pdf

de către organele de drept.²⁷ Printre aceste garanții figurează și cerința implicării reprezentantului legal în cadrul procesului penal derulat cu participarea unei persoane acuzate care nu a atins vârsta majoratului.

Convenția cu privire la drepturile copilului, în art. 40 prevede că participarea reprezentantului este considerată drept unul dintre elementele esențiale ale unui proces echitabil pentru un copil în conflict cu legea.

Potrivit art.77 CPP, reprezentanți legali ai bănuțitului, învinuitului, inculpatului minor sunt părinții, tutorii. Dacă copilului nu are părinți, tutori sau curatori, ori în cazul unui conflict de interese între reprezentantul legal și minor, instanța de judecată desemnează din oficiu, prin încheiere motivată, în calitate de reprezentant legal al copilului autoritatea tutelară teritorială din raza sediului organului de urmărire penală sau al instanței de judecată. Reprezentantul legal al bănuțitului, învinuitului minor se admite în procesul penal din momentul reținerii sau arestării preventive sau al primei audieri a minorului, care nu este reținut sau arestat, prin ordonanță a organului de urmărire penală. La momentul admiterii reprezentantului legal al minorului la proces, acestuia i se înmânează o informație în scris despre drepturile și obligațiile prevăzute în art.78 și despre care se face mențiune în ordonanță²⁸.

Prezența reprezentantului legal urmărește evitarea unor dificultăți care ar putea să apară în cursul efectuării acțiunilor procesuale (de exemplu, datorită emotivității excesive a copilului, tendinței specifice vârstei de a exagera etc.) și oferirea posibilității reprezentantului legal de a apăra plener drepturile și interesele copilului. În comentariul la regula 15 din Regulile de la Beijing, care prevede participarea reprezentantului legal, se declară că dreptul părintelui de a participa în cadrul procesului penal trebuie văzut ca o posibilitate de asistență psihologică și emoțională pentru copil, ce trebuie extinsă pe parcursul întregii proceduri. Din această perspectivă, participarea reprezentantului legal este foarte importantă.²⁹

În cadrul monitorizării s-a constatat că reprezentantul legal a fost prezent pentru toate categoriile de cauze la toate ședințele. Astfel, în cauzele penale monitorizate, copiii au fost reprezentați de către părinți în **47,1%**, iar de către autoritatea tutelară în **52,9%**. (Figura 19). Monitorii au constatat că în mare parte copiii în conflict cu legea care au statut de inculpat sunt plasați în centru de plasament și potrivit art. 7 lit. h¹) din Legea 140 privind copiii în situație de risc, autoritatea tutelară participă în calitate de reprezentant legal al copilului. În alte **12,5 %** reprezentantul legal a fost înlocuit de către instanța de judecată prin încheiere motivată cu angajatul autorității tutelare din cauza că acesta nu se prezenta în ședință, situație care deseori se întâmplă în cazul copiilor neglijați de părinți.

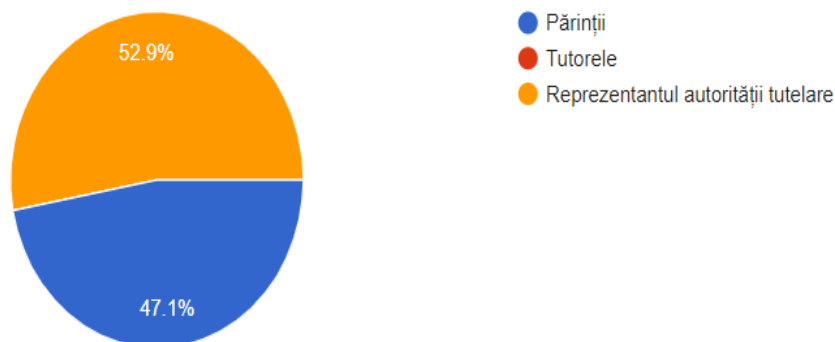
Figura 19. *Reprezentantul legal al copilului în cauzele penale*

---

²⁷ IRP (2014), *Raport de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea minorilor (judecătoriile Căușeni, Leova, Orhei, Ungheni și mun. Bălți)*, Dolea I., V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 43 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-12/1417603200_raport-de-monitorizare_unicef-2014.pdf f

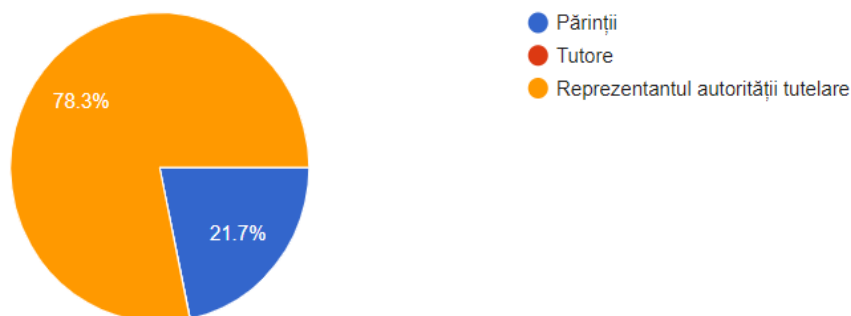
²⁸ Art. 480 alin. 2 CPP

²⁹ IRP (2012), *Raport de monitorizare. Respectarea drepturilor copiilor implicați în judecarea cauzelor penale în mun. Bălți*, Dolea I, V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 57 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-03/1394404674_raport-balti-2012.pdf

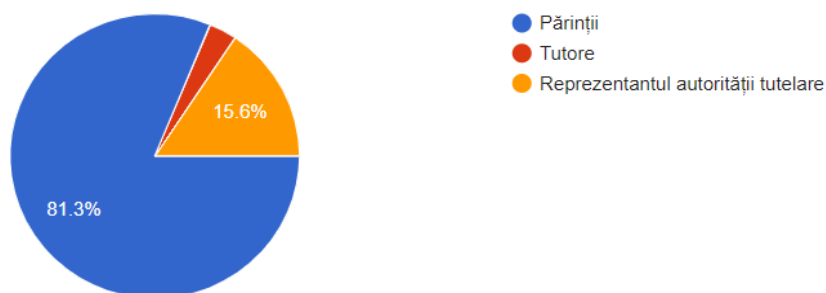
Copiii cu statut de contravenient au fost reprezentanți de autoritatea tutelară în **78,3%** din cauzele monitorizate, urmate de părinți în **21,7%** (Figura 20), iar în **10%** din cazuri reprezentantul legal a fost înlocuit prin încheiere motivată angajatul autorității tutelare. Motivul reprezentării copilului de către autoritatea tutelară în cele mai multe din cazuri a fost determinat de aflarea copiilor într-o instituție de protecție (centru de plasament), iar înlocuirea reprezentantului legal a fost determinată de absența părinților de la ședința de judecată.

Figura 20 *Reprezentantul legal al copilului în cauzele contravenționale*

Cât privește cauzele penale cu implicarea copiilor victime, toți copiii au fost reprezentați de părinți. Această tendință se menține și în cauzele civile acolo unde interesele copiilor au fost reprezentate în **81,3%** de părinți, iar în **15,6 %** de autoritatea tutelară.

Figura 21. *Reprezentantul legal al copilului în cauzele civile*

2.5.2. Dreptul la avocat

Accesul copilului la un avocat este unul dintre elementele fundamentale ale unui proces echitabil. Persoanele acuzate de comiterea unei infracțiuni au dreptul de acces la un avocat încă din fazele inițiale ale anchetei. Accesul efectiv al persoanei bănuite, învinuite, inculpate la un avocat este imperativ în cauzele în care sunt implicați copii. În aceste condiții atât actele internaționale la care Republica Moldova este parte cât și legislația națională stabilesc că dacă un copil este lipsit de libertate, reprezentantul legal al copilului trebuie informat neîntârziat cu privire la lipsirea de libertate și motivele acesteia, cu excepția cazului în care acest lucru ar fi contrar intereselor superioare ale copilului, situație în care este informată autoritatea tutelară. Dreptul de a avea acces la un avocat implică și dreptul persoanelor suspectate sau acuzate de a avea întrevederi și de a comunica în mod confidențial cu avocatul, inclusiv înaintea primei audieri, precum și dreptul ca avocatul lor să fie prezent și să participe efectiv la toate acțiunile procesuale efectuate cu participarea copilului.³⁰

În cadrul proceselor monitorizate nu au fost constatate situații în care să nu fie asigurată participarea *de facto* a apărătorului, în **92%** din cauze copiii fiind reprezentați de avocați ce acordă AJGS. Monitorii au explicat că această tendință este determinată de faptul că copiii în conflict cu legea sunt plasați în instituții de protecție sau provin din familii socialmente vulnerabile. În **93,1%** din cauzele penale, avocații care reprezintă interesele copiilor au realizat pregătirea acestuia înainte de ședință, în sensul informării despre procedură, dar și pentru consultarea strategiei de caz.

Cât privește participarea efectivă a apărătorului în cadrul examinării cauzei, monitorii au atribuit aprecieri pozitive. Astfel, în **63,6 %** apărătorii copiilor au înaintat cereri, iar în **13,6%** din cazuri au solicitat clarificări de la participanții la proces sau instanță. Participarea activă a apărătorului este o condiție esențială, mai ales că în **42,1%** din cazuri cauza penală s-a examinat în procedură generală. Astfel, devine evidentă importanța solicitării către CNAJGS a continuării instruirii avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în domeniul apărării copiilor și a specializării acestora.

În cauzele contravenționale monitorizate situația este similară celor penale, unde copiii au fost reprezentați în **94,4%** de avocați ce acordă AJGS.

Nu a fost constatată prezența avocatului copilului victimă în nici un caz monitorizat, chiar dacă copiii victime a infracțiunilor au dreptul la asistență juridică indiferent de veniturile familiei.³¹ Monitorii au explicat aceste constatări prin faptul că reprezentanții sistemului de justiție penală de multe ori nu percep ca necesară reprezentarea victimei de către avocat din moment ce procurorul susține acuzarea. Această percepție cu privire la rolul apărătorului victimei în proces este prezentă și în cazul reprezentărilor legale ai copiilor victime care cred că procurorul este obligat să le apere drepturile și nu au apelat la un avocat.

Urmare a modificărilor operate în Legea nr. 113 din 09.07.20, în vigoare din 07.09.2020, au fost create premise bune în vederea asigurării accesului timpuriu a presupuselor victime ale

---

³⁰ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei (2015). *Manual de drept european privind drepturile copilului*, disponibil online https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_ro.pdf

³¹ Art. 19 para. (1) Legea nr. 198 din 26 iulie 2007 privind Asistența juridică garantată de stat

infrațiunii la asistența juridică garantată de stat, necesară pentru depunerea plângerii în vederea pornirii urmăririi penale.³² Astfel, a fost modificat art. 28 din Legea nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat³³ prin introducerea alin.(1¹), care oferă posibilitatea primirii asistenței juridice de urgență, în conformitate cu art. 19 alin. (1) lit. b¹), la solicitarea persoanei sau a organului care a fost sesizat cu referire la săvârșirea violenței în familie sau a infrațiunii privind viața sexuală. Prin prisma modificărilor indicate *supra*, asistența juridică de urgență este acordată 24/24, indiferent de nivelul de venit al victimelor violenței domestice și infrațiunilor sexuale la faza depunerii plângerii. Sperăm că amendamentele legislative recente privind asistența juridică de la depunerea plângerii în vederea pornirii urmăririi penale să aducă tendințe pozitive în apărarea victimelor minore. Cu toate acestea, chiar dacă au trecut aproximativ 2 ani de la modificarea legislației, solicitarea prezenței avocatului la această etapă procesuală nu reprezintă o regulă.

Pentru a asigura informarea victimelor minore și a reprezentanților lor legali cu referire la procedura de a obține asistența unui avocat plătit din contul statului de la etapa depunerii plângerii sau din partea ONG-urilor, se impune necesitatea elaborării materialelor informaționale cu referire la modul de accesare de către copilul victimă a AJGS, astfel încât acestea să fie accesibile pentru persoanele ce posedă un nivel de instruire elementară, dar și multiple vulnerabilități (de ex., persoane cu dizabilități mintale și psihosociale, dizabilități senzoriale, analfabete etc.). În acest caz, pot fi utilizate materiale elaborate cu utilizarea pictogramelor și a reprezentărilor grafice.

Menționăm că Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat dispune de un număr suficient de avocați care acordă AJGS, deține liste specializate de avocați ce acordă asistență copiilor și victimelor infrațiunilor³⁴, iar în anul 2016, CNAJGS a elaborat și aprobat standarde de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică calificată pe cauze cu implicarea copiilor victime a infrațiunilor.³⁵

În cauzele civile monitorizate **76,2%** din copii au fost reprezentați de avocați în bază de contract și **23,8 %** au fost reprezentați de avocați ce acordă AJGS. Potrivit datelor colectate în cadrul programului de monitorizare, se poate constata faptul că în marea majoritate a cazurilor (**58%**) prestația apărătorului a fost apreciată de monitori ca bună, avocații depunând cereri și participând activ în cadrul examinării cauzei.

2.6. Respectarea unor cerințe procesuale specifice cauzelor cu implicarea copiilor

2.6.1. Medierea în cauzele cu implicarea copiilor

Conform art.2 al Legii cu privire la mediere, medierea reprezintă o modalitate alternativă de soluționare a conflictului dintre părți pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane.

---

³² Ibidem, p. 28

³³ Monitorul Oficial Nr. 157-160 art. 614, publicat la data de 05.10.2007. Versiunea modificată prin LP113 din 09.07.20, MO199-204/07.08.20 art.400; în vigoare 07.09.20.

³⁴ https://cnajgs.md/ro/lawyers/avocat_specializat

³⁵ https://cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/1650/Standarte_copii_victime.pdf

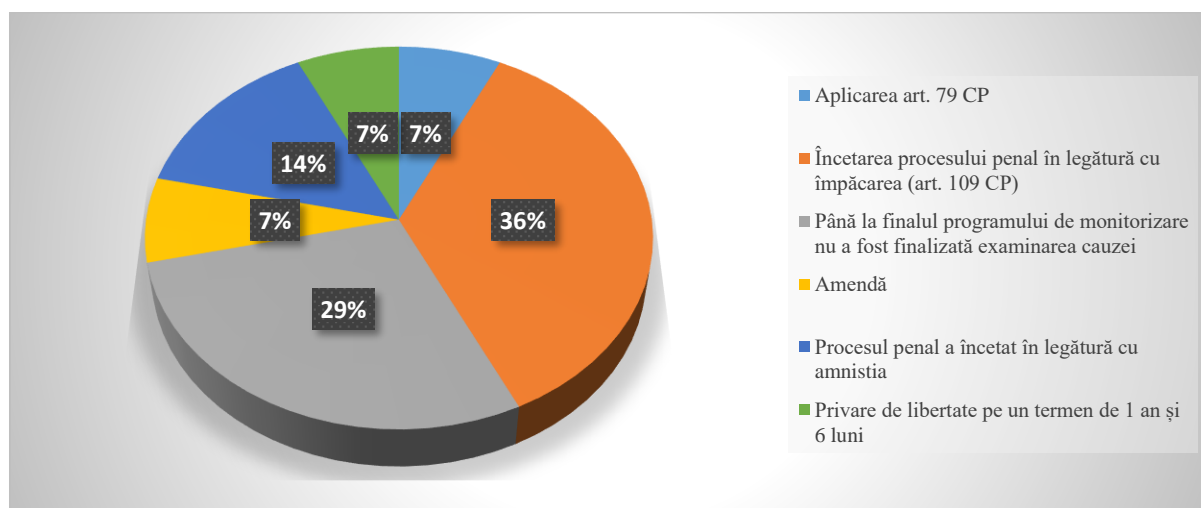
În virtutea art. 40 al Convenției privind drepturile copilului, aplicarea medierii în cazurile copiilor în conflict cu legea reprezintă o alternativă la procedura obișnuită de judecare a cauzei.

Medierea este posibilă a fi aplicată atât la urmărirea penală, cât și ulterior. Totuși, ținând cont de particularitățile de dezvoltare a copiilor în conflict cu legea, să recomandă apelarea la mediere cât mai curând posibil, dacă această alternativă este în concordanță cu interesele copilului. Folosirea medierii la o etapă inițială a procesului reduce efectul psihologic negativ rezultat din interacțiunea cu sistemul de justiție penală, care poate apărea în deosebi în cazul copiilor.³⁶ Serviciile unui mediator pot fi folosite pentru a ajunge la o împăcare cu partea vătămată care ar duce la încetarea urmăririi penale sau a procesului penal³⁷. În afară de aceasta, folosirea medierii poate avea loc cu referire la acțiunea civilă.

Conform Legii cu privire la mediere, medierea poate fi solicitată de către oricare dintre părți. Conform art. 344/1 CPP, în cazurile în care împăcarea este posibilă, instanța oferă timp părților pentru a media și trebuie să anunțe părțile despre acest drept.

Cu toate acestea, rezultatele monitorizării atestă că în nici unul din cazurile monitorizate în care era posibilă împăcarea, nu s-a utilizat medierea. În același timp, în **30 %** a fost atestată împăcarea părților prin aplicarea art. 109 CP. (Figura 22)

Figura 22. Soluția instanței de fond.

Aplicarea împăcării penale asigură respectarea principiului potrivit căruia la aplicarea unei sancțiuni față de minori trebuie să se urmărească evitarea aplicării privațiunii de libertate. Totuși pentru ca minorul să conștientizeze consecințele comportamentului lui și să fie corijate comportamente distructive, este necesar ca copiii să primească asistență în cadrul serviciilor comunitare.³⁸ În cadrul monitorizării nu s-au constatat cazuri de referire a copiilor în conflict cu legea la astfel de servicii, posibil și pentru că în multe localități astfel de servicii nu există

³⁶ IRP (2021), Ghid privind medierea penală, Dolea I., Mihailov- Moraru V., Chișinău, 40 p. disponibil pe file:///C:/Users/Admin/Downloads/ghid_mediere_final_web.pdf

³⁷ art.109 CP și art. 276 CPP

³⁸ IRP (2014), *Raport de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea minorilor (judecătoriile Căușeni, Leova, Orhei, Ungheni și mun. Bălți)*, Dolea I., V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 43 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-12/1417603200_raport-de-monitorizare_unicef-2014.pdf

sau nu sunt cunoscute de către judecători. În această ordine de idei, considerăm că aspectul ce vizează referirea copiilor către servicii comunitare este un domeniu care urmează a fi studiat mai detaliat pentru a identifica problemele de ordin legal, dar și organizatoric sau informațional care împiedică judecătorii să facă referire la astfel de servicii. La fel considerăm oportun a fi realizată cartografierea serviciilor destinate pentru copiii în conflict cu legea care sunt disponibile în mun. Bălți și plasate informații în sediile instanței de judecată, dar și distribuite materiale informative către judecători.

În procesul de monitorizare nu au fost constatate situații de aplicare a medierii nici în cauzele contravenționale și nici în cele civile.

2.6.2. Probațiunea

Organele de probațiune reprezintă un pilon important în oferirea suportului și informațiilor relevante pentru individualizarea reacției legale față de infracțiunea comisă de copil.

În cazul copiilor în conflict cu legea, serviciul de probațiune poate oferi următoarele tipuri de servicii³⁹:

- a) reflectarea tabloului psihosocial al copilului aflat în conflict cu legea penală;
- b) oferirea de informații referitor la familia copilului și la mediul social din care provine;
- c) asigurarea cooperării persoanei aflate în conflict cu legea penală și conformării ei la condițiile care i s-au stabilit prin hotărâre judecătorească;
- d) consilierea subiectului probațiunii în rezolvarea dificultăților personale care au condus la săvârșirea infracțiunii;
- e) coordonarea programelor probaționale motivaționale, de reducere a comportamentelor violente și a programelor terapeutice pentru minori;
- f) formularea de propuneri pentru instanța de judecată referitor la principalele activități care trebuie desfășurate cu copilul în vederea facilitării procesului de prevenire a săvârșirii infracțiunii și soluționare a problemelor psihosociale.

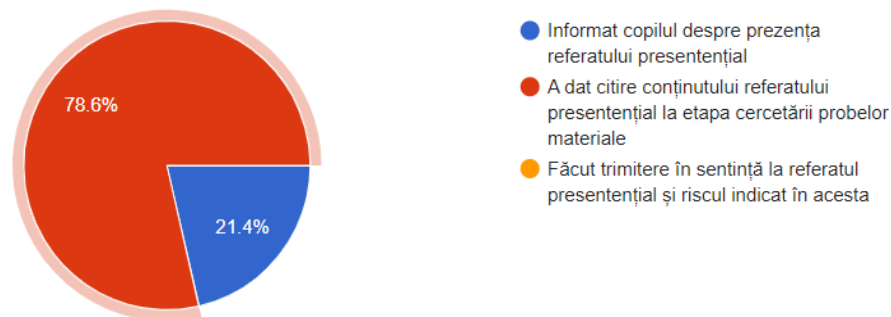
Referatul presentențial este un document scris, cu caracter consultativ și de orientare. Referatul este obligatoriu în cadrul cauzelor penale în care în calitate de persoană acuzată este un copil. Acesta oferă informații utile pentru aplicarea alternativelor la detenție și individualizarea pedepsei.

Procesul de monitorizare atestă, că nu au fost constatate cazuri în care referatul presentențial să lipsească, respectiv în **78,6 %** instanța a dat citire referatului presentențial la etapa de cercetare a probei, iar în **21,4%** judecătorul a informat copilul despre prezența referatului presentențial (Figura 23).

Figura 23. Probațiunea

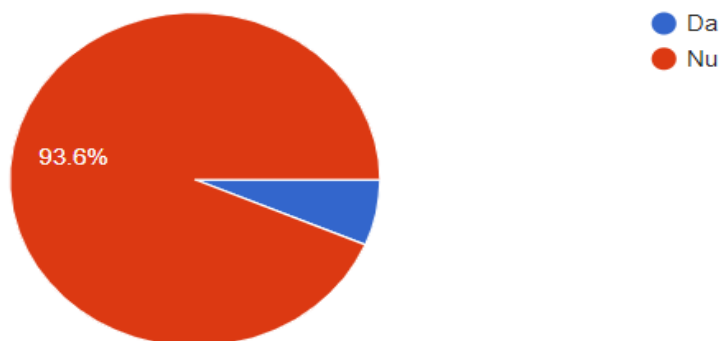
³⁹ CNAJGS (2015), *Standarde de calitate ale activității avocaților pe cauze penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea*, Zaharia V., Rotaru V., Chișinău, 47 p. Disponibil pe https://cnaigs.md/uploads/asset/file/ro/1649/Standarte_de_calitate_copii_in_conflict_cu_legea.pdf

2.6.3. Aplicarea măsurilor preventive

Reținerea copilului este o măsură excepțională atât în ce privește cazurile în care acesta poate fi reținut, cât și lejeritatea cu care aceasta se aplică. Standardele internaționale indică că această măsură procesuală de constrângere trebuie să fie aplicată în calitate de măsură excepțională, de ultimă instanță, pentru un termen cât mai scurt. Rezultatele monitorizării atestă că în circumscripția Judecătorei Bălți se respectă principiul evitării detenției/încarcerării copiilor, reținerea fiind aplicat în **7,4 %**. (Figura 24).

Figura 24. Reținerea

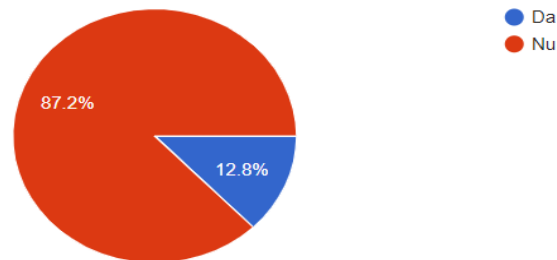

Măsurile preventive pot fi aplicate pentru asigurarea faptului că copilul în conflict cu legea nu va împiedica desfășurarea eficientă a procesului penal, doar dacă există suficiente temeiuri rezonabile de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni. De asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței. Detenția copiilor trebuie să fie evitată pe cât este posibil și este o măsură de ultimă instanță. Pentru ca să fie aplicată măsura preventivă, procurorul trebuie să aducă probe că ar exista unul din pericolele indicate mai sus.

Chiar dacă procesul de monitorizare reflectă tendințe pozitive cu referire la respectarea dreptului la libertate a copiilor în conflict cu legea, considerăm necesar a fi continuate de către Institutul Național al Justiției eforturile de instruire a judecătorilor, procurorilor și avocaților în vederea conștientizării efectelor detenției asupra copiilor și cunoașterii standardelor internaționale privind aplicarea măsurilor non privative de libertate. (Figura 25)

Figura 25. *Aplicarea/ prelungirea arestului preventiv*

2.6.4. Audierea copiilor aflați în contact cu sistemul de justiție

Ascultarea copiilor în cadrul procedurilor judiciare este un proces dificil și ridică probleme speciale. Audierea copilului de o persoană care nu are specializări și instruirii adecvate poate avea consecințe nefaste asupra copilului implicat în procedurile judiciare. Având în vedere particularitățile de dezvoltarea a copiilor, dar și efectele de ordin psiho-emoțional asociate cu actul de înfăptuire a justiție (oferirea declarațiilor în fața instanței de judecată) legiuitorul a prevăzut în art. 479 alin (1) CPP că audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului minor nu poate dura mai mult de 2 ore fără întrerupere, iar în total nu poate depăși 4 ore pe zi.

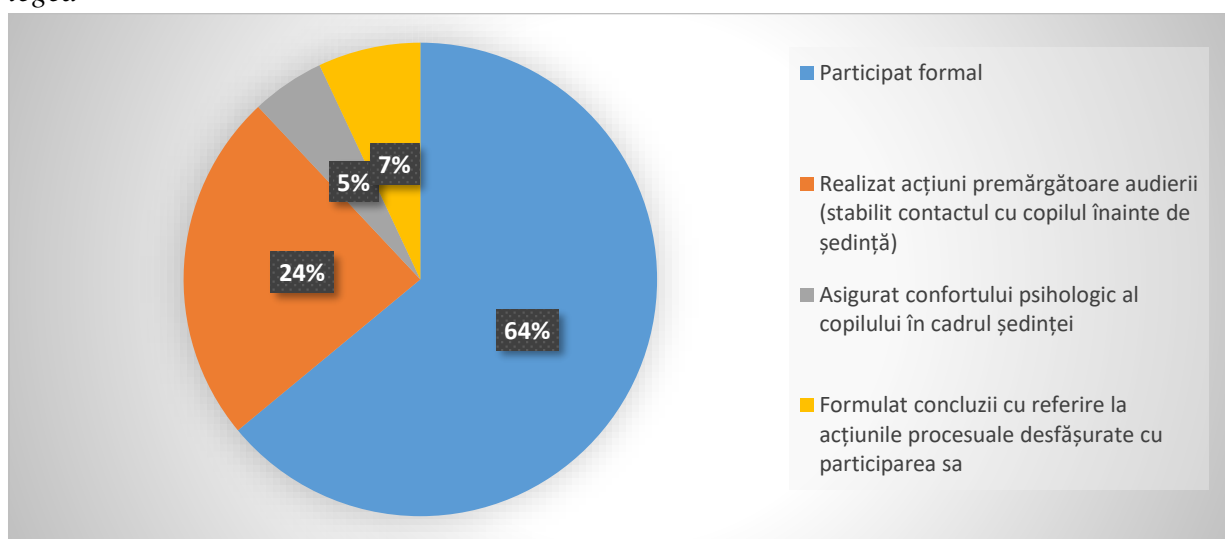
Rezultatele monitorizării atestă că la audierea inculpatului minor în cadrul Judecătoriei Bălți nu a fost încălcată regula privind durata acestora. Nici o audiere nu a durat mai mult de o oră. De fapt, audierile au durat între 20 min și până la 1 oră 30 de minute.

Art. 479 alin (2) CPP asigură implicarea specialistului în psiho-pedagogie în procesul de ascultare a minorului în procesul penal, fiind instituită obligația participării la audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului minor a pedagogului sau psihologului. Psihologul și pedagogul sunt specialiști care posedă cunoștințe în dezvoltarea copilului. Calitatea procesuală a acestor persoane este de specialist.

Potrivit art. 87 Cod de procedură penală, specialist este persoana invitată pentru a participa la efectuarea unei acțiuni procesuale în cazurile prevăzute de cod și care nu este interesată de rezultatul procesului penal. Specialistul trebuie să posede suficiente cunoștințe și abilități pentru acordarea sprijinului necesar organului de urmărire penală sau instanței de judecată. Specialistul este invitat în instanță sau la organul de urmărire penală pentru a face concluzii directe. În calitate de specialist, psihologul și pedagogul pot oferi instanței de judecată informații cu referire la dezvoltarea psihologică a copilului, consecințele comportamentelor deviante practicate de minor, precum și pronosticul în ceea ce privește reabilitarea acestuia sau riscurile de recidivă. O altă sarcină a psihologului sau a pedagogului este de a facilita comunicarea dintre copilul în conflict cu legea și avocat, procuror, judecător. Chiar dacă la nivel de legislație, participarea pedagogului/psihologului este clar reglementată, studiile anterioare

reflectă că nu rareori se vehiculează opinia că participarea pedagogului/psihologului este mai mult o formalitate și, ca urmare, de multe ori acesta nici nu este prezent⁴⁰. Spre regret, și în cadrul prezentului program de monitorizare a fost atestată participarea formală a pedagogului/psihologului în cadrul audierii în **64%** din cauzele penale monitorizate. Deși pregătirea copilului pentru audiere reprezintă una dintre măsurile de asistare a copiilor, ce are menirea de a îmbunătăți comunicarea și înțelegerea procedurilor judiciare în care aceștia sunt implicați, realizarea măsurilor premergătoare audierii au fost atestate doar în **24 %** din cazuri (Figura 26).

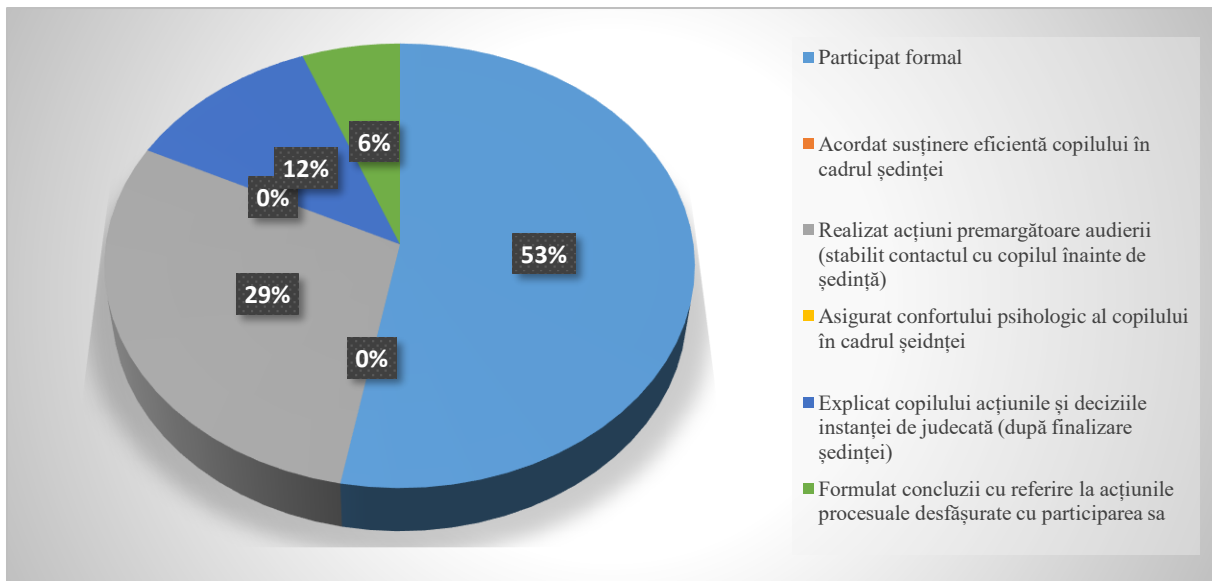
Figura 26. Participarea pedagogului/psihologului la audierea copilului în conflict cu legea

În cadrul monitorizării cauzelor contravenționale, în **53%** din cazurile de audiere a contravenientului minor participarea pedagogului/psihologului a fost formală. Totuși, în comparație cu cauzele penale, se atestă o creștere în realizarea măsurilor premergătoare audierii, aceasta fiind realizată doar în **29 %** din cazurile copiilor cu statut de contravenient. (Figura 27)

Figura 27. Participarea pedagogului/psihologului la audierea copilului contravenient

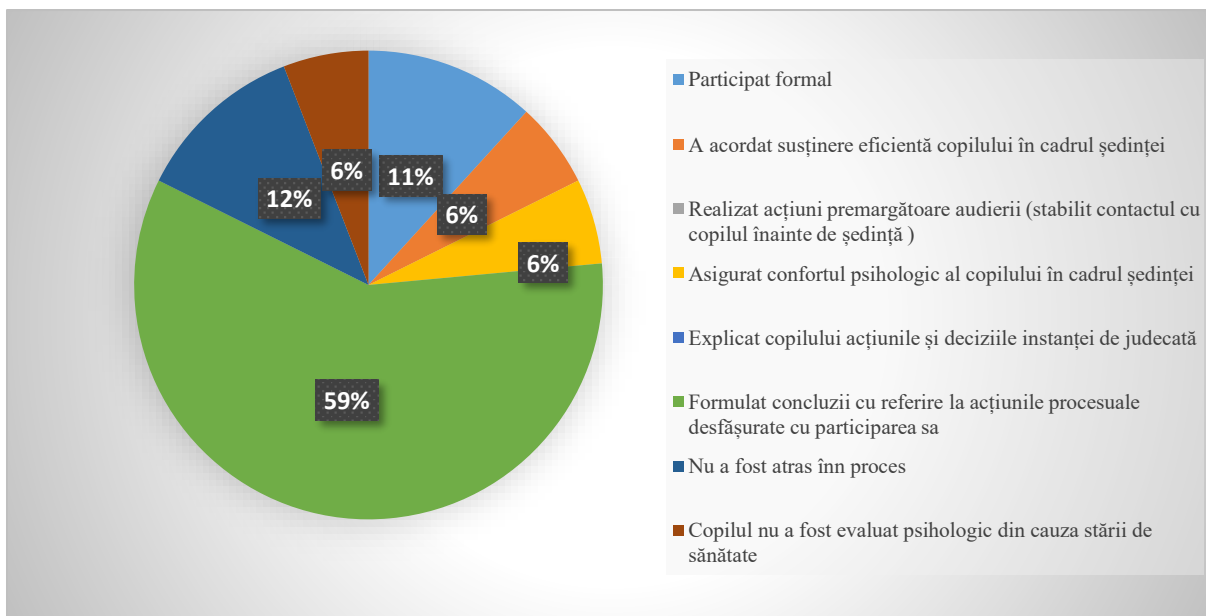
⁴⁰ (IRP), 2014, *Raport de monitorizare a respectării drepturilor copilului implicați în cauze judiciare în procesle penale în Judecătoria Bălți, Ungheni, Orhei, Căușeni, Leova, Chișinău*. Disponibil pe file:///C:/Users/Admin/Desktop/B%C4%831%C8%9Bi/1394181224_raport-de-monitorizare-nr.1-25.01.-01.07.2013.pdf

În partea ce vizează monitorizarea cauzelor penale cu implicarea copiilor victime, așa cum s-a specificat mai sus, în **50%** din cazuri victimele au fost audiate în prezența inculpatului și tot în **50%** din cazuri participarea psihologului/pedagogului a fost formală. În aceste condiții, considerăm că judecătorii trebuie să fie atenționați suplimentar asupra riscurilor pe care le comportă audierea copiilor victime în condiții neprietenoase și să fie încurajată apelarea la Serviciul specializat de tip Barnahus care activează în mun. Bălți. **Contractarea unui psiholog sau pedagog poate fi soluție pentru copiii în conflict cu legea, cei care participă în cauze civile, nu și pentru victime.**

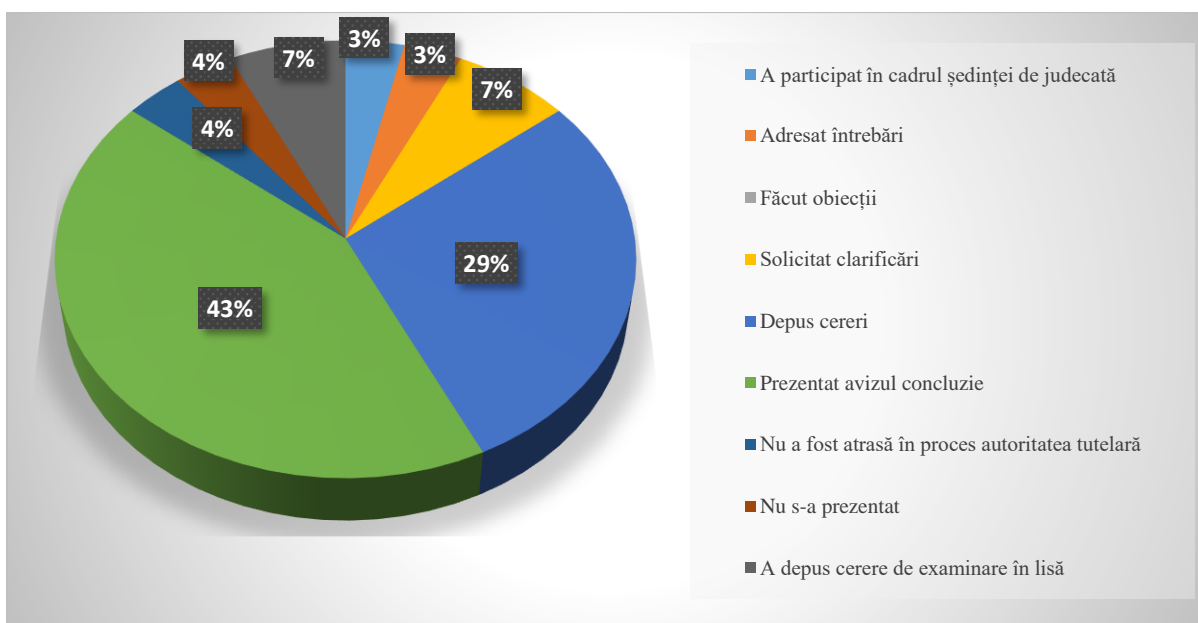
În cauzele civile monitorizate au fost atestate curențe privind participarea formală a psihologului/pedagogului în **11%** din cauze. Totuși, în cauzele civile, îmbucurător este faptul că toți copiii au fost audiați în condițiile art. 218 alin (2) CPC în camera de deliberare, în lipsa părinților și a părților, doar cu participarea autorității tutelare, ceea ce oferă un cadru prielnic pentru prevenirea victimizării secundare și a intimidărilor (Figura 28).

Figura 28. Participarea pedagogului/psihologului la audierea copilului în cauzele civile

Rezultatele monitorizării au relevat și participarea activă a autorității tutelare în cauzele civile cu implicarea copiilor. Monitorii au explicat această tendință prin faptul că în virtutea obligațiilor procesuale în cauzele supuse monitorizării instituțiile date sunt obligate să prezinte avizul concluzie, iar într-un caz participarea activă a autorității tutelare s-a datorat calității procesuale de reclamant, fiind înaintată acțiune de luare forțată a copiilor din familie. (Figura 29)

Figura 29. Participarea autorității tutelare în cauzele civile

Audierea copiilor în condiții judiciare impune amenajarea specială a unor spații adecvate ascultării copilului. Sarcina identificării locației unde va avea loc audierea, aparține instanței de judecată și respectiv aceasta trebuie să se preocupe ca audierea să se desfășoare într-un mediu confortabil și să fie înlăturate toate inconvenientele. În rezultatul monitorizării s-a constatat că audierile copiilor atât în cauzele penale, contravenționale și civile au avut loc în sălile de judecată care nu oferă acele condiții de confort psihologic determinat de amenajarea spațiului,

numărul participanților la proces etc. În situația dată reiterăm recomandările enunțate mai sus cu referire la asigurarea de către judecătorii a unui mediu prietenos copilului.

CONCLUZII

1. În Republica Moldova nu există instanțe specializate pentru judecarea cazurilor cu implicarea copiilor. Respectiv, dosarul cu implicarea copilului poate să fie repartizat în gestiunea unui judecător ce nu a beneficiat de instruire în domeniul justiției pentru copii și nu dispune de practici de interacțiuni cu copilul în conflict cu legea sau copil victimă/martor a infracțiunii.
2. Judecătorii manifestă o atitudine de respect față de cerințele speciale înaintate judecării cauzelor penale, contravenționale și civile cu implicarea copiilor. În urma procesului de monitorizare a ședințelor de judecată nu au fost constatate situații de intimidare, stigmatizare sau lezare a demnității copilului de către judecători sau alți reprezentanți ai sistemului de justiție penală.
3. Încălcările drepturilor copiilor, constatate în cadrul programului de monitorizare, în multe cazuri au la bază cauze obiective (de exemplu, insuficiența sălilor de judecată care creează situații de începere a ședințelor cu întârziere, lipsa specialiștilor psihologi care ar activa în cadrul instanței de judecată și ar acorda asistență psihologică), în alte cazuri acestea se datorează neglijării importanței unor prevederi privind drepturile copiilor (de exemplu, fixarea ședinței de judecată fără a ține cont de programul școlar al copilului, neglijarea termenului fixat în CPP pentru petrecerea ședinței preliminare, fixarea ședințelor la un interval care nu asigură judecarea cauzei în termeni restrânși etc.).
4. Examinarea cauzelor în instanță încă nu corespunde tuturor exigențelor privind protecția vieții private a copiilor. Identitatea și datele cu caracter personal ale copiilor în unele cazuri poate fi determinată cu ușurință sau este identificabilă, prin analiza actelor procesuale publicate pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată (chiar dacă datele copiilor sunt depersonalizate în dispozitivul hotărârii sau citind sentința poți identifica localitatea în care locuiește victima, școala etc.), iar cerința potrivit căreia ședințele de judecată în privința copiilor în conflict cu legea trebuie să fie, închise nu întodeauna este respectată.
5. Cadrul juridic internațional și național stabilește că în toate procedurile care vizează copii ar trebui să se aplice principiul urgenței cu scopul de a furniza un răspuns rapid și de a proteja interesul superior al copilului. Cu toate acestea, în cadrul monitorizării s-a constatat că amânările ședințelor de judecată sunt mai degrabă o regulă decât o excepție. Amânările ședințelor de judecată se produc din varii motive, dar în majoritatea cazurilor acestea țin de absența unui participant important al procesului (de cele mai multe ori inculpatul).
6. Practicile de amânare a ședințelor de judecată vin în contradicție cu standardele internaționale ce vizează examinarea cauzelor cu implicarea copiilor în termeni restrânși și diminuează încrederea părților în actul de justiție, dar și solemnitatea procesului (de

exemplu, în unele situații chiar dacă inițial inculpații, martorii sau reprezentanții legali se prezintă la ședințele de judecată stabilite anterior, pe parcurs, după mai multe amânări repetate, încetează să mai vină).

7. În pofida termenului fixat în lege pentru desfășurarea ședinței preliminare, doar într-un singur caz aceasta a fost stabilită în termenul legal. Deficiențele organizaționale stabilite în procesul monitorizării, inclusiv fixarea ședinței preliminare cu încălcarea prevederilor art. 345 alin (1) CPP, amânările multiple și perioadele mari de timp dintre ședințe contravine principiului interesului superior al copilului și consolidează șirul de factori care compromit eficiența procesului penal, contravențional sau civil.
8. Ședințele de judecată sunt afectate și de întârzieri cauzate de lipsa de punctualitate a părților, dar și de insuficiența sălilor de ședință. Începerea cu întârziere a ședinței pune în dificultate respectarea în continuare a orarului instanței, dar și, de multe ori, al participanților, în special fiind vorba de programul de studii al copilului.
9. Copiii în conflict cu legea sunt reprezentați de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Această proporție este valabilă pentru toate cauzele penale și contravenționale monitorizate.
10. Copiii cu statut de inculpat și reprezentanții legali sunt informați despre posibilitatea medierii și/sau a împăcării, însă în nici unul din cazurile monitorizate nu s-a utilizat medierea, ceea ce arată că instituția medierii este puțin aplicată în cazurile copiilor ce săvârșesc infracțiuni. Totuși, îmbucurător este faptul că în **30%** a fost atestată împăcarea părților prin aplicarea art. 109 CP. În procesul de monitorizare nu au fost constatate situații de aplicare a medierii nici în cauzele contravenționale și nici civile.
11. Aplicarea împăcării penale asigură respectarea principiului potrivit căruia la aplicarea unei sancțiuni față de minori trebuie să se urmărească evitarea aplicării privațiunii de libertate. Totuși pentru ca minorul să conștientizeze consecințele comportamentului lui și să fie corijate comportamente distructive, este necesar ca copiii să primească asistență în cadrul serviciilor comunitare. În cadrul monitorizării nu s-au constatat cazuri de referire a copiilor în conflict cu legea la astfel de servicii, posibil și pentru că în multe localități astfel de servicii nu există sau nu sunt cunoscute de către judecători.
12. Procesul de monitorizare reflectă tendințe pozitive în partea ce ține de respectarea standardului internațional potrivit căruia arestarea preventivă este o măsură excepțională.
13. Cerința legislației de a întocmi în mod obligatoriu referate prezentțiale în cauzele cu minori este respectată în totalitate de către judecători. Acesta este apreciată ca o practică pozitivă deoarece oferă informații utile pentru aplicarea alternativelor la detenție și individualizarea pedepsei
14. Chiar dacă la nivel de legislație, implicarea pedagogului/psihologului în asistența copilului audiat în ședința de judecată este clar reglementată, programul de monitorizare reflectă că participarea pedagogului sau a psihologului a fost apreciată ca o formalitate. Și în cauzele civile monitorizate au fost atestate carențe privind participarea formală a psihologului/pedagogului în **11%** din cauze. Totuși, în cauzele civile, este apreciat faptul că toți copiii au fost audiați în condițiile art. 218 alin (2) CPC în camera de deliberare, în lipsa părinților și a părților, doar cu participarea autorității tutelare, ceea ce oferă un cadru prielnic pentru prevenirea victimizării secundare și a intimidărilor.

15. Pregătirea copilului pentru participarea în cadrul ședințelor de judecată este realizată spontan de regulă către persoanele de încredere ale copilului (părinții, reprezentanții legali) și nu reprezintă o responsabilitate a reprezentanților sistemului de justiție. Deși pregătirea copilului pentru audiere reprezintă una dintre măsurile de asistare a copiilor, ce are menirea de a îmbunătăți comunicarea și înțelegerea procedurilor judiciare în care aceștia sunt implicați, realizarea măsurilor premergătoare audierii au fost atestate doar în 24 % din cauzele penale supuse monitorizării.
16. Chiar dacă legea prevede posibilitatea obținerii protecției pentru copii victime/părți vătămate în cauze penale, prezenta monitorizare nu a identificat nici un caz în care protecția a fost oferită unui copil victimă a infracțiunilor în baza Legii privind protecția martorilor.
17. Monitorizarea cauzelor penale cu implicarea copiilor victime confirmă că activitatea instanței de judecată nu demonstrează preocupare prioritară pentru asigurarea reprezentării victimei/părții vătămate în proces de către un avocat ales sau care acordă AJGS, a protecției și reabilitării ei în cauză prin accesarea serviciilor disponibile. Monitorii nu au menționat vreun caz în care victimelor infracțiunilor și reprezentanților lor legali să li se ofere, în ședință, explicații clare despre dreptul de a cere asistență juridică garantată de stat și modalitatea de solicitare prevăzută în lege.
18. Drept urmare, nu a fost constatată prezența avocatului copilului victimă în nici un caz monitorizat, chiar dacă copiii victime a infracțiunilor au dreptul la asistență juridică indiferent de veniturile familiei.
19. În cadrul monitorizării nu au fost constatate cazuri de înaintare a acțiunii civile în procesul penal, în interesele copiilor victime/părți vătămate. Nefiind asistată în proces de un avocat, partea vătămată și reprezentantul său, de cele mai multe ori, nu cunoaște modalitatea de recuperare a prejudiciului. Aceste circumstanțe explică, într-un fel, barierele victimelor și a reprezentanților săi legali de a solicita recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiune.
20. Monitorii au remarcat practica pozitivă din Judecătoria Bălți în partea ce vizează participarea activă a reprezentantului autorității tutelare în cauzele civile, aceștia sunt prezenți la fiecare ședință, participă activ în examinarea cauzei prin adresarea întrebărilor și prezentarea probelor în susținerea avizului concluzie.

RECOMANDĂRI

1. Înaintarea demersurilor către Consiliul Superior al Magistraturii în vederea creării completelor specializate în examinarea cauzelor cu copiii și actualizarea listelor judecătorilor specializați pentru judecarea acestei categorii de cauze.
2. Înaintarea propunerilor către Ministerul Justiției și Consiliul Superior al Magistraturii în vederea inițierii procedurii de elaborare a unui mecanism de punere în aplicare a art. 228 CPP privind compensarea cheltuielilor suportate de persoanele participante la procesul penal (martori, părți vătămate, reprezentanții lor, specialiști, etc.).
3. Inițierea parteneriatelor cu organizațiile internaționale sau ONG-uri pentru sensibilizarea și instruirea judecătorilor cu referire la acomodarea procesului penal în partea solemnității procesului în funcție de vârsta copilului, dar și informarea copilului

și a reprezentantului său legal despre obligații, proceduri și servicii cu metode și mijloace de comunicare adaptate particularităților de dezvoltare a copilului.

4. Inițierea parteneriatelor cu organizațiile internaționale sau ONG-uri pentru realizarea unui studiu detaliat pentru cartografierea serviciilor destinate pentru copiii în conflict cu lege care sunt disponibile în mun. Bălți, dar și pentru a identifica problemele de ordin legal, dar și organizatoric sau informațional care împiedică judecătorii să facă referirea copiilor către serviciile de asistență disponibile în comunitate. După realizarea cartografierii serviciilor destinate pentru copiii în conflict cu legea să fie plasate informații în sediile instanței de judecată cu referire la modalitățile de accesare a serviciilor date, dar și distribuite materiale informative către judecători.
5. Inițierea parteneriatelor cu organizațiile internaționale sau ONG-uri pentru elaborarea unui material de suport/ghid pentru judecători care ar informa asupra indicatorilor de evaluarea a gradului de maturitate a copilului și/sau serviciile care pot fi implicate, pentru a acorda asistență copilului și sprijin instanței în procedurile civile.
6. Organele de administrare a Judecătoriei Bălți să identifice posibilitatea contractării unui psiholog care va realiza pregătirea copiilor în conflict cu legea, implicați în cauzele contravenționale și civile pentru a participa în ședința de judecată și va acorda asistență acestora în cadru audierii.
7. Pentru a dezvolta servicii juridice, sociale, psihologice concentrate sub același acoperiș se recomandă a fi încheiate acorduri de parteneriat cu ONG-uri de profil care ar putea oferi serviciile descrise în sediul Judecătoriei Bălți.
8. Deși monitorii nu au constatat curențe în privința calității traducerii, se recomandă ca interpreții care participă în astfel de cazuri să fie instruiți în ceea ce privește lucrul cu sau pentru copii, deoarece folosirea și înțelegerea unei limbi de către copii poate fi diferită de cea a adulților. Lipsa cunoștințelor sau a experienței în această privință poate împiedica copilul să înțeleagă pe deplin întrebările și să submineze dreptul la un proces echitabil și la o participare efectivă a acestuia la proces.
9. Inițierea parteneriatelor cu organizațiile internaționale sau ONG-uri pentru organizarea activităților de sensibilizare și formare a judecătorilor cu referire la perceperea adecvată și în conformitate cu standardele internaționale a importanței dreptului la viața privată al copiilor în conflict cu legea și a copiilor implicați în procesele contravenționale.
10. Organele de administrare a Judecătoriei Bălți trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că hotărârile sunt publicate și redactate în mod adecvat pentru a respecta Regulamentul CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești, dar și pentru a asigura protejarea intimității și a datelor cu caracter personal ale copiilor victimei.
11. Se recomandă judecătorilor să aplice tehnici care ar grăbi examinarea unei cauze. De exemplu, la unii judecători există practica stabilirii câtorva ședințe la rând, astfel asigurându-se examinarea în termeni restrânși a cauzei.
12. Judecătorii și organele de administrare a Judecătoriei Bălți trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că ședințele de judecată sunt fixate cu respectarea principiului celerității și a programului școlar al copiilor.
13. Pentru a asigura informarea victimelor minore și a reprezentanților lor legali cu referire la procedura de a obține asistența unui avocat plătit din contul statului de la

etapa depunerii plângerii sau din partea ONG-urilor, se recomandă inițierea parteneriatelor cu organizațiile internaționale sau cu ONG-uri pentru elaborarea materialelor informaționale cu referire la modul de accesare de către copilul victimă a AJGS, astfel încât acestea să fie accesibile pentru persoanele ce posedă un nivel de instruire elementară, dar și multiple vulnerabilități (de ex., persoane cu dizabilități mintale și psihosociale, dizabilități senzoriale, analfabete etc.). În acest caz, pot fi utilizate materiale elaborate cu utilizarea pictogramelor și a reprezentărilor grafice.

BIBLIOGRAFIE

Acte internaționale:

1. Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, adoptată de adunarea Generală ONU la 20 noiembrie 1989 Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată de Protocoalele nr. 11 și 14 (4 noiembrie 1950), în vigoare începând cu 3 septembrie 1953. În: *Tratate internaționale*, vol. I, 1998,
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și proclamată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția nr. 217 A (III) din 10.12.1948. În: *Tratate internaționale*, vol. I, 1998.
3. Convenția Consiliului Europei pentru Protecția Copiilor împotriva Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual (Convenția de la Lanzarote), adoptată la 25 octombrie 2007, ratificată de Parlamentul RM prin Legea nr. 263 din 19.12.2011
4. ONU, Comitetul pentru Drepturile Copilului (2003), Comentariul general nr. 5, privind măsurile generale de implementare a CDC, CRC/GC/2003/5, 27 noiembrie 2003
5. ONU, Comitetul pentru drepturile copilului (2009), Comentariul general nr. 12 privind dreptul copilului de a fi ascultat, CRC/C/GC/12, 1 iulie 2009
6. ONU, Comitetul pentru Drepturile Copilului (2011), Comentariul general nr. 13 privind dreptul copilului la protejarea împotriva tuturor formelor de violență, CRC/C/GC/13, 18 aprilie 2011
7. Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ai Infracțiunilor adoptat de Consiliul Economic și Social al O.N.U. prin Rezoluția 2005/20 din 22 iulie 2005.
8. Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite cu privire la Administrarea Justiției Juvenile - "Regulile de la Beijing" (adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985)
9. Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului prin Observații finale cu privire la raportul periodic combinat al patrulea și al cincilea al Republicii Moldova Adoptat de către Comitet la sesiunea nr. 76 (11 – 29 septembrie 2017)
10. Consiliul Europei, Comitetul de Miniștri (2010), Orientări privind justiția în interesul copilului, 17 noiembrie 2010

11. Consiliul European, Convenția privind lupta împotriva traficului de ființe umane, STCE nr. 197, 15 mai 2005
12. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului European din 25 octombrie 2012 privind stabilirea unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității, JO L 315/55, 2012 13. Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului European din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI

Acte naționale:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994.
2. Codul de procedură penală al RM, nr. 443-XV din 24.12.2004. Republicat în: Monitorul Oficial, nr. 214-220/704 din 05.11.2010.
3. Codul contravențional al Republicii Moldova. Cartea întâi. Partea specială. Capitolele VII; XVIII-XIX.
4. Codul de procedură civilă al RM
5. Codul Familiei al RM.
6. Legea asistenței sociale, nr. 547 din 25.12.2003. În: Monitorul Oficial, nr. 42-44/249 din 12.03.2004.
7. Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, nr. 198 din 26.07.2007. În: Monitorul Oficial, nr. 157-160/614 din 05.10.2007.
8. Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, nr. 45 din 01.03.2007. În: Monitorul Oficial, nr. 55-56/178 din 18.03.2008.
9. Legea cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, nr. 137 din 29.07.2016. În Monitorul Oficial, nr. 293–305 din 09.03.2017.
10. Legea privind drepturile copilului, nr. 338-XIII din 15.12.1994. În: Monitorul Oficial, nr.13/127 din 02.03.1995.
11. Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, nr. 140 din 14.06.2013. În: Monitorul Oficial, nr. 167-172/534 din 02.08.2013.
12. Legea privind administrația publică locală Nr 436 din 28.12.2006 În: Monitorul Oficial, nr 32-35 din 09.03.2007.
13. Legea Republicii Moldova nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității. În: Monitorul Oficial nr.103 din 29.05.2012.
14. Legea Republicii Moldova nr. 123 din 18.06.2010 cu privire la serviciile sociale. În: Monitorul Oficial nr.325-333 din 31.12.2021.
15. Legea Republicii Moldova nr. 131 din 03.07.2015 cu privire la achizițiile publice. În: Monitorul Oficial nr. 115-117 din 20.04.2022.
16. Legea Republicii Moldova nr. 8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune. În: Monitorul Oficial nr.199-204 din 09.07.2020.
17. Legea nr. 133 din 08.07.2011 cu privire la protecția datelor cu caracter personal. În Monitorul Oficial nr. 170-175 din 14.10.2011, art. 492.
18. Hotărârea Guvernului nr. 270 din 08.04.2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru

identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului a fost instituit mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului. În: Monitorul Oficial, nr. 92-98 din 08.04.2014.

19. Hotărârea Guvernului nr. 708 din 27.12.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și a Standardelor minime de calitate. În: Monitorul Oficial, nr. 400-406 din 31.12.2019.
20. Hotărârea Guvernului nr. 732 din 16.09.2013 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică. În: Monitorul Oficial, nr. 206-211 din 20.09.2013.

Monografii, manuale, ghiduri, studii:

1. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei (2015). *Manual de drept european privind drepturile copilului*, disponibil online https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_ro.pdf
2. CDF (2018), *Monitorizarea proceselor de judecată pe cauze de violență în familie, violență sexuală și trafic de ființe umane*, Perevoznic I., Chișinău, 144 p. disponibil online [file:///C:/Users/Admin/Downloads/CDF_Monitorizare_web_RO%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/CDF_Monitorizare_web_RO%20(4).pdf)
3. COE (2021), *Studiu privind percepțiile și atitudinile față de egalitate*, Chișinău.
4. COE (2016), *Atitudinile, cunoștințele și practicile specialiștilor cu referire la aplicarea procedurilor prietenoase în investigarea cazurilor cu implicarea copiilor sub 14 ani, victime/martori ai infracțiunilor"*, raport de cercetare, E. Moraru, R. Ionichi, E. Petruți, Chișinău.
5. COE (2020), *Analiza practicii judiciare privind cazurile de exploatare sexuală și abuz sexual asupra copiilor în Republica Moldova*, 67 p., disponibil pe <https://rm.coe.int/judicial-practice-en-dupa-modificari/1680a12438>
6. CNAJGS (2015), *Ghidul avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat copiilor victime și martori în procesul penal*, V. Rusu, A. Țurcan, Chișinău.
7. CNAJGS (2015), *Ghid practic pentru evaluare psihologică și audierea copilului aflat în contact cu sistemul de justiție*, Țurcan A., Chișinău
8. CNAJGS (2015), *Standarde de calitate ale activității avocaților pe cauze penale cu implicarea copiilor în conflict cu legea*, Zaharia V., Rotaru V., Chișinău, 2015, 47 p. Disponibil pe https://cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/1649/Standarte_de_calitate_copii_in_conflict_cu_legea.pdf
9. CNPAC (2016), *Ghidul intervievatorului. Audierea în spații special amenajate a copiilor-victime sau martori ai infracțiunilor*, D. Sîmboteanu, D. Țeberneac, O. Șevcenco, I. Lupușor, Chișinău, disponibil online https://www.cnpac.md/uploaded/Publicatii/PDF/publicatii/Cnpac_ULTIM.pdf

10. CRJM (2020), *Transparența justiției versus datele cu caracter personal. O analiză a modului de publicare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova*, I. Chirtoacă și alții, Chișinău
11. Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copii România (2017), *Ghid metodologic privind audierea minorilor victime ale violenței*, V. Badea, B.N. Trandafir, București, disponibil online https://fonpc.ro/wp-content/uploads/2021/11/Ghid_audierea_minorilor_victime_violentei.pdf
12. IRP (2021), *Ghid privind medierea penlă*, Dolea I., Mihailov- Moraru V., Chișinău, 40 p. disponibil pe file:///C:/Users/Admin/Downloads/ghid_mediere_final_web.pdf
13. IRP (2016), *Manualul de proceduri pentru specialiștii în protecția copiilor care participă în calitate de reprezentanți legali pe cauzele penale cu implicarea copiilor*, Dolea I., A. Țurcanu, Chișinău.
14. IRP (2015), *Jurisprudența CtEDO și interesele copilului*, Dolea I, V. Zaharia, Chișinău
15. IRP (2014), *Raport de monitorizare a ședințelor de judecată cu implicarea minorilor (judecătoriile Căușeni, Leova, Orhei, Ungheni și mun. Bălți)*, Dolea I., V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 43 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-12/1417603200_raport-de-monitorizare_unicef-2014.pdf
16. IRP (2012), *Raport de monitorizare. Respectarea drepturilor copiilor implicați în judecarea cauzelor penale în mun. Bălți*, Dolea I, V. Zaharia, V. Rotaru, Chișinău, 57 p. disponibil online https://irp.md/uploads/files/2014-03/1394404674_raport-balti-2012.pdf
17. Terre des hommes Moldova (2017), *Parcursul unui copil prin sistemul de justiție penală în Republica Moldova*, V. Mihailov, Chișinău, disponibil online https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/studiu_view_1.pdf
18. UNICEF (2014), *Evaluarea cadrului normativ și a practicilor privind implicarea copiilor în procesul penal în Republica Moldova*, S. Rusanovschi, Chișinău, 60 p. disponibil online <https://www.unicef.org/moldova/media/1311/file/Raport-Justitie-pentru-copii.pdf>
19. UNICEF (2014), *Justiția juvenilă : Îndrumar pentru judecători și procurori*, Viorica Puica, Chișinău, 104 p. disponibil online http://www.justice.gov.md/public/files/file/Justitia%20pentru%20minori/Manual_justitia_juvenila_indrumar_pentur_judecatori_si_procurori_-_V._Puica-2014.pdf
20. Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2021, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>
21. Notă informativă a MAI al Republicii Moldova privind starea infracționalității în domeniul infracțiunilor ce atentează la viața și sănătatea persoanei, precum și celor comise în sfera relațiilor familiale pe parcursul a 9 luni ale anului 2021, https://politia.md/sites/default/files/ni_privind_infractiunile_ce_atenteaza_la_viata_pe_rsoanei_si_cele.pdf
22. Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru copii Telefonul Copilului 116 111 (2021), *Raport anual de activitate, 2021*, Chișinău. <https://telefonulcopilului.md/userfiles/Raport%20Telefonul%20Copilului%202021.pdf>

23. Situația copiilor în Republica Moldova în anul 2021,
<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7416>

ANEXE

Anexa 1

ACT

de monitorizare a cauzei penale ce implică copii în conflict cu legea

nr. __ din _____ 20__

1. Date generale cu privire la cauza monitorizată:

Denumirea instanței	
Numărul electronic al dosarului	
Data înregistrării dosarului	
Numele și prenumele monitorului	
Numele și prenumele copilului	
Vârsta copilului	
Mediul de reședință	1. Rural 2. Urban
Date cu referire la prezența cerințelor speciale (CES)	<i>Bifați dacă copilul are dizabilitate:</i> 1. Nu este 2. Fizică (locomotore) 3. Intelectuală 4. Senzorială (văz, auz) 5. Altele _____
Date cu referire la reprezentantul legal al copilului	<i>Bifați cine a participat în calitate de reprezentant legal al copilului:</i> 1. Părinții 2. Tutore 3. Reprezentantul autorității tutelare <i>Indicați dacă în timpul judecării cauzei a fost înlocuit reprezentantul legal și instanța de judecată a emis încheierea motivată.</i> 1. Da 2. Nu
Date despre calificarea faptei	<i>Indicați art. și alin conform rechizitoriului</i>
Date despre reținerea copilului	<i>Bifați dacă copilul a fost reținut:</i> 1. Da 2. Nu

Date despre arestarea copilului/prelungirea arestului	<i>Bifați dacă copilul a fost plasat în arest preventiv:</i> 1. Da 2. Nu
Data pronunțării sentinței	

2. Asistența copilului în conflict cu legea pe parcursul procesului în ansamblu:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1	Asigurarea posibilității copilului de a-și exprima opinia	<i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i> 1. Determinat poziția copilului în raport cu cauza aflată în examinare. 2. Asigurat posibilității copilului de a-și exprima opinia. 3. Oferit copilului posibilitatea de a pune întrebări, a face obiecții etc. 4. Altele _____
2	Informarea copilului și a reprezentantului acestuia	<i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i> 1. Explicat drepturile și obligațiile procesuale ale copilului într-un limbaj accesibil. 2. Explicat procedurile și rolul participanților la proces într-un limbaj accesibil. 3. Informat copilul în privința chestiunilor legale relevante într-un limbaj accesibil. 4. Oferit informații necesare pentru îndeplinirea de către copil și reprezentantului acestuia a obligațiilor procesuale (data următoarei ședințe, a informat despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil etc.). 5. Verificat înțelegerea informației transmise.
3	Acțiuni orientate spre aplicarea măsurilor alternative	<i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i> 1. Informat copilul despre alternativele disponibile și consecințele fiecăreia. – art. 53, 55, 104, 109 CP. 2. Informat copilul despre proceduri speciale și consecințele acestor proceduri - art. 364/1 CPP.
4	Medierea	<i>Bifați dacă instanța de judecată a informat copilul despre mediere și consecințele acestei proceduri:</i> 1. Da 2. Nu
5	Probațiunea	<i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i> 1. Informat copilul despre prezența referatului presentențial.

		<ol style="list-style-type: none"> 2. A dat citire conținutului referatului prezentențial la etapa cercetării probelor materiale. 3. Făcut trimitere în sentință la referatul prezentențial și riscul indicat în acesta.
6	Abordarea complexă/multidisciplinară a cauzei (apărarea holistică)	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată sau apărătorul a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atras în proces specialiști și/sau servicii specializate conform necesităților sociale, emoționale, educaționale și de reabilitare a copilului. 2. Informat copilul și reprezentantul acestuia despre procedura de accesare a serviciilor psiho-sociale destinate copiilor, disponibile în localitate.
7	Amenajarea spațiilor prietenoase copilului	<p><i>Bifați dacă în sediul instanței de judecată sunt:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amenajate camere în care copiii pot aștepta începerea ședinței în condiții prietenoase. 2. Amenajate spații destinate consilierii juridice și psiho-pedagogice a copilului în condiții de confidențialitate
8	Informații cu referire la existența situațiilor de revictimizare	<p><i>Bifați dacă copilul a fost:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Supus victimizării secundare prin așteptări îndelungate a începerii ședinței. (<i>indicați cât timp a așteptat _____</i>) 2. Intimidat în timpul așteptării începerii ședinței sau a deliberării (ex. intimidări din partea rudelor părții vătămate, participanți la proces, etc.). 3. Etichetat în cadrul semințelor de judecată. 4. Intimidat de prezența sau întrebările reprezentanților mass-media. 5. Altele _____.

3. Participarea copilului în conflict cu legea în faza de judecare a cauzei:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1.	Indicați termenul în care a fost stabilită ședința preliminară _____ zile	<p><i>Bifați dacă instanța a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asigurat respectarea cerințelor de citare a copilului și reprezentantului legal. 2. Stabilit prezența necesității unor cerințe speciale (aranjamente privind mediul fizic, persoane etc.).
2	Indicați dacă a fost dispusă examinarea cazului în ședință închisă	<p><i>Bifați la cererea cui a fost dispusă examinarea cauzei în ședință închisă:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nu s-a dispus examinarea în ședință închisă 2. Dacă da, la cererea: <ul style="list-style-type: none"> - procurorului

		<ul style="list-style-type: none"> - reprezentantului legal - avocatului - instanței din oficiu
3	Specificați procedura în care a fost examinată cauza penală	<i>Bifați procedura în care a fost examinată cauza penală:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Procedură simplificată (art. 364/1 CPP) 2. Procedură generală 3. Altele _____
4	Indicați numărul de ședințe fixate în perioada de realizare a procesului de monitorizare	
5	Indicați timpul cât a durat ședința de judecată la care a participat copilul	
6	Indicați intervalul la care au fost fixate ședințele de judecată	
7	Informații cu referire la timpul începerii ședinței de judecată	<i>Bifați dacă ședința a început cu întârziere</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da. Dacă da cu cât timp s-a întârziat _____ 2. Nu
8	Informații cu privire la fixarea ședințelor în funcție de programul școlar al copiilor	<i>Bifați dacă la fixarea ședinței de judecată instanța a ținut cont de programul școlar al copilului:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da. 2. Nu
9	Informații cu referire la amânarea ședințelor de judecată	<i>Bifați dacă ședința a fost:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Întreruptă sau amânată. Indicați numărul de ședințe amânate sau întrerupte _____. 2. Motivul întreruperii sau amânării _____
10	Asigurarea prezenței interpretului/translatorului (daca a fost necesară)	<i>Bifați dacă instanța a asigurat prezența interpretului sau a translatorului:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da. 2. Nu <p>Calitatea traducerii (terminologia, esența traducerii, participanții respectă timpul acordat pentru traducere)</p>
11	Asigurarea prezenței psihologului/pedagogului	<i>Bifați dacă psihologul/pedagogul a:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Participat formal 2. Acordat susținere eficientă copilului în cadrul ședinței. 3. Realizat acțiuni premergătoare audierii (stabilirea contactului cu copilul înainte de ședință)

		<ol style="list-style-type: none"> 4. Asigurat confortului psihologic al copilului în cadrul ședinței 5. Explicat copilului acțiunile și deciziile instanței de judecată (după finalizare ședinței). 6. Formulată concluzii cu referire la acțiunile procesuale desfășurate cu participarea sa. 7. Altele _____
12	Asigurarea respectării ordinii procesuale și a interesului superior al copilului în cadrul instanței de judecată	<p><i>Bifați dacă instanța a întreprins măsuri proactive ca copilul:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Să nu fie etichetat, intimidat sau supus sugestionării 2. Sa nu fie etichetat din partea participanților 3. Amenințat cu aplicarea arestului 4. Intimidat prin elemente de gestică și mimică 5. Intimidat prin elemente de limbaj paraverbal (tonul, ritmul vocii, etc.) care victimizează. 6. Manipulat prin elemente de sugestivitate în timpul audierii.
13	Indicați care a fost sentința instanței de fond	<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <p>Sentința de condamnare:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Privare de libertate pe un termen de _____; 2. Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei _____ 3. Condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare 4. Aplicarea art. 79 CP 5. Alta _____
14		<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <p>Sentința de achitare pe următoarele temeuri:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nu s-a constatat existența faptei infracțiunii; 2. fapta nu a fost săvârșită de inculpat 3. fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii; 4. fapta nu este prevăzută de legea penală; 5. există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.
15		<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <p>Sentința de încetare a procesului penal pe următoarele motive:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. lipsește plângerea părții vătămate, plângerea a fost retrasă sau părțile s-au împăcat; 2. a intervenit decesul inculpatului; 3. persoana nu a atins vârsta pentru tragere la răspundere penală; 4. există o hotărâre judecătorească definitivă asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă; 5. există o hotărâre a organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de clasare a procesului penal;

		6. există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală; precum și 7. În cazurile prevăzute în art.54-56 din Codul penal.
16		<i>Bifați soluția instanței de fond în partea acțiunii civile:</i> 1. Nu a fost înaintată acțiune civilă; 2. Acțiunea civilă a fost admisă în principiu; 3. Acțiunea civilă a fost respinsă; 4. Acțiunea civilă a fost admisă fiind încasat prejudicial material în mărime de _____ și prejudicial moral în mărime de _____
17	Respectarea datelor cu caracter personal	<i>Bifați instanța de judecată a :</i> 1. Depersonalizat datele în sentința publicată pe portal 2. Furnizat date pentru presa 3. Altele _____

Secțiunea 4. Date cu referire la asistența juridică acordată copilului în conflict cu legea în faza de judecare a cauzei:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1	Date despre asigurarea apărării copilului	<i>Bifați dacă copilul a fost reprezentat de avocat:</i> 1. În bază de contract 2. CNAJGS 3. Altele _____
2	Pregătirea pentru examinarea cauzei în judecată	<i>Bifați dacă avocatul a realizat:</i> 1. Acțiuni de pregătire a copilului pentru participarea în instanță. 2. Acțiuni întreprinse pentru pregătirea condițiilor de examinare a cauzei (cereri privind publicitatea, sala de ședințe (birourile judecătorilor), acțiuni de examinare promptă a cauzei.
3	Participare eficientă în cadrul examinării cauzei în fond	<i>Bifați dacă avocatul în cadrul ședinței a:</i> 1. Adresat întrebări 2. Făcut obiecții 3. Solicitat clarificări 4. Depus cereri 5. A prezentat probe în apărare 6. Altele _____
4	Existența referinței la rechizitoriu și a pledoariei	<i>Bifați dacă avocatul a:</i> 1. Depus referință la rechizitoriu 2. Prezentat pledoaria în formă scrisă

5	Asistența juridică la aplicarea arestului sau a altor măsuri preventive	<i>Bifați dacă avocatul în cadrul ședinței a:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentat probe în susținerea aplicării măsurilor neprivative de libertate. 2. Asigurat respectarea drepturilor copilului în locul de detenție (ex. a depus plângere în ordinea art. 385 CPP).
----------	--	--

Mențiuni speciale privind aspectele pozitive sau negative constatate în procesul de monitorizare:

Anexa 2

ACT

de monitorizare a cauzei contravenționale cu implicarea copilului în calitate de contravenient

nr. __ din _____ 20__

1. Date generale cu privire la cauza monitorizată:

Denumirea instanței	
Numărul electronic	
Numele și prenumele monitorului	
Numele și prenumele copilului	
Vârsta copilului	
Mediul de reședință	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rural 2. Urban
Date cu referire la prezența cerințelor speciale (CES)	<i>Indicați dacă copilul are dizabilitate:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fizică (locomotorii) 2. 3. Intelectuală 4. Senzorială (văz, auz) 5. Altele _____
Date cu referire la reprezentantul legal al copilului	<i>Indicați cine a participat în calitate de reprezentant legal al copilului:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Părinții 2. Tutore 3. Reprezentantul autorității tutelare

	<p><i>Indicați dacă în timpul judecării cauzei a fost înlocuit reprezentantul legal și instanța de judecată a emis încheierea motivată.</i></p> <p>1. Da 2. Nu</p>
Date despre calificarea faptei	<i>Indicați art. și alin. conform procesului verbal de contravenție</i>
Data înregistrării dosarului	
Data pronunțării hotărârii	

2. Indicatori de calitate

Secțiunea 1. Asistența copilului contravenient pe parcursul procesului în ansamblu:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1	Asigurarea posibilității copilului de a-și exprima opinia	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Determinat poziția copilului în raport cu cauza aflată în examinare. Asigurat posibilității copilului de a-și exprima opinia. Oferit copilului posibilitatea de a pune întrebări, a face obiecții etc. Altele _____
2	Informarea copilului și a reprezentantului acestuia	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Explicat drepturile și obligațiile procesuale ale copilului într-un limbaj accesibil. Explicat procedurile și rolul participanților la proces într-un limbaj accesibil. Informat copilul în privința chestiunilor legale relevante într-un limbaj accesibil. Oferit informații necesare pentru îndeplinirea de către copil și reprezentantului acestuia a obligațiilor procesuale (data următoarei ședințe, a informat despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil etc.). Verificat înțelegerea informației transmise.
3	Medierea	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată a informat copilul despre mediere și consecințele acestei proceduri:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Da Nu

4	Abordarea complexă/multidisciplinară a cauzei (apărarea holistică)	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată sau apărătorul a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atras în proces specialiști și/sau servicii specializate conform necesităților sociale, emoționale, educaționale și de reabilitare a copilului. 2. Informat copilul și reprezentantul acestuia despre procedura de accesare a serviciilor psiho-sociale destinate copiilor, disponibile în localitate.
5	Amenajarea spațiilor prietenoase copilului	<p><i>Bifați dacă în sediul instanței de judecată sunt:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amenajate camere în care copiii pot aștepta începerea ședinței în condiții prietenoase. 2. Amenajate spații destinate consilierii juridice și psiho-pedagogice a copilului în condiții de confidențialitate
8	Informații cu referire la existența situațiilor de revictimizare	<p><i>Bifați dacă copilul a fost:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Supus victimizării secundare prin așteptări îndelungate a începerii ședinței. (<i>indicați cât timp a așteptat _____</i>) 2. Intimidat în timpul așteptării începerii ședinței sau a deliberării (ex. intimidări din partea agentului constatator, participanți la proces, etc.). 3. Etichetat în cadrul ședințelor de judecată. 4. Intimidat de prezența sau întrebările reprezentanților mass-media. 5. Altele _____.

Secțiunea 3. Participarea copilului în faza de judecare a cauzei contravenționale:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1.	Indicați termenul în care a fost stabilită prima ședință _____ zile	<p><i>Bifați dacă instanța a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asigurat respectarea cerințelor de citare a copilului și reprezentantului legal. 2. Stabilit prezența necesității unor cerințe speciale (aranjamente privind mediul fizic, persoane etc.).
2	Indicați dacă a fost dispusă examinarea cazului în ședință închisă	<p><i>Bifați la cererea cui a fost dispusă examinarea cauzei în ședință închisă:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nu s-a dispus examinarea în ședință închisă 2. Dacă da, la cererea: <ul style="list-style-type: none"> - procurorului - reprezentantului legal - avocatului - instanței din oficiu

3	Indicați dacă instanța a examinat cauza în termenul de 30 de zile de la data intrării dosarului în instanță	<i>Bifați dacă instanța a examinat cauza în termenul de 30 de zile de la data intrării dosarului în instanță:</i> 1. Da 2. Nu
4	Indicați numărul de ședințe fixate în perioada de monitorizare	
5	Indicați timpul cât a durat ședința de judecată la care a participat copilul	
6	Indicați intervalul la care au fost fixate ședințele de judecată	
7	Informații cu referire la timpul începerii ședinței de judecată	<i>Bifați dacă ședința a început cu întârziere</i> 1. Da. Dacă da, cu cât timp s-a întârziat _____ 2. Nu
8	Informații cu privire la fixarea ședințelor în funcție de programul școlar al copiilor	<i>Bifați dacă la fixarea ședinței de judecată instanța a ținut cont de programul școlar al copilului:</i> 1. Da. 2. Nu
9	Informații cu referire la amânarea ședințelor de judecată	<i>Bifați dacă ședința a fost:</i> 1. Întreruptă sau amânată. Indicați numărul de ședințe amânate sau întrerupte _____. 2. Motivul întreruperii sau amânării _____
10	Asigurarea prezenței interpretului/translatorului	<i>Bifați dacă instanța a asigurat prezența interpretului sau a translatorului:</i> 1. Da. 2. Nu Calitatea traducerii (terminologia, esența traducerii, participanții respectă timpul acordat pentru traducere)
11	Asigurarea prezenței psihologului/pedagogului	<i>Bifați dacă psihologul/pedagogul a:</i> 1. Participat formal 2. Acordat susținere eficientă copilului în cadrul ședinței. 3. Realizat acțiuni premergătoare audierii (stabilit contactul cu copilul înainte de ședință) 4. Asigurat confortul psihologic al copilului în cadrul ședinței 5. Explicat copilului acțiunile și deciziile instanței de judecată (după finalizare ședinței). 6. Formulată concluzii cu referire la acțiunile procesuale desfășurate cu participarea sa.

		7. Altele_____
12	Asigurarea respectării ordinii procesuale și a interesului superior al copilului în cadrul instanței de judecată	<i>Bifați dacă instanța a întreprins măsuri proactive ca copilul:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nu au fost situații de etichetare, intimidare sau sugestionare 2. Sa nu fie etichetat din partea participanților 3. Intimidat prin elemente de gestică și mimică 4. Intimidat prin elemente de limbaj paraverbal (tonul, ritmul vocii, etc.) care victimizează. 5. Manipulat prin elemente de sugestivitate în timpul audierii.
13	Indicați care a fost hotărârea instanței de fond	
14	Respectarea datelor cu caracter personal	<i>Bifați instanța de judecată a :</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Depersonalizat datele în sentința publicată pe portal 2. Furnizat date pentru presa 3. Altele_____

Secțiunea 4. Date cu referire la asistența juridică acordată copilului în faza de judecare a cauzei:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1	Date despre asigurarea apărării copilului	<i>Bifați dacă copilul a fost reprezentat de avocat:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. În bază de contract 2. CNAJGS 3. Altele_____
2	Pregătirea pentru examinarea cauzei în judecată	<i>Bifați dacă avocatul a realizat:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Acțiuni de pregătire a copilului pentru participarea în instanță. 2. Acțiuni întreprinse pentru pregătirea condițiilor de examinare a cauzei (cereri privind publicitatea, sala de ședințe (birourile judecătorilor), acțiuni de examinare promptă a cauzei).
3	Participare eficientă în cadrul examinării cauzei în fond	<i>Bifați dacă avocatul în cadrul ședinței a:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adresat întrebări 2. Făcut obiecții 3. Solicitat clarificări 4. Depus cereri 5. A prezentat probe în apărare 6. Altele_____
4	Existența pledoariei în formă scrisă	<i>Bifați dacă avocatul a depus pledoaria în formă scrisă:</i>

		1. Da. 2. Nu
--	--	-----------------

Mențiuni speciale privind aspectele pozitive sau negative constatate în procesul de monitorizare:

Anexa 3

ACT

de monitorizare a cauzei civile cu implicarea copilului

nr. __ din _____ 20__

1. Date generale cu privire la cauza monitorizată:

Denumirea instanței	
Numărul electronic al dosarului	
Data înregistrării dosarului	
Numele și prenumele monitorului	
Numele și prenumele copilului	
Vârsta copilului	
Mediul de reședință	1. Rural 2. Urban
Date cu referire la prezența cerințelor speciale (CES)	<i>Bifați dacă copilul are dizabilitate:</i> 1. Fizică (locomotorii) 2. Intelectuală 3. Senzorială (văz, auz) 4. Altele _____
Date cu referire la reprezentantul legal al copilului	<i>Bifați cine a participat în calitate de reprezentant legal al copilului:</i> 1. Părinții 2. Tutore 3. Reprezentantul autorității tutelare <i>Indicați dacă în timpul judecării cauzei a fost înlocuit reprezentantul legal și instanța de judecată a emis încheierea motivată.</i> 1. Da 2. Nu
Medierea	<i>Bifați dacă în ședința de mediere:</i> 1. A fost refuzată mediere

	<ol style="list-style-type: none"> 2. A fost inițiată procedura de mediere dar părțile nu au ajuns la acord 3. A fost aplicată medierea
Data pronunțării hotărârii	

2. Asistența copilului pe parcursul procesului în ansamblu:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1	Asigurarea posibilității copilului de a-și exprima opinia	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Determinat poziția copilului în raport cu cauza aflată în examinare. 2. Asigurat posibilitatea copilului de a-și exprima opinia. 3. Oferit copilului posibilitatea de a pune întrebări, a face obiecții etc. 4. Altele _____
2	Informarea copilului și a familiei acestuia	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Explicat drepturile și obligațiile procesuale ale copilului într-un limbaj accesibil. 2. Explicat procedurile și rolul participanților la proces într-un limbaj accesibil. 3. Informat copilul în privința chestiunilor legale relevante într-un limbaj accesibil. 4. Oferit informații necesare pentru îndeplinirea de către copil și familia acestuia a obligațiilor procesuale (data următoarei ședințe, a informat despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil etc.). 5. Verificat înțelegerea informației transmise.
3	Abordarea complexă/multidisciplinară a cauzei (apărarea holistică)	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată din oficiu sau la demersul părților a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atras în proces specialiști și servicii specializate conform necesităților sociale, emoționale, educaționale și de reabilitare ale familiei și copilului. 2. Informat copilul și familia despre procedura de accesare a serviciilor specializate destinate copiilor, disponibile în localitate.
4	Amenajarea spațiilor prietenoase copilului	<p><i>Bifați dacă în sediul instanței de judecată sunt:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amenajate camere în care copiii pot aștepta începerea ședinței în condiții prietenoase. 2. Amenajate spații destinate consilierii juridice și psihopedagogice a copilului în condiții de confidențialitate

5	Informații cu referire la existența situațiilor de revictimizare	<p><i>Bifați dacă copilul a fost:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Supus victimizării secundare prin așteptări îndelungate a începerii ședinței. (<i>indicați cât timp a așteptat _____</i>) 2. Intimidat în timpul așteptării începerii ședinței sau a deliberării (ex. intimidări din partea rudelor participanților la proces, etc.). 3. Etichetat în cadrul semințelor de judecată. 4. Intimidat de prezența sau întrebările reprezentanților mass-media. 5. Altele _____
----------	---	---

3. Participarea copilului în faza de judecare a cauzei:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1.	Indicați termenul în care a fost stabilită prima ședință	<p><i>Bifați dacă instanța a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asigurat respectarea cerințelor de citare a copilului și reprezentantului legal. 2. Stabilit prezența necesității unor cerințe speciale (ex. aranjamente privind mediul fizic, persoane etc.).
2	Indicați dacă a fost dispusă examinarea cazului în ședință închisă	<p><i>Bifați la cererea cui a fost dispusă examinarea cauzei în ședință închisă:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nu s-a dispus examinarea în ședință închisă 2. La cererea reprezentantului legal 3. La cererea reprezentantului autorității tutelare 4. Instanța din oficiu
3	Consultarea psihologului cu referire la gradul de maturitate a copilului	<p><i>Bifați dacă instanța a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A solicitat și audiat opinia psihologului cu privire la nivel de dezvoltare și gradul de maturitate. 2. A solicitat efectuarea evaluării psihologice a copilului în vederea determinării gradului de maturitate.
4	Evaluarea oportunității atragerii sau participării copilului la examinarea cauzei civile	<p><i>Bifați dacă la atragerea în proces a copilului instanța s-a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Familiarizat cu circumstanțele cazului și cu caracteristicile copilului (ex. particularitățile de dezvoltare a copilului în raport cu vârsta, impactul traumei psihologice, existența tulburărilor de limbaj etc.). 2. Consultat opinia reprezentanților legali, autorității tutelare și/sau a psihologului. 3. Evaluat riscurile victimizării copilului prin interacțiunea cu sistemul de justiție. 4. Altele _____

4	Indicați numărul de ședințe fixate în perioada monitorizată	
5	Indicați timpul cât a durat ședința de judecată la care a participat copilul	
6	Indicați intervalul la care au fost fixate ședințele de judecată	
7	Informații cu referire la timpul începerii ședinței de judecată	<p><i>Bifați dacă ședința a început cu întârziere</i></p> <p>1. Da. Dacă da, cu cât timp s-a întârziat _____</p> <p>2. Nu</p>
8	Informații cu privire la fixarea ședințelor în funcție de programul școlar al copiilor	<p><i>Bifați dacă la fixarea ședinței de judecată instanța a ținut cont de programul școlar al copilului:</i></p> <p>1. Da.</p> <p>2. Nu</p>
9	Informații cu referire la amânarea ședințelor de judecată	<p><i>Bifați dacă ședința a fost:</i></p> <p>1. Întreruptă sau amânată. Indicați numărul de ședințe amânate _____.</p> <p>2. Motivul întreruperii sau amânării _____</p>
10	Informații cu referire la examinarea cererii cu privire la măsurile de protecție pentru victimele violenței în familie	<p><i>Indicați în câte ore de la depunerea cererii a fost emisă ordonanța de protecție _____</i></p>
11	Asigurarea prezenței interpretului/translatorului	<p><i>Bifați dacă instanța a asigurat prezența interpretului sau a translatorului:</i></p> <p>1. Da.</p> <p>2. Nu</p> <p>Calitatea traducerii (terminologia, esența traducerii, participanții respectă timpul acordat pentru traducere)</p>
12	Asigurarea prezenței psihologului/pedagogului	<p><i>Bifați dacă pedagogul a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Participat formal 2. A acordat susținere eficientă copilului în cadrul ședinței. 3. Realizat acțiuni premergătoare audierii (stabilit contactul cu copilul înainte de ședință) 4. Asigurat confortul psihologic al copilului în cadrul ședinței 5. Explicat copilului acțiunile și deciziile instanței de judecată. 6. Formulată concluzii cu referire la acțiunile procesuale desfășurate cu participarea sa. 7. Altele

13	Asigurarea respectării ordinii procesuale și a interesului superior al copilului în cadrul instanței de judecată	<p><i>Bifați dacă instanța a întreprins măsuri proactive ca copilul:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sa nu fie etichetat din partea participanților 2. Intimidat prin elemente de gestică și mimica 3. Intimidat prin elemente de limbaj paraverbal (tonul, ritmul vocii) care victimizează 4. Manipulat prin elemente de sugestivitate în timpul audierii.
14	Audierea copilului	<p><i>Bifați dacă copilul a fost audiat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. În prezența părinților; 2. În lipsa părinților în temeiul art. 218 alin (2) CPC
15	Participarea autorității tutelare	<p><i>Bifați dacă reprezentantul autorității tutelare în cadrul ședinței a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A participat în cadrul ședinței de judecată 2. Adresat întrebări 3. Făcut obiecții 4. Solicitat clarificări 5. Depus cereri 6. Prezentat avizul concluzie 7. Altele _____
16	Indicați care a fost hotărârea instanței de fond	<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Admis integral acțiunea 2. Admis parțial acțiunea 3. Respins
17	Indicați care a fost hotărârea instanței de fond cu referire la examinarea cererii cu privire la măsurile de protecție pentru victimele violenței în familie	<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Admis integral acțiunea 2. Admis parțial acțiunea 3. Respins
18	Indicați măsurile de protecție aplicate de instanță	<p><i>Bifați măsurile de protecție aplicate de instanța de fond:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor; b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea acesteia, excluzând și orice contact vizual cu victima sau cu copiii acesteia, cu alte persoane dependente de ea; c) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima sau cu copiii acesteia, cu alte persoane dependente de ea; d) interzicerea să se apropie de anumite locuri: locul de muncă al victimei, locul de studii al copiilor, alte locuri determinate pe care persoana protejată le frecventează;

		<ul style="list-style-type: none"> e) obligarea, până la încetarea măsurilor de protecție, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima; f) limitarea drepturilor în privința bunurilor aflate în posesia și folosința victimei; g) obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere pentru reducerea violenței sau pentru înlăturarea ei; h) interzicerea de a păstra și purta armă.
19	Monitorizarea electronică	<i>Bifați dacă instanța de judecată a aplicat față de agresor monitorizarea electronică:</i> <ul style="list-style-type: none"> 1. Da 2. Nu
20	Respectarea datelor cu caracter personal	<i>Bifați instanța de judecată a :</i> <ul style="list-style-type: none"> 1. Depersonalizat datele în hotărârea emisă 2. Furnizat date pentru presa 3. Altele _____

Secțiunea 3. Date cu referire la asistența juridică acordată copilului în faza de judecare a cauzei:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1	Date despre asigurarea apărării copilului	<i>Bifați dacă copilul a fost reprezentat de avocat:</i> <ul style="list-style-type: none"> 1. În bază de contract 2. CNAJGS 3. În temeiul art. 77 CPC
2	Pregătirea pentru examinarea cauzei în judecată	<i>Bifați dacă avocatul a realizat:</i> <ul style="list-style-type: none"> 1. Acțiuni de pregătire a copilului pentru participarea în instanță. 2. Acțiuni întreprinse pentru pregătirea condițiilor de examinare a cauzei (cereri privind publicitatea, sala de ședințe, acțiuni de examinare promptă a cauzei).
3	Participare eficientă în cadrul examinării cauzei în fond	<i>Bifați dacă avocatul în cadrul ședinței a:</i> <ul style="list-style-type: none"> 1. Adresat întrebări 2. Făcut obiecții 3. Solicitat clarificări 4. Depus cereri 5. A prezentat probe în apărarea copilului 6. Altele _____
4	Existența referinței și a pledoariei	<i>Bifați dacă avocatul a:</i> <ul style="list-style-type: none"> 1. Depus referință la acțiunea civilă 2. Prezentat pledoaria în formă scrisă

5	Asistența juridică la aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței în familie	<i>Bifați dacă avocatul în cadrul ședinței a solicitat aplicarea măsurilor de protecție și pentru copil:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da 2. Nu 3. Nu a fost necesitatea aplicării măsurilor de protecție
----------	---	--

Mențiuni speciale privind aspectele pozitive sau negative constatate în procesul de monitorizare:

Anexa 4

ACT
de monitorizare a cauze penale cu implicarea copiilor cu statut de
victimă/martor în procesul penal
nr. __ din _____ 20__

1. Date generale cu privire la cauza monitorizată:

Denumirea instanței	
Numărul electronic al dosarului	
Data înregistrării dosarului	
Numele și prenumele monitorului	
Numele și prenumele copilului	
Vârsta copilului	
Mediul de reședință	<ol style="list-style-type: none"> 3. Rural 4. Urban
Date cu referire la prezența cerințelor speciale (CES)	<i>Bifați dacă copilul are dizabilitate:</i> <ol style="list-style-type: none"> 6. Nu este 7. Fizică (locomotorii) 8. Intelectuală 9. Senzorială (văz, auz) 10. Altele _____
Date cu referire la reprezentantul legal al copilului	<i>Bifați cine a participat în calitate de reprezentant legal al copilului:</i> <ol style="list-style-type: none"> 4. Părinții 5. Tutore 6. Reprezentantul autorității tutelare <i>Indicați dacă în timpul judecării cauzei a fost înlocuit reprezentantul legal și instanța de judecată a emis încheierea motivată.</i> <ol style="list-style-type: none"> 3. Da 4. Nu

Date despre calificarea faptei	<i>Indicați art. și alin conform rechizitoriului</i>
Date despre măsurile de protecție aplicate față de copilul victimă/martor	<p><i>Bifați măsurile de protecție care au fost stabilite pentru copilul victimă/martor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ordin de restricție de urgență 2. Ordonanță de protecție în baza Legii 45 privind prevenirea și combaterea violenței în familie, la cerere 3. Ordonanță de protecție în baza art. 215/1 CP 4. Măsuri de protecție în temeiul art. 215 CP 5. Ordonanță de protecție cu aplicarea monitorizării electronice 6. Nu au fost aplicate măsuri de protecție
Date despre măsura preventivă a agresorului	<p><i>Bifați măsura preventivă ce a fost aplicată în privința bănuțului, învinuțului, inculpatului:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nu a fost aplicată măsură preventivă ; 2. obligarea de a nu părăsi localitatea; 3. obligarea de a nu părăsi țara; 4. garanția personală; 5. garanția unei organizații; 6. ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport; 7. transmiterea sub supraveghere a militarului; 8. transmiterea sub supraveghere a minorului; 9. liberarea provizorie sub control judiciar; 10. liberarea provizorie pe cauțiune; 11. arestarea la domiciliu 12. arestarea preventivă.
Indicați dacă copilul victimă/martor a fost plasat în structura de protecție	<p><i>Bifați serviciul de plasament în care a fost plasat copilul victimă/martor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Plasament de urgență 2. Plasament în familia extinsă 3. Plasament în centru de plasament 4. Plasament în familia asistentului parental profesionist 5. Alte _____
Indicați dacă copilul victimă/martor a beneficiat de servicii de asistență psihologică	<p><i>Bifați serviciile de asistență psihologică de care a beneficiat copilul victimă/martor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. evaluare psihologică primară 2. evaluare psihologică complexă 3. consiliere psihologică 4. asistență psihologică în pregătirea pentru participarea în ședința de judecată 5. program de terapie psihologică
Data înregistrării dosarului	
Data pronunțării sentinței	

2. Asistența copilului victimă/martor pe parcursul procesului în ansamblu:

Nr./ord.	Criterii/Indicatori	Note
1	Asigurarea posibilității copilului de a-și exprima opinia	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Determinat poziția copilului în raport cu cauza aflată în examinare. 2. Asigurat posibilitatea copilului de a-și exprima opinia. 3. Oferit copilului posibilitatea de a pune întrebări, a face obiecții etc. 4. Altele _____
2	Informarea copilului și a familiei acestuia	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată a :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Explicat drepturile și obligațiile procesuale ale copilului într-un limbaj accesibil. 7. Explicat procedurile și rolul participanților la proces într-un limbaj accesibil. 8. Informat copilul în privința chestiunilor legale relevante într-un limbaj accesibil. 9. Oferit informații necesare pentru îndeplinirea de către copil și familia acestuia a obligațiilor procesuale (data următoarei ședințe, a informat despre posibilitatea de a accesa anumite servicii de asistență pentru copil etc.). 10. Verificat înțelegerea informației transmise.
3	Indicați dacă copilul a fost audiat în condițiile art. 110/1 CPP	<p><i>Bifați dacă copilul victimă/martor a fost audiat în condiții speciale :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da 2. Nu
4	Abordarea complexă/multidisciplinară a cauzei (apărarea holistică)	<p><i>Bifați dacă instanța de judecată din oficiu sau la demersul părților a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Atras în proces specialiști și servicii specializate conform necesităților sociale, emoționale, educaționale și de reabilitare ale familiei și copilului. 4. Informat copilul și familia despre procedura de accesare a serviciilor specializate destinate copiilor, disponibile în localitate.

5	Amenajarea spațiilor prietenoase copilului	<p><i>Bifați dacă în sediul instanței de judecată sunt:</i></p> <p>6. Amenajate camere în care copiii pot aștepta începerea ședinței în condiții prietenoase.</p> <p>7. Amenajate spații destinate consilierii juridice și psihopedagogice a copilului în condiții de confidențialitate</p>
6	Informații cu referire la existența situațiilor de revictimizare	<p><i>Bifați dacă copilul a fost:</i></p> <p>6. Supus victimizării secundare prin așteptări îndelungate a începerii ședinței. (<i>indicați cât timp a așteptat</i> _____)</p> <p>7. Intimidat în timpul așteptării începerii ședinței sau a deliberării (ex. intimidări din partea rudelor participanților la proces, etc.).</p> <p>8. Etichetat în cadrul ședințelor de judecată.</p> <p>9. Supus audierii repetate sau suplimentare</p> <p>10. Intimidat de prezența sau întrebările reprezentanților mass-media.</p> <p>11. Altele _____</p>
7	Identificați motivele care au stat la baza audierii repetate/suplimentare a victimei/martorului în ședința de judecată	

3. Participarea copilului victimă/martor în faza de judecare a cauzei:

Nr./ord.	Criteria/Indicatori	Note
1.	Indicați termenul în care a fost stabilită ședința preliminară _____ zile	<p><i>Bifați dacă instanța a :</i></p> <p>3. Asigurat respectarea cerințelor de citare a copilului și reprezentantului legal.</p> <p>4. Stabilit prezența necesității unor cerințe speciale (aranjamente privind mediul fizic, persoane etc.).</p>
2	Indicați dacă a fost dispusă examinarea cazului în ședință închisă	<p><i>Bifați la cererea cui a fost dispusă examinarea cauzei în ședință închisă:</i></p> <p>3. Nu s-a dispus examinarea în ședință închisă</p> <p>4. Dacă da, la cererea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - procurorului - reprezentantului legal - avocatului - instanței din oficiu
3	Specificați procedura în care a fost examinată cauza penală	<p><i>Bifați procedura în care a fost examinată cauza penală:</i></p> <p>4. Procedură simplificată (art. 364/1 CPP)</p> <p>5. Procedură generală</p> <p>6. Altele _____</p>

4	Participarea copilului victimă/parte vătămată la examinarea cauzei în fond	<p><i>Bifați dacă victima/parte vătămată a participat la examinarea în fond a cauzei:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Partea vătămată a fost citată 2. Partea vătămată nu a fost citată, deoarece a fost audiată în condiții speciale 3. Partea vătămată a fost prezentă în sala de ședință doar în ședința în care a fost audiată. 4. Partea vătămată a fost prezentă în sala de ședință la toate ședințele.
5	Indicați numărul de ședințe fixate în perioada de realizare a procesului de monitorizare	
6	Indicați timpul cât a durat audierea copilului victimă/martor	
7	Indicați dacă partea vătămată a fost audiată în prezența inculpatului	<p><i>Bifați dacă partea vătămată a fost audiată în prezența inculpatului:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da 2. Nu
8	Indicați intervalul la care au fost fixate ședințele de judecată	
9	Informații cu referire la timpul începerii ședinței de judecată	<p><i>Bifați dacă ședința a început cu întârziere</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Da. Dacă da cu cât timp s-a întârziat _____ 4. Nu
10	Informații cu privire la fixarea ședințelor în funcție de programul școlar al copiilor	<p><i>Bifați dacă la fixarea ședinței de judecată instanța a ținut cont de programul școlar al copilului:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Da. 4. Nu
11	Informații cu referire la amânarea ședințelor de judecată	<p><i>Bifați dacă ședința a fost:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Întreruptă sau amânată. Indicați numărul de ședințe amânate sau întrerupte _____. 4. Motivul întreruperii sau amânării _____
12	Asigurarea prezenței interpretului/translatorului (daca a fost necesară)	<p><i>Bifați dacă instanța a asigurat prezența interpretului sau a translatorului:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Da. 4. Nu

		Calitatea traducerii (terminologia, esența traducerii, participanții respectă timpul acordat pentru traducere)
13	Asigurarea prezenței psihologului/pedagogului	<p><i>Bifați dacă psihologul/pedagogul a:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Participat formal 9. Acordat susținere eficientă copilului în cadrul ședinței. 10. Realizat acțiuni premergătoare audierii (stabilit contactul cu copilul înainte de ședință) 11. Asigurat confortului psihologic al copilului în cadrul ședinței 12. Explicat copilului acțiunile și deciziile instanței de judecată (după finalizare ședinței). 13. Formulată concluzii cu referire la acțiunile procesuale desfășurate cu participarea sa. 14. Altele _____
14	Asigurarea respectării ordinii procesuale și a interesului superior al copilului în cadrul instanței de judecată	<p><i>Bifați dacă instanța a întreprins măsuri proactive ca copilul:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Să nu fie etichetat, intimidat sau supus sugestionării 8. Sa nu fie etichetat din partea participanților 9. Amenințat cu aplicarea arestului 10. Intimidat prin elemente de gestică și mimică 11. Intimidat prin elemente de limbaj paraverbal (tonul, ritmul vocii, etc.) care victimizează. 12. Manipulat prin elemente de sugestivitate în timpul audierii.
15	Indicați care a fost sentința instanței de fond	<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <p>Sentința de condamnare:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Privare de libertate pe un termen de _____; 7. Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei _____ 8. Condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare 9. Aplicarea art. 79 CP 10. Alta _____
16		<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <p>Sentința de achitare pe următoarele temeuri:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. nu s-a constatat existența faptei infracțiunii; 7. fapta nu a fost săvârșită de inculpat 8. fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii; 9. fapta nu este prevăzută de legea penală; 10. există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.
17		<p><i>Bifați soluția instanței de fond:</i></p> <p>Sentința de încetare a procesului penal pe următoarele motive:</p>

		8. lipsește plângerea părții vătămate, plângerea a fost retrasă sau părțile s-au împăcat; 9. a intervenit decesul inculpatului; 10. persoana nu a atins vârsta pentru tragere la răspundere penală; 11. există o hotărâre judecătorească definitivă asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă; 12. există o hotărâre a organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de clasare a procesului penal; 13. există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală; precum și 14. În cazurile prevăzute în art.54-56 din Codul penal.
18		<i>Bifați soluția instanței de fond în partea acțiunii civile:</i> 5. Nu a fost înaintată acțiune civilă; 6. Acțiunea civilă a fost admisă în principiu; 7. Acțiunea civilă a fost respinsă; 8. Acțiunea civilă a fost admisă fiind încasat prejudicial material în mărime de _____ și prejudicial moral în mărime de _____
19	Respectarea datelor cu caracter personal	<i>Bifați instanța de judecată a :</i> 4. Depersonalizat datele în sentința publicată pe portal 5. Furnizat date pentru presa 6. Altele _____

4. Date cu referire la asistența juridică acordată copilului victimă/martor în faza de judecare a cauzei:

Nr./o rd.	Criterii/Indicatori	Note
1	Date despre asigurarea apărării copilului	<i>Bifați dacă copilul a fost reprezentat de avocat:</i> 1. În bază de contract 2. CNAJGS 3. Altele _____
2	Pregătirea pentru examinarea cauzei în judecată	<i>Bifați dacă avocatul a realizat:</i> 3. Acțiuni de pregătire a copilului pentru participarea în instanță. 4. Acțiuni întreprinse pentru pregătirea condițiilor de examinare a cauzei (cereri privind publicitatea, sala de ședințe (birourile judecătorilor), acțiuni de examinare promptă a cauzei.
3	Participare eficientă în cadrul examinării cauzei în fond	<i>Bifați dacă avocatul în cadrul ședinței a:</i> 7. Adresat întrebări 8. Făcut obiecții 9. Solicitat clarificări

		10. Depus cereri 11. A prezentat probe în apărare 12. Altele_____
4	Existența referinței la rechizitoriu și a pledoariei	<i>Bifați dacă avocatul a:</i> 3. Depus referință la rechizitoriu 4. Prezentat pledoaria în formă scrisă
5	Depunerea/perfectarea acțiunii civile	<i>Bifați dacă avocatul a depus/perfectat acțiunea civilă în interesul părții vătămate:</i> 1. Da 2. Nu

Mențiuni speciale privind aspectele pozitive sau negative constatate în procesul de monitorizare: